

Publicație realizată în cadrul unui grant finanțat de Departamentul de Stat al SUA. Opiniile, constatările și concluziile autorilor nu reflectă neapărat opinia Departamentului de Stat al SUA.

CRITERIILE ȘI PROCEDURILE DE SELECȚIE, NUMIRE, PROMOVARE, TRANSFER ȘI DISCIPLINĂ A PROCURORILOR

Autori:

Igor Dolea, Prof. univ. dr. hab.

Victor Zaharia, Dr. conf. univ.

Elena Croitor, Dr. lector univ.

Nadejda Vieru, Procuror

Chișinău, 2013

CUPRINS:

METODOLOGIA CERCETĂRII.....	3
RAPORT PRIVIND PROIECTUL DE CERCETARE ÎNTITULAT <i>CRITERIILE ȘI PROCEDURILE DE SELECȚIE, NUMIRE, PROMOVARE, TRANSFER ȘI DISCIPLINĂ A PROCURORILOR</i>	5
CAPITOLUL 1. CONSTITUIREA ȘI EVOLUȚIA INSTITUȚIEI PROCURATURII ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	8
CAPITOLUL 2. SELECTAREA ȘI NUMIREA ÎN FUNCȚIE A PROCURORILOR.....	17
2.1. Criteriile și procedura de selecție și numire în funcție a procurorilor în RM	17
2.2. Recrutarea și cariera procurorilor în alte state.....	51
CAPITOLUL 3. PROMOVAREA ÎN FUNCȚIE A PROCURORILOR.....	69
3.1. Condițiile și procedura de promovare a procurorilor în RM.....	69
3.2. Promovarea procurorilor din perspectiva dreptului comparat.....	96
CAPITOLUL 4. TRANSFERUL PROCURORILOR.....	102
4.1. Procedura transferului procurorilor în Republica Moldova.....	102
4.2. Elemente de drept comparat vizând transferul procurorilor	110
CAPITOLUL 5. DISCIPLINA PROCURORILOR.....	113
5.1. Premise etice și juridice ale asigurării disciplinei procurorilor în Republica Moldova.....	113
5.2. Conduita și disciplina procurorilor în reglementările și practica altor state.....	132
CONCLUZII.....	136
RECOMANDĂRI.....	139

Metodologia cercetării

Procuratura are un rol important într-o societate democratică în ceea ce privește asigurarea drepturilor, libertăților fundamentale și a securității persoanelor. Organele procuraturii trebuie să urmărească și să respecte garanțiile fundamentale ale statului de drept, protejând indivizii în situația în care au ajuns victime ale unor fapte penale, asigurând respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale celor care sunt bănuși sau învinuiți de a fi comis o infracțiune și asigurând prin monitorizare funcționarea adecvată a organelor responsabile de urmărirea penală.

Realizarea misiunii organelor procuraturii depinde de un cumul de factori, inclusiv relațiile cu alte ramuri ale puterii, responsabilitățile și competențele în cadrul sistemului de justiție penală, rolul în raport cu instanțele de judecată și în alte domenii ale vieții publice.

Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală subliniază, în contextul Garanțiilor recunoscute ale procuraturii pentru exercitarea activităților sale, că statele trebuie să adopte toate măsurile utile pentru a permite membrilor procuraturii să-și îndeplinească obligațiunile și responsabilitățile profesionale în condițiile prevăzute de statut, având o organizare și mijloacele adecvate. Aceste garanții trebuie determinate în strânsă colaborare cu reprezentanții procuraturii și se extind în contextul exercitării de către procurori a atribuțiilor și responsabilităților în afara sistemului de justiție penală¹.

Este esențial a asigura că procurorii posedă calificările profesionale necesare pentru îndeplinirea funcțiilor lor prin metode îmbunătățite de recrutare, instruire juridică și profesională și asigurarea cu toate cele necesare îndeplinirii funcțiilor².

Problema este una imperativă și actuală și necesită o abordare coerentă atât din partea Parlamentului Republicii Moldova, Consiliului Superior al Procuraturii, Procuraturii Generale, Guvernului, organizațiilor societății civile, cât și a fiecărui procuror în parte. Angajamentele de reformare a procuraturii, inclusiv privind procedurile de selecție, numire, promovare, transfer și disciplină a procurorilor se reflectă în anumite documente naționale de politici, inclusiv în *Strategia de Reformare a Sectorului Justiției pentru anii 2011-2016*.

¹ Pct. 5, Recomandarea Rec (2012) 11 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Afara Sistemului de Justiție Penală, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 19 Septembrie 2012, la cea de-a 1151-a reuniune a delegaților miniștrilor, Consiliul Europei.

² Preambul, Liniile Directoare privind Rolul Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, care a avut loc la Havana, Cuba (27 august - 7 septembrie, 1990).

Prezentul studiu a fost realizat de către Institutul de Reforme Penale, în cadrul proiectului „*Contribuția IRP în implementarea Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției: pilonul II*”, aplicat de IRP cu suportul financiar al Ambasadei SUA în Republica Moldova. Studiul are drept scop cercetarea complexă a criteriilor și procedurilor de selecție, numire, promovare, transfer și disciplină a procurorilor, investigație care să servească drept argument științific pentru opțiunile de reformare în domeniu.

Ca și punct de pornire în evaluarea situației îl constituie actele internaționale în domeniu, la care Republica Moldova este parte, angajamentele Republicii Moldova, precum și bunele practici ale altor state.

În procesul de realizare a studiului au fost utilizate atât metode cantitative, cât și calitative. Astfel, către reprezentanții procuraturii, avocați și alte categorii de juriști au fost distribuite și completate 120 de chestionare. În determinarea eșantionului de respondenți ce au completat chestionarul s-a ținut cont de vârstă, sex, stagiul de muncă ș.a. Au fost realizate interviuri cu 15 persoane - reprezentanți ai Consiliului Superior al Procurorilor, Colegiului de Calificare, angajați ai organizațiilor neguvernamentale, ce au experiență și au interacționat cu organele procuraturii.

Este de menționat că unii reprezentanți ai procuraturii au fost suficient de rezervați în fazele incipiente de realizare a interviurilor, deficiență depășită în reflectarea rezultatelor cercetării prin utilizarea unui complex de metode, inclusiv interviuarea. De asemenea, constatările, opiniile date de către procurori au fost confruntate cu cele date și de alte categorii de respondenți.

Studiul face referință la datele statistice furnizate de către procuratură. Rezultatele cercetării au fost validate în cadrul unei mese rotunde cu participarea procurorilor, reprezentanților organizațiilor neguvernamentale ce activează în domeniu, judecătorilor, avocaților, reprezentanților mediului academic etc. Fiind o încercare de a reflecta asupra procedurilor de selecție, numire, promovare, transfer și disciplină a procurorilor, studiul poate fi de un real folos atât pentru factorii de decizie în vederea formulării de politici relevante în domeniu, cât și pentru persoanele implicate zi de zi în activitatea de selecție, numire, promovare, transfer și disciplină a procurorilor.

Studiul a obținut expertiza internațională realizată de către prof. dr. Toader Tudorel, Judecător al Curții Constituționale a României, căruia i se aduc mulțumiri deosebite.

Autorii

RAPORT PRIVIND PROIECTUL DE CERCETARE ÎNTITULAT *CRITERIILE ȘI PROCEDURILE DE SELECȚIE, NUMIRE, PROMOVARE, TRANSFER ȘI DISCIPLINĂ A PROCURORILOR*

Proiectul supus expertizei constituie o valoroasă cercetare interdisciplinară cu referință la legislația privind activitatea Procuraturii din Republica Moldova, cercetare realizată prin raportare la normele europene și internaționale în domeniu, precum și la legislațiile altor state. Tema proiectului este studiată și din perspectivă sociologică, context în care sunt folosite metodele chestionarului, interviului, precum și valorificarea datelor statistice.

Constituirea și evoluția instituției procuraturii în Republica Moldova reprezintă tema de cercetare din primul capitol. Numeroasele modificări legislative au redimensionat atât sfera de competență, funcțiile, cât și rolul procuraturii în societate. Astfel, de la unele drepturi discreționare, conferite prin Legea cu privire la Procuratură a URSS, în prezent, procuratura reprezintă interesele generale ale societății, apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești în condițiile legii.

Declarația de suveranitate a Republicii Moldova din 23 iunie, 1990, urmată de Declarația de independență din 27 august, 1991 și adoptarea Constituției au constituit reperele fundamentale care au făcut posibile respectivele transformări. După adoptarea Constituției, atribuțiile procuraturii au fost adaptate noilor realități socio-economice, cum ar fi, spre exemplu, neadmiterea substituirii de către aceasta a organelor administrației publice.

Un moment semnificativ în delimitarea competențelor dintre funcția de acuzare și cea de înfăptuire a justiției se realizează prin adoptarea Legii nr. 1579/1998, moment din care dreptul de a elibera mandat de arestare preventivă este transmis judecătorului de primă instanță. Modificarea de competențe este în deplin acord cu normele europene și legislațiile altor state.

Evoluțiile legislative au fost evaluate de către autorii proiectului de cercetare prin raportare la normele europene. În acest sens, se constată faptul că modificările legislative au luat în considerare și avizul emis de către Consiliul Europei, cu privire la domeniul de reglementare.

Consolidarea statutului procuraturii, ca instituție autonomă în cadrul autorității, rezultă și din noua competență conferită Procurorului General de a sesiza Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității legilor, decretelor Președintelui Republicii Moldova sau hotărârilor Guvernului. Instituirea și exercitarea acestei noi competențe este de natură să prevină tragerea la răspundere penală și trimiterea în judecată a unei persoane în temeiul unui act normativ neconstituțional, ceea ce constituie o puternică garanție pentru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale.

Selectarea și numirea în funcție a procurorilor, procedură care determină îndeplinirea ulterioară a competențelor specifice procuraturii, revine Consiliului Superior al Procuraturii, organism creat mai înainte de opinia exprimată în acest sens de către Comisia de la Veneția din iunie, 2008. Autorii cercetării evidențiază și faptul că, în prezent, rămân totuși neclarificate anumite aspecte ce țin de criteriile de promovare la posturile vacante sau modalitatea de examinare a contestațiilor asupra deciziilor Colegiului de calificare și celui disciplinar.

Studiul arată și atitudinea procurorilor în raport cu posibilele verificări din partea serviciilor secrete. În acest sens, este de remarcat opțiunea majorității celor chestionați, în sensul că procurorul ar trebui verificat de serviciile secrete doar la numirea și promovarea în serviciu.

Procedura potrivit căreia Consiliul Superior face recomandări, iar Procurorul General decide numirea în funcție, este în dezacord cu recomandările Comisiei de la Veneția. Există numeroase argumente pentru o procedură contrarie, în sensul ca recomandarea să vină de la Procurorul General, iar Consiliul Superior al Procuraturii să aibă dreptul de a refuza numirea în funcție a candidatului propus pe motive întemeiate, sens în care este necesar un amendament la art. 125, alin. 2) din Constituție.

Îndeplinirea corectă a atribuțiilor de serviciu de către procurori nu este asigurată doar prin procedurile de recrutare și numire în funcție, ci și de identificarea și aplicarea altor mecanisme reale și eficace, complementare celor dintâi. Această finalitate poate fi realizată și prin verificarea declarațiilor de venituri și avere, a declarațiilor de interese, respectarea regimului juridic al incompatibilităților și conflictelor de interese.

În acest context, apreciem ca fiind deosebit de valoroasă recomandarea autorilor proiectului, în sensul că procesul de recrutare a noilor procurori ar putea fi îmbunătățit prin asigurarea ca fiecare candidat să urmeze un studiu la Institutul Național al Justiției și prin instituirea de către procuratură a unor criterii de selecție prin care să se verifice un spectru mai larg de competențe și cunoștințe încă de la etapa concursului pentru formare profesională inițială.

Promovarea în funcție a procurorilor face parte din dreptul la carieră profesională și trebuie să se realizeze pe criterii cunoscute și obiective, în cadrul unor proceduri transparente, echitabile și imparțiale. O temă deosebit de importantă se referă la procedura de numire a Procurorului General, prin ale cărei competențe poate fi determinat sensul activității procuraturii. Dacă Procurorul General este numit de Parlament, la propunerea președintelui acestuia, pentru un mandat de 5 ani, Comisia de la Veneția a opinat în sensul ca propunerea Președintelui Parlamentului să fie transmisă Consiliului Superior al Procuraturii, care, la rândul său, va da un aviz privind calificarea candidatului, după care candidatura ar putea fi supusă votului în Parlament. Autorii cercetării consideră ca alternativă, ce ar putea fi recunoscută mai reușită, procedura prin care funcția de Procuror General ar fi deschisă tuturor potențialilor candidați, care întrunesc condițiile de calificare, urmând ca Parlamentul să decidă, eventual și pe baza avizului primit de la Consiliul Superior al Procuraturii.

Autorii cercetării subliniază și rolul deosebit de important pe care îl au normele de etică și deontologie profesională, norme a căror respectare constituie premisa îndeplinirii competențelor profesionale.

Este de văzut în ce măsură se justifică diferențele existente între procedurile de evaluare a procurorilor și judecătorilor, precum și condițiile în care procurorii ar putea deveni judecători, iar judecătorii ar putea deveni procurori.

Imperioasă este problema condițiilor în care se realizează promovarea procurorilor – cu sau fără evaluare. Aparent, cei chestionați susțin promovarea fără evaluare, considerând că aceasta este, în principiu, necesară doar dacă noua funcție se deosebește esențial de cea deținută anterior.

Cu referire la evaluarea periodică a procurorilor, Comisia de la Veneția opinează în sensul unei evaluări la 5 ani, însă autorii cercetării consideră că ar fi mai potrivit ca atestarea să se repete la 2 ani.

Transferul procurorilor are conotații diferite în rândul celor chestionați, fiind considerat un act de stimulare, o formă de sancționare, respectiv o măsură necesară bunei funcționări a instituției și realizării sarcinilor procuraturii în societate. Transferul se realizează cu consimțământul procurorului, care preia sarcinile ce-i revin postului la care se transferă.

Disciplina procurorilor constituie premisa respectării standardelor de conduită profesională, inclusiv cele etice, valori care sunt unanim aprobate de către participanții la sondaj cu peste 16 ani de activitate profesională. Sancțiunile trebuie să fie proporționale cu faptele comise și necesare pentru finalitatea dorită.

Concluziile și recomandările formulate de către autorii proiectului constituie tot atâtea direcții de perfecționare a legislației cu referință la activitatea procuraturii, având drept consecință asigurarea mai bună a ordinii și liniștii publice, apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei.

Prof. univ., dr. Tudorel TOADER, decan al Facultății de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Judecător la Curtea Constituțională a României.

Iași, 20 aprilie 2013

CAPITOLUL 1. CONSTITUIREA ȘI EVOLUȚIA INSTITUȚIEI PROCURATURII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Procuratura Republicii Moldova își găsește originile în modelul sovietic al Procuraturii, instituit pe conceptul format încă în anii `20 ai secolului XX. Activitatea procuraturii era reglementată de *Legea cu privire la Procuratură a URSS*. Sarcina primordială a procuraturii consta în supravegherea respectării legilor în diferite domenii ale vieții publice, inclusiv în activitatea judecătorească. Supravegherea executării legilor era pusă în sarcina Procurorului General și a procurorilor din subordinea acestuia. În domeniul justiției penale procurorul era obligat ca în toate fazele procesului să i-a măsuri pentru înlăturarea oricărei încălcări a legii de către orice persoană.

De asemenea, acesta dispunea de anumite *drepturi discreționare*, în unele cazuri similare drepturilor de care dispunea instanța de judecată. Procurorul avea dreptul de a refuza intentarea procesului penal și dispunea trimiterea materialelor pentru aplicarea măsurilor de educare obștească, dacă actul comis nu prezenta un mare pericol social. Procurorul era în drept să înceteze procesul penal din cauza schimbării situației, dacă fapta și-a pierdut caracterul social periculos, iar persoana nu mai prezenta un pericol pentru societate. Procesul putea înceta prin ordonanța procurorului și în cazul în care se decidea:

- tragerea persoanei la răspundere administrativă (la răspundere contravențională) în situația când codul penal prevedea o răspundere cu privațiune de libertate pe un termen nu mai mare de un an sau altă pedeapsă alternativă;
- trimiterea materialelor *judecății tovărășești* (o instituție cu elemente comunitare cu o tentă ideologizată profund);
- trimiterea comisiei pentru minori (comisiile pentru minori funcționau în cadrul administrației publice locale);
- încredințarea persoanei spre chezășie (persoana se încredința organizației sau colectivului de muncă în care activa).

Un alt domeniu, care pe parcursul timpului s-a modificat sub aspect procedural, a fost și supravegherea respectării legilor de către organele de anchetă prealabilă și de cercetare penală, respectării legilor în locurile de reținere și detenție preventivă, la executarea pedepselor și altor măsuri de constrângere. Procuratura deținea competența de a intenta procese penale în toate cazurile când se descopereau elemente componente ale unei infracțiuni, iar în cazurile prevăzute de lege anchetau crimele.

La 23 iunie, 1990, Parlamentul Republicii Moldova adoptă *Declarația de Suveranitate a Republicii Moldova*, iar la 27 august, 1991 - *Declarația de Independență a Republicii Moldova*. În *Declarația de Independență* se proclamă că pe întregul teritoriu al statului se aplică numai Constituția, legile și celelalte acte normative adoptate de organele legal constituite ale Republicii Moldova. În așa mod, etapa de după adoptarea *Declarației de Independență* poate fi caracterizată ca una intensivă în elaborarea actelor normative.

La 29 ianuarie, 1992, a fost adoptată *Legea Republicii Moldova cu privire la Procuratură nr. 902-XII*, care, chiar dacă a fost supusă unor ulterioare modificări, a servit ca și punct de pornire în constituirea procuraturii. Totuși, în Legea din 1992 s-au păstrat multe atribuții caracteristice Procuraturii URSS. Spre exemplu, în cadrul Procuraturii activa *Colegiul* compus din 13 persoane, președinte al Colegiului fiind Procurorul General. Din componența Colegiului Procuraturii făceau parte: prim-adjunctul, adjuncții Procurorului General, alți factori decizionali. Componența nominală a Colegiului Procuraturii, propusă de Procurorul General, se confirmă de către Parlament. Colegiul se confirmă în decurs de o lună, după numirea Procurorului General pe toată durata mandatului acestuia. Procuraturile teritoriale și specializate erau conduse de procurori care aveau prim-adjuncți, adjuncți, ajutori superiori și ajutori. Procuraturile de circumscripție și procuraturile municipiului Chișinău conduceau activitatea procuraturilor din subordinea lor. S-a stabilit că procuraturile specializate supraveghează executarea legislației în diferite domenii, cum ar fi: forțele armate, organizațiile de transport, instituțiile penitenciare etc.

Prin legea nr. 551-XIII din 21.07.95, prin care a fost modificată *Legea cu privire la Procuratură*, aceasta capătă și atribuția de a susține în instanța judecătorească învinuirea în toate cauzele penale. Modificarea este determinată și de adoptarea, la 29 iulie, 1994 a *Constituției Republicii Moldova* prin care Procuraturii i s-a atribuit prerogativa de a *contribui la exercitarea justiției*.

Totuși, în lege se mențin atribuțiile de supraveghere generală care sunt exercitate de către procuror și includ atribuții expuse într-o formă destul de vagă. Procurorul execută supraveghere asupra executării legilor de către organele administrației publice centrale și locale, agenții economici, alte persoane juridice sau fizice și asociațiile lor și are sarcina să asigure concordanța actelor juridice emise de organele și organizațiile indicate cu legislația în vigoare, executarea exactă și uniformă a legislației, protejarea și apărarea drepturilor social-economice, politice, a libertăților cetățenilor garantate de Constituție și alte legi. Se păstrau atribuțiile de protejare și apărare a intereselor statului, agenților economici, organizațiilor obștești și altor persoane juridice, prevăzute de legislație.

Ulterior, în lege au fost prevăzute anumite limitări ale supravegherii din oficiu a procesului. Se susținea faptul, potrivit căruia controlul respectării legilor de către organele administrației publice, agenții economici, organizațiile obștești și alte persoane juridice se exercită numai în urma comunicărilor despre încălcarea legislației care necesită luarea de atitudine din partea procurorului.

Prin *Legea nr. 551-XIII din 21.07.95* s-a prevăzut că intervenția organelor Procuraturii în activitatea economică operativă sau substituirea de către acestea a organelor administrației publice nu se admite. În cadrul exercitării supravegherii, atribuțiile procurorului erau destul de vaste, acesta fiind împuternicit să ceară conducătorilor, dar și altor factori de decizie, prezentarea documentelor, a materialelor și datelor statistice, organizarea controlului și reviziei activității agenților economici, aflați în subordinea și sub controlul lui, persoanelor cu atribuții decizionale, subordonaților lor, desemnarea specialiștilor în scopul elucidării unor probleme de specialitate apărute pe parcursul exercitării supravegherii, efectuarea unor expertize controlate ale materialelor, informațiilor, comunicărilor sosite la Procuratură și să-i oblige să prezinte procurorului rezultatele controalelor.

Procurorul avea competența să citeze persoanele cu funcții de răspundere și cetățenii, precum și să le ceară explicații verbale sau scrise privind încălcările legii, să audieze comunicările și explicațiile conducătorului organelor administrației publice, agenților economici și ale altor persoane juridice cu referință la starea legalității din cadrul organizațiilor care se află în subordinea și sub controlul lui. Pe lângă faptul că procurorul avea competența de a intenta acțiuni penale, acesta dispunea și de competența de a intenta proceduri disciplinare și administrative și a remite materiale organizațiilor obștești, pentru soluționarea problemei de aplicare a măsurilor de influență publică.

Procurorul dispunea de dreptul de a intra liber în localurile instituțiilor de stat, agenților economici și altor persoane juridice, a avea acces la documentele și materialele lor, a controla executarea legilor în legătură cu cererile, reclamațiile, comunicările și alte date despre infracțiuni. Sesizarea înaintată de Procuror subiecților respectivi în legătură cu anumite încălcări ale legislației urma să fie examinată imediat de către aceștia. Sesizarea se examina în termen de o lună și se aducea la cunoștința procurorului în formă scrisă.

Procurorul supraveghează respectarea legilor de către organele de anchetă prealabilă și de cercetare penală în scopul asigurării tragerii persoanelor vinovate la răspunderea prevăzută de lege și respectării stricte a legalității în această procedură: reținerea cetățenilor suspectați de comiterea unor infracțiuni în modul și în temeiurile stabilite de lege. Prin *legea nr. 1579-XII din 27.02.98* s-a concretizat că una din atribuțiile procurorului este supravegherea arestării

cetățenilor numai în baza hotărârii instanței judecătorești. Procuratura rămânea competentă în efectuarea anchetei în cauzele care, conform legii, țin de competența lor, precum și altor cauze penale remise acestora de procuror.

Procurorul General și procurorii ierarhic inferiori dețineau competența de a anexa la procedură materialele privind orice infracțiune și să efectueze o anchetă deplină. Procurorul dispunea de competența efectuării acțiunilor ce țin de reabilitarea cetățeanului.

Prin *Legea nr. 1550-XII din 25.02.98* atribuțiile procurorului în instanță de judecată sau concretizat, acestea ținând de participarea la dezbaterile tuturor cauzelor penale, civile, privind litigiile economice și contravențiile administrative, intentate de el în cazurile când se impune apărarea intereselor minorilor, bătrânilor, handicapaților, persoanelor aflate în dependență materială sau de serviciu, precum și a intereselor statului sau ale societății în ansamblu (legitimitatea efectuării alegerilor, referendumurilor ș.a.) și în alte cazuri prevăzute de lege.

Alte atribuții vizau supravegherea respectării legalității aflării persoanelor în locurile de recluziune: închisori, instituții de detențiune preventivă, instituții de corecție prin muncă sau alte instituții care exercită pedeapsa și alte măsuri de constrângere, stabilite de instanța judecătorească, precum și în instituțiile de psihiatrie judiciară. Ulterior Legii cu privire la Procuratură, au fost adoptate mai multe legi cu tangență la activitatea acesteia, unele dintre care au fost abrogate pe parcurs.

Legea nr. 1226-XIII din 27.06.97 cu privire la arestarea preventivă stabilea supravegherea respectării legalității în locurile de arest preventiv exacte, exercitată de Procurorul General și de procurorii subordonați acestuia în conformitate cu Legea cu privire la Procuratură. Ordonanțele și dispozițiile procurorilor privind respectarea ordinii și condițiilor deținerii preveniților, stabilite de legislație, sunt executorii pentru administrația locurilor de arest preventiv. Legea a fost abrogată odată cu adoptarea Codului de executare al Republicii Moldova, nr. 443-XV din 24.12.2004.

În anul 1998, prin *Legea nr. 1579-XIII din 27.02.98* dreptul de a elibera mandat de arestare preventivă este transmis judecătorului de prima instanță. În acest sens a fost modificat atât Codul de Procedură Penală, cât și Legea cu privire la Procuratură.

Constituția din 29 iulie 1994, în art. 124 alin. (1) stabilea că Procurorul General și procurorii subordonați acestuia realizează supravegherea exercitării exacte și uniforme a legilor de către organele administrației publice, de către persoanele juridice și fizice, apără ordinea legală, drepturile și libertățile cetățenilor, contribuie la exercitarea justiției în condițiile legii.

Un început de reformare a stereotipului procuraturii sovietice și construirea unui nou concept privind rolul procuraturii într-o societate democratică l-a constituit modificarea prin Legea

nr.1115-XIV din 05.07.2000 art. 124 al Constituției, prin care se stabilește că procuratura reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești în condițiile legii.

Prin urmare, rolul de supraveghetor al procurorului în ce privește interesele statului încep să se limiteze chiar dacă în actele normative ulterioare modificării Constituției se întâlnesc elemente privind această atribuție a Procuraturii.

Până în anul 2008 s-au întreprins mai multe încercări de a promova instituții ce aveau ca scop reforma Procuraturii. Astfel, au fost elaborate proiectele *Legii cu privire la organizarea Procuraturii*, al *Legii cu privire la Consiliul Superior al Procurorilor* și cel al *Legii cu privire la statutul procurorilor*. Peste o perioadă de analiză s-a ajuns la concluzia privind rezonabilitatea comasării celor trei proiecte în unul singur - cel al noii legi cu privire la Procuratură. În aspect general, după cum s-a menționat în notele informative, scopul noii legi ține de revizuirea atribuțiilor și competențelor Procuraturii, a actelor de reacționare a procurorului, restructurarea instituțională. Un scop în sine a fost și excluderea caracterului nedeterminat și extins al domeniului de aplicare a împuternicirilor procurorului pentru a interveni în cazurile de încălcare a legii în sfera intereselor private, în absența criteriului când încălcarea atrage în sine impunerea unei sancțiuni penale. S-a determinat ca și scop revizuirea actelor de reacționare înaintate de procurori din domeniul extrajudiciar, actele putând fi înaintate de procuror doar în cadrul urmăririi penale. S-a preconizat, de asemenea, statuarea principiului autonomiei și imparțialității procurorilor. În același context, a existat încercarea de a reglementa instituțiile promovării, delegării, detașării și transferului care se efectuează doar cu acordul persoanei. În ce privește sancționarea, suspendarea din funcție și eliberarea din funcție, acestea se realizează în temeiurile și condițiile legii.

La 14 martie, 2003, a fost adoptată *Legea nr.118-XV cu privire la Procuratură*. Adoptarea acesteia a fost necesară în vederea realizării concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova - etapă care constă în consolidarea poziției procuraturii și garantarea independenței sale judiciare, politice, economice, sociale etc., precum și elaborarea principiilor directoare privind rolul și funcțiile procurorului.

În avizul experților Consiliului European, reieșind din practica Curții Europene pentru apărarea drepturilor omului, au fost specificate unele recomandări menite să ridice calitatea legii nominalizate. În acest sens, s-a formulat o serie de amendamente ce constau în unificarea termenului de *Procuror* și stabilirea împuternicirilor acestuia în cadrul procedurii penale, civile sau contravenționale, precum și stabilirea dreptului Procurorului General de a-și numi prim-

adjunctul și adjuncții după confirmarea lor de către Parlamentul Republicii Moldova. Totuși, sub aspect conceptual, legea din 2003 nu a venit cu idei reformatoare.

Pe lângă competența caracteristică, procurorul mai dispunea de atribuții ce depășesc procedura penală. Potrivit legii, procurorul dispunea *inter alia* de atribuția de a intenta în judecată o acțiune civilă privind recuperarea prejudiciului cauzat statului, constatat în urma reviziilor și controalelor efectuate de organele de control financiar, de a cere persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate, și persoanelor fizice prezentarea documentelor, materialelor datelor statistice, informațiilor de altă natură, de a dispune organelor abilitate cu exercitarea controlului, reviziei activității agenților economici, indiferent de tipul de proprietate, și a altor persoane juridice; de a antrena specialiști pentru elucidarea unor probleme de specialitate apărute în cadrul exercitării atribuțiilor, de a dispune efectuarea unor expertize, controale ale materialelor, informațiilor, comunicărilor primite de organele Procuraturii, cu prezentarea rezultatelor acestora procurorului. Procurorul era în drept se citeze orice persoană cu funcție de răspundere sau cetățean și să le ceară explicații verbale sau scrise privind lezarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, încălcarea ordinii de drept sau în scopul desfășurării urmăririi penale, iar în caz de eschivare cu rea-voință a persoanelor citate de a se prezenta în fața procurorului, să emită o ordonanță de aducere forțată, care se execută de către organele poliției în modul stabilit de lege.

La prezentarea legitimației de serviciu, Procurorul dispunea și de dreptul de a intra liber în localurile instituțiilor de stat, ale agenților economici și altor persoane juridice indiferent de tipul de proprietate. Potrivit legii, acesta avea acces la documente și materialele lor, era în drept să exercite controlul asupra respectării legalității în examinarea cererilor, reclamațiilor, comunicațiilor despre infracțiuni, încălcări legislative, precum și în cazurile autosesizărilor despre aceste fapte.

Potrivit legii din 2003, a fost menținută instituția *sesizării procurorului*, caracteristică încă perioadei sovietice, care se referea la anumite constatări ale procurorului privind lichidarea încălcărilor de lege în cadrul urmăririi penale sau procedurii civile. Sesizarea se înainta organului respectiv sau persoanei cu funcție de răspundere pentru examinarea imediată de către procuror (inclusiv colegial). În termen de o lună de la data primirii sesizării, organul respectiv sau persoana cu funcție de răspundere era obligată să ia măsuri concrete în vederea lichidării încălcărilor de lege, înlăturării cauzelor și condițiilor ce le-au favorizat, iar rezultatele se comunicau în scris procurorului.

Procurorul dispunea de competența de a înainta o acțiune civilă în instanță, în modul stabilit de Codul de Procedură Civilă, când se impune apărarea drepturilor libertăților și

intereselor legitime ale minorilor, ale persoanelor de vârstă înaintată sau incapabile și ale celor care nu se pot adresa în judecată din cauza sănătății. La etapa actuală, *Codul de procedură civilă din 30.05.2003* stabilește în art. 71 că Procurorul participă la judecarea pricinilor civile în primă instanță în calitate de participant la proces dacă el însuși l-a pornit în condițiile legii.

Acțiunea în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime poate fi intentată de către procuror numai la cererea scrisă a persoanei interesate, dacă aceasta nu se poate adresa în judecată personal din motive de sănătate, vârstă înaintată, incapacitate sau din alte motive întemeiate. Acțiunea în apărarea intereselor persoanei incapabile poate fi înaintată de procuror, indiferent de existența cererii persoanei interesate sau a reprezentantului ei legal. În cazurile prevăzute de lege, procurorul este în drept să se adreseze în judecată în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unui număr nelimitat de persoane.

Procurorul este în drept să adreseze în judecată o acțiune sau o cerere în apărarea drepturilor și intereselor statului și ale societății ce țin de: formarea și executarea bugetului, protecția proprietății aflate în posesiunea exclusivă a statului, recuperarea prejudiciului cauzat statului, rezilierea contractului care lezează interesele statului, perceperea unei sume în beneficiul agenților economici în al căror capital statutar statul are cotă-parte, declararea, în condițiile legii, a actelor normative ale autorităților publice, ale altor organe și organizații, ale persoanelor oficiale sau funcționarilor publici ca fiind nule, perceperea în beneficiul statului a bunurilor dobândite ilicit, anularea înregistrării și lichidarea persoanei juridice în cazul încălcării modului stabilit de constituire, precum și urmărirea veniturilor ei ilicite, protecția mediului înconjurător, alte cazuri prevăzute de lege. Procurorul care a înaintat o acțiune are drepturile și obligațiile procedurale de reclamant, cu excepția dreptului de a încheia tranzacții și a obligației de a achita cheltuielile de judecată.

În atribuțiile procurorului rămân a fi incluse și aspecte ce țin atât de participarea la conducerea și exercitarea urmăririi penale și reprezentarea învinuirii în instanța de judecată, cât și la participarea, în condițiile legii, la judecarea cauzelor civile, inclusiv de contencios administrativ și contravenționale în care procedura a fost intentată de el. În alte competențe se include și implementarea politicii penale a statului.

Noua *lege cu privire la Procuratură, nr.294-XVI din 25.12.2008* recunoaște procuratura ca instituție autonomă în cadrul autorității judecătorești, care, în limitele atribuțiilor și competenței, apără interesele generale ale societății, ordinea de drept, drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanța de judecată în condițiile legii. *Inter alia* unul din principiile de organizare a activității procuraturii este controlul ierarhic intern și controlul judecătoresc, care asigură exercitarea dreptului procurorului ierarhic superior

de a verifica legalitatea deciziilor emise de procurorul ierarhic inferior, precum și posibilitatea contestării în instanța de judecată a deciziilor și acțiunilor cu caracter procesual ale procurorului. Potrivit acestei legi, la determinarea competenței procurorului pe primul plan e plasată asigurarea aplicării în numele legii, în numele societății și în interesul public al ordinii de drept, al drepturilor și libertăților cetățenilor atunci când încălcarea acestora atrage sancțiunea penală.

Este necesar de remarcat faptul că anumite atribuții ale procurorului prevăzute în legea din anul 2003 s-au păstrat și în legea din anul 2008. Spre exemplu, dreptul de a solicita și a primi de la persoanele juridice și fizice informații, materiale și date ce constituie un secret comercial și bancar, necesare pentru exercitarea atribuțiilor sale. Acesta însă poate fi realizat doar în cadrul unui proces penal pornit, cu autorizația judecătorului de instrucție. Procurorul este în drept să dispună efectuarea controlului, a reviziei privind activitatea agenților economici și altor persoane juridice; să antreneze specialiști pentru elucidarea unor probleme de specialitate apărute în exercițiul funcției, să dispună efectuarea unor expertize, controale asupra materialelor, informațiilor, comunicărilor primite de organele Procuraturii și să ceară prezentarea rezultatelor acestor acțiuni.

Chiar dacă procurorul este în drept, cum e și firesc, să citeze orice persoană și să solicite explicații verbale sau scrise în cazul urmăririi penale, el este în drept să întreprindă asemenea acțiuni și în cazul lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și în cazul încălcării ordinii de drept. Legea asigură acces liber în localurile instituțiilor publice, ale agenților economici, ale altor persoane juridice, precum și la documentele și materialele lor.

Se observă și prezența în lege a anumitor atribuții de supraveghere a procurorului. Potrivit art.18, procurorul, în cazurile în care apreciază că fapta prejudiciabilă ar putea atrage măsuri ori sancțiuni, altele decât cele prevăzute de legea penală, sesizează instituția sau persoana cu funcție de răspundere competentă pentru lichidarea încălcărilor de lege, înlăturarea cauzelor și condițiilor care le-au favorizat, cât și sancționarea încălcărilor de lege, neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor care le revin în cadrul urmăririi penale, comise de ofițerii de urmărire penală, de lucrătorii organelor de constatare și de cei ai organelor care exercită activitatea operativă de investigații.

Procurorul poate solicita și ridicarea imunității unor persoane și tragerea lor la răspundere în condițiile legii. În urma acestor sesizări instituția respectivă sau persoana cu funcție de răspundere este obligată să i-a măsuri în vedere lichidării încălcărilor de lege menționate în sesizare, înlăturării cauzelor și condițiilor care le-au favorizat, în vederea aplicării sancțiunilor. *Procurorul General* este în drept să sesizeze *Curtea Constituțională* pentru a se pronunța asupra constituționalității legilor, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor Guvernului.

Procurorul General reprezintă Procuratura în relațiile cu celelalte autorități publice, numește procurorii inferiori, emite ordine, dispoziții și instrucțiuni, revocă, suspendă sau anulează actele emise de procurori care contravin legii. Procurorul General conferă grade de clasificare și grade militare speciale, exercitând și alte atribuții.

În aspect instituțional, Procuratura rămâne a fi un sistem unic și ierarhizat, incluzând și anumite procuraturi speciale ca Procuratura anticorupție, Procuratura militară, Procuratura de transport. Prin lege, pot fi create și alte procuraturi specializate, ale căror competențe vor fi stabilite de Procurorul General.

Reieșind din reglementările naționale existente și normele internaționale, este, desigur, legitim de atribuit procuratura fie autorității judecătorești, fie puterii executive, iar dacă ea se situează în cadrul autorității judecătorești, trebuie de făcut o distincție foarte clară între judecată și ramura autorității judecătorești, care are competența de efectuare a urmăririi penale³.

³ Vezi pct.17-20 din Recomandarea (2000) 19 cu privire la rolul procuraturii în sistemul de justiție penală, care reglementează relațiile dintre procuratură și instanțele judecătorești

CAPITOLUL 2. SELECTAREA ȘI NUMIREA ÎN FUNCȚIE A PROCURORILOR

2.1. Criteriile și procedura de selecție și numire în funcție a procurorilor în RM

Procuratura are un rol important într-o societate democratică în ceea ce privește asigurarea drepturilor, libertăților fundamentale și a securității persoanelor⁴. Organele procuraturii trebuie să urmărească și să respecte garanțiile fundamentale ale statului de drept, protejând indivizii în situația în care au ajuns victime ale unei fapte penale, asigurând respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale celor care sunt bănuți sau învinuiți de a fi comis o infracțiune și asigurând prin monitorizare funcționarea adecvată a organelor responsabile de urmărirea penală.

Îndeplinirea misiunii organelor procuraturii depinde de un cumul de factori, inclusiv relațiile cu alte ramuri ale puterii, responsabilitățile și competențele în cadrul sistemului de justiție penală, rolul în raport cu instanțele de judecată și alte domenii ale vieții publice.

Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală⁵ subliniază în contextul *Garanțiilor recunoscute ale procuraturii pentru exercitarea activităților sale*, că statele trebuie să adopte toate măsurile utile pentru a permite membrilor procuraturii să-și îndeplinească obligațiunile și responsabilitățile profesionale în condițiile prevăzute de statut, având o organizare și mijloace, în special, bugetare, adecvate. Aceste condiții trebuie determinate în strânsă colaborare cu reprezentanții procuraturii⁶. Garanțiile amintite se extind și în contextul exercitării de către procurori a atribuțiilor și responsabilităților în afara sistemului de justiție penală⁷.

Este esențial a asigura ca procurorii să posede calificările profesionale necesare îndeplinirii funcțiilor lor prin metode îmbunătățite de recrutare, instruire juridică și profesională și asigurarea cu toate cele necesare îndeplinirii funcțiilor⁸.

Cu ocazia exprimării opiniei privind proiectul *Legii cu privire la procuratură* din anul 2008, adoptată la a 75-a sesiune plenară la 13-14 iunie, 2008, Comisia de la Veneția a statuat

⁴ Recomandarea Rec 1604 (2003) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind Rolul Procuraturii într-o societate democratică, guvernată în baza principiului supremației legii, adoptată de Comisia permanentă, care acționează din numele Adunării Parlamentare, la 27 mai 2003 (vezi Doc. 9796, raportul Comisiei pentru Afaceri Juridice și Drepturile Omului, raportor: dl Arabadjiev).

⁵ Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 6 octombrie 2000, la cea de-a 724-a reuniune a delegaților miniștrilor, Consiliul Europei.

⁶ Pct. 4, Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală.

⁷ Pct. 4, Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală.

⁸ Preambul, Liniile Directoare privind Rolului Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, care a avut loc la Havana, Cuba (27 august-7 septembrie 1990).

imposibilitatea rezolvării tuturor problemelor pe care le poate impune activitatea procurorilor prin punerea acestora în sarcina Parlamentului. În viziunea acestui organism internațional, este necesar ca un anumit consiliu, compus din persoane cu experiență profesională, să examineze corespunderea candidaților la acest post potrivit criteriilor de calificare și altor criterii relevante, denumit Consiliul Superior al Procurorilor.

Ca și idee, instituția Consiliul Superior al Procurorilor este totuși anterioară opiniei Comisiei de la Veneția din iunie, 2008, și se includea într-un alt concept (conceptul acordării procurorului unui statut de magistrat), care nu și-a găsit o dezvoltare fundamentală. În același concept, se vehicula cu ideea creării unui Consiliu Superior al Magistraturii bicameral, una din camere fiind a procurorilor. Dacă în aspect instituțional ideea putea fi acceptată, atunci în aspect procedural aceasta s-a ciocnit de problema necesității reformei complete a procedurii penale și acordării procurorului unui statut similar cu cel al judecătorului de instrucție. În opinia citată, Comisia de la Veneția a apreciat critic neasimilarea procurorului unui magistrat, mai ales pentru că a găsit o asemenea identificare justificată prin imparțialitatea, independența, obiectivitatea procurorilor, precum și prin apărarea legii și a drepturilor omului.

Reieșind din reglementările *Legii cu privire la procuratură*, cele mai largi atribuții vizând cariera procurorilor, de la recrutarea acestora și până la propunerea eliberării din funcție, revine anume Consiliului Superior al Procurorilor, realizând, astfel, propunerea de atribuire a competențelor unei autorități care ar include nu numai procurori, ci și reprezentanți ai altor domenii de activitate juridică, inclusiv profesori titulari. *Consiliul Superior al Procurorilor* dispune de anumite competențe în varii domenii de activitate ale Procuraturii cu referință la cariera procurorilor. Acesta examinează criteriile de corespundere a candidaților la funcția de procuror; solicită informațiile necesare soluționării problemelor ce țin de competența sa; propune Procurorului General numirea, promovarea, încurajarea, suspendarea sau eliberarea din funcție a procurorilor; primește jurământul procurorilor; organizează concursuri pentru ocuparea funcției de procuror; selectează candidaturi pentru locurile vacante; numește componența nominală a comisiei de alegere a membrilor în *Consiliul Superior al Procurorilor*, în *Colegiul de Calificare* și în *Colegiul Disciplinar*; examinează contestații și la hotărârile emise de *Colegiul de Calificare* și de *Colegiul disciplinar*. *Consiliul Superior al Procurorilor* activează în conformitate cu un regulament care are misiunea de a asigura funcționalitatea lui. Regulamentul prevede anumite atribuții ale Consiliului în adoptarea măsurilor pentru suplinirea posturilor vacante în procuratură, examinarea contestațiilor la hotărârile emise de *Colegiul de Calificare*, *Colegiul Disciplinar* etc. În regulament rămân, totuși, neelucidate anumite aspecte ce țin de criteriile de

promovare la posturile vacante sau modalitatea de examinare a contestațiilor asupra deciziilor *Colegiului de Calificare* și celui *Disciplinar*.

Legea nr. 294 din 25.12.2008 cu privire la procuratură determină condițiile pentru numirea în funcția de procuror. Candidatul poate fi persoana ce deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară și este licențiată în drept, are capacitatea deplină de exercițiu, vechime în muncă necesară pentru a fi numită în funcția respectivă sau a absolvit cursurile de formare inițială a procurorilor la Institutul Național al Justiției, se bucură de o bună reputație, nu are cazier judiciar, cunoaște limba de stat și este aptă de muncă din punct de vedere medical.

În procesul de recrutare, promovare și transfer a membrilor procuraturii trebuie să fie urmate *proceduri juste și imparțiale*, prin care să se evite intervenirea oricărui element partizan sau corporatist, *excluzând prejudecățile*⁹ și orice discriminare fondată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație¹⁰. Nu se consideră discriminare exigența potrivit căreia un candidat la postul de procuror să fie cetățean al statului respectiv¹¹.

Participanții la sondaj, solicitați să se expună condițiilor prevăzute de lege pentru suplinirea posturilor vacante de procuror, au apreciat în proporție de 75,6% că acestea sunt suficiente (vezi fig. 1), iar 14, 3% din procurorii intervievați, cu un stagiul de muncă între 11-15 ani, le apreciază drept insuficiente (vezi fig. 2). Doar 3,3% din participanții la sondaj opinează în sensul restrângerii acestora, iar 13,3% se expun în favoarea extinderii exigențelor adresate candidaților la funcția de procuror (tab. 1).

⁹ Pct. 2, Liniile Directoare privind rolul Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, 1990.

¹⁰ Pct. 5, Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală.

¹¹ Pct. 2, Liniile Directoare privind rolul Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, 1990.

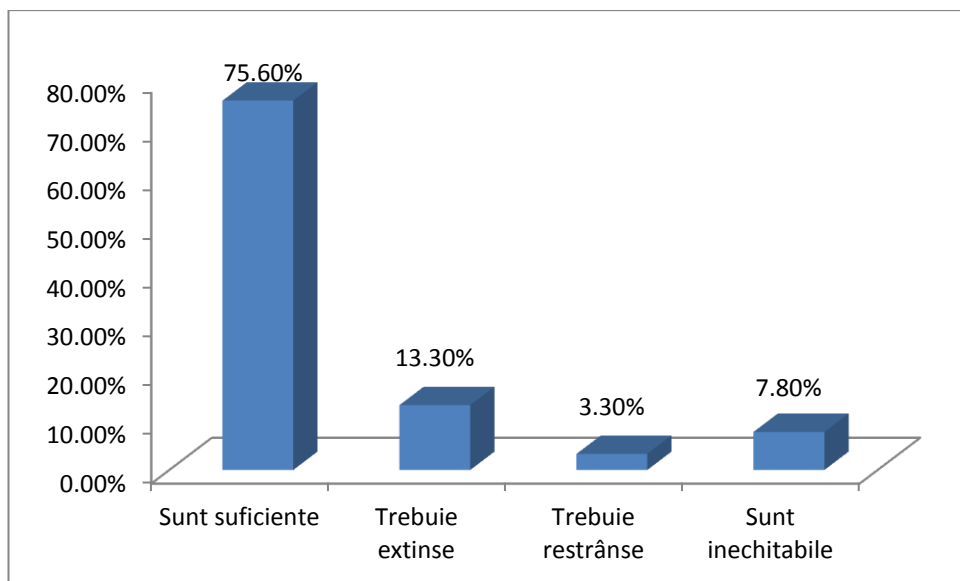

Figura 1. Condițiile prevăzute de lege pentru ocuparea funcției de procuror

		Condițiile prevăzute de lege pentru ocuparea funcției de procuror:				Total
		Sunt suficiente	Trebuie extinse	Trebuie restrânse	Sunt inechitabile	12 Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
Stagiu de muncă	1-5 ani	90.9%	9.1%			24.4%
	6-10 ani	75.7%	13.5%	2.7%	8.1%	41.1%
	11-15 ani	66.7%	14.3%	4.8%	14.3%	23.3%
	16-20 ani	50.0%	50.0%			4.4%
	21-25 ani	100.0%				1.1%
	26-30 ani	100.0%				3.3%

¹² Prin **Col%** în contextul tabelului dat și în tot cuprinsul cercetării urmează să se înțeleagă numărul total, exprimat în procente, al respondenților unei anumite categorii, indicate pe rânduri.

	31-35 ani			50.0%	50.0%	2.2%
<i>Total</i>		75.6%	13.3%	3.3%	7.8%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	77.4%	12.9%	3.2%	6.5%	68.9%
	36-45 ani	75.0%	12.5%		12.5%	17.8%
	46-55 ani	75.0%	25.0%			8.9%
	56-65 ani	50.0%		25.0%	25.0%	4.4%
<i>Total</i>		75.6%	13.3%	3.3%	7.8%	100.0%

Tabelul 1

Ponderea majoritară a subiecților intervievați la capitolul *Condițiile prevăzute de lege pentru recrutare în cadrul procuraturii* au constituit-o subiecții cu o vechime în muncă între 11-15 ani, în viziunea cărora, deși acestea sunt suficiente, circa 14,3% din respondenți le estimează drept inechitabile (vezi fig. 2).

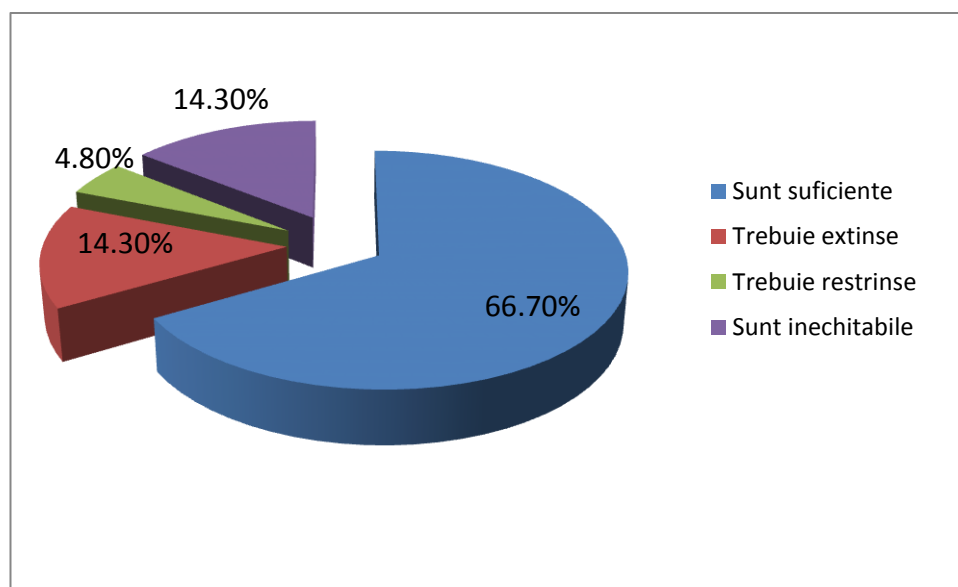

Figura 2. Condițiile prevăzute de lege pentru ocuparea funcției de procuror (în viziunea procurorilor cu un stagiu de 11-15 ani)

Potrivit art. 37 al *Legii cu privire la procuratură*, pot candida la funcția de procuror două categorii de persoane:

- Absolvenții Institutului Național al Justiției (în continuare INJ – n.a.);
- Licențiații în drept cu o vechime în muncă corespunzătoare. Se admit, în acest sens, candidații care pe parcursul ultimilor 5 ani au activat în calitate de judecător, anchetator, ofițer de urmărire penală, avocat, notar, avocat parlamentar, juriconsult, consilier al instanței de judecată, precum și în funcțiile de specialitate juridică din aparatul Curții Constituționale, Consiliului Superior al Magistraturii, autorităților publice. Vechimea în muncă include, de asemenea, perioadele în care persoana licențiată în drept a exercitat mandatul de deputat, a activat în calitate de membru al Curții de Conturi, profesor titular de drept în instituțiile de învățământ superior, executor judecătoresc, grefier.

Pentru ocuparea funcției de procuror candidații din ambele categorii care întrunesc toate condițiile prevăzute de lege urmează să participe la concursul organizat la data stabilită de Consiliul Superior al Procurorilor. Deși modalitatea de recrutare este, de regulă, concursul, criteriile în baza cărora se face selecția diferă în dependență de categoria din care face parte candidatul. Astfel, absolvenții Institutului Național al Justiției participă la concurs în baza actului de absolvire fără a susține examen de capacitate, iar licențiații în drept cu vechime corespunzătoare de muncă - în baza examenului de capacitate.

- În plus, persoanele care au exercitat funcția de procuror, avocat, ofițer de urmărire penală (anchetator) și/sau de judecător cel puțin 10 ani, și care și-au încheiat activitatea din motive neimputabile, pot fi numite în funcția de procuror fără susținerea examenului de capacitate dacă perioada în care nu au activat în funcțiile menționate nu este mai mare de 5 ani.

Sondajul sociologic realizat a avut drept scop și aprecierea criteriilor de selecție a candidaților pentru ocuparea funcției de procuror, atât pentru formarea inițială în cadrul INJ, cât și cea efectuată în privința candidaților din celelalte două categorii. Opiniile expuse nu variază prea mult în cote procentuale nici per total, nici per indicator de stagiul profesional. Astfel, 24,3% din procurorii cu vechimea de 6-10 ani de muncă și 33,3% din cei cu 11-15 ani de stagiul profesional le apreciază drept obiective și suficiente, iar 8,1% și, respectiv, 14,3% le consideră neclare (vezi tab. 2).

		<i>Criteriile actuale de selecție a candidaților la postul de procuror sunt:</i>				<i>Total</i>
		<i>Obiective și suficiente</i>	<i>Eficiente</i>	<i>Satisfăcătoare</i>	<i>Neclare</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	36.4%	27.3%	31.8%	4.5%	24.4%
	6-10 ani	24.3%	29.7%	37.8%	8.1%	41.1%
	11-15 ani	33.3%	23.8%	28.6%	14.3%	23.3%
	16-20 ani	25.0%	25.0%	25.0%	25.0%	4.4%
	21-25 ani			100.0%		1.1%
	26-30 ani	33.3%	33.3%		33.3%	3.3%
	31-35 ani	50.0%			50.0%	2.2%
<i>Total</i>		30.0%	26.7%	32.2%	11.1%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	30.6%	22.6%	40.3%	6.5%	68.9%
	36-45 ani	25.0%	50.0%	12.5%	12.5%	17.8%
	46-55 ani	37.5%	12.5%	25.0%	25.0%	8.9%
	56-65 ani	25.0%	25.0%		50.0%	4.4%
<i>Total</i>		30.0%	26.7%	32.2%	11.1%	100.0%

Tabelul 2

Luate *per ansamblu*, criteriile de selecție a procurorilor sunt apreciate drept neclare de circa 11,1% din respondenți, drept satisfăcătoare - de 32,2% și doar 26,7% din respondenți se expun asupra eficienței lor (vezi fig. 3).

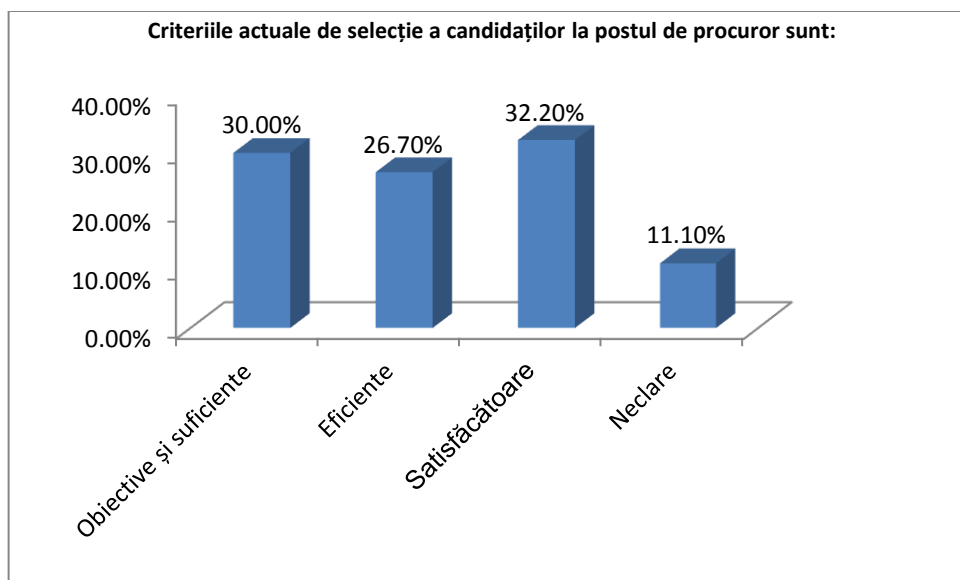

Figura 3. Criteriile de selecție a procurorilor

O majoritate absolută nu poate fi constatată nici în privința celui mai mare grup de respondenți (cei cu 11-15 ani stagiul de muncă – n.a.), existând o repartizare mai mult sau puțin egală pe categorii de criterii. Drept urmare, 33,3% din participanții la sondaj consideră că selecția se face după criterii obiective și suficiente, iar 28,8% le califică drept satisfăcătoare (vezi fig.4).

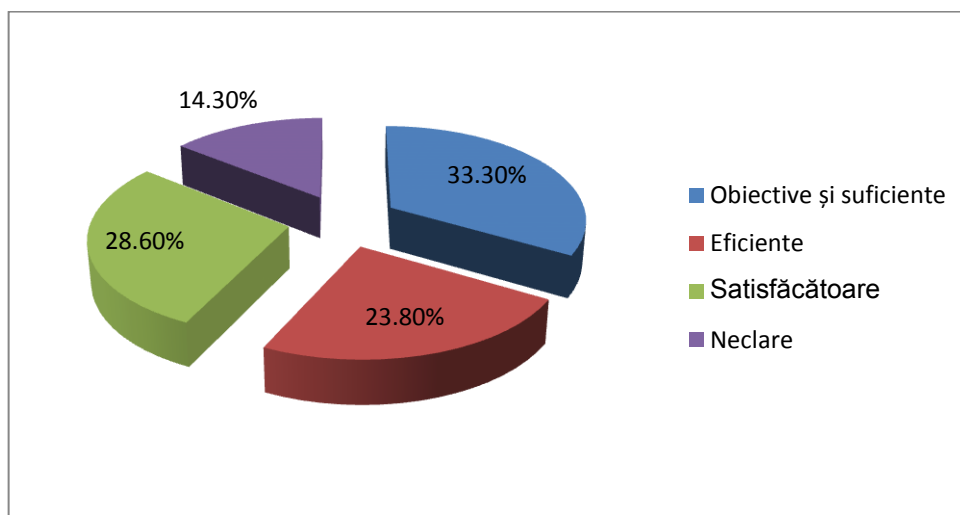

Figura 4. Criteriile de selecție a procurorilor
(în opinia procurorilor cu o vechime în muncă de 11-15 ani)

Dreptul comparat relevă și alte modalități prin care sunt suplinite posturile vacante de procuror. Spre exemplu: în Estonia, în toate cazurile procurorii sunt aleși prin concurs, în Letonia - prin concurs, precedat de examen și stagiune urmată de examen, iar în Lituania se recurge exclusiv la modelul concursului, însă examenul este apreciat de 2 comisii de evaluare.

În Republica Moldova există, la etapa actuală, trei modalități prevăzute de lege, prin care funcțiile vacante de procurori pot fi ocupate:

- a) Pentru licențiații în drept fără stagiul (5 ani de vechime în muncă):
 - examen pentru admitere la studii în cadrul INJ, urmat de concursul în baza actului de absolvire;
- b) Pentru candidații cu 5 ani de stagiul:
 - examen de capacitate susținut în fața Colegiului de Calificare pentru participarea la concurs;
- c) Candidații cu cel puțin 10 ani de stagiul și cel mult 5 ani de întrerupere în practicarea jurisprudenței:
 - fără examen de capacitate.

Raportând prevederile normative la practica în domeniu, în cadrul sondajului realizat s-a constatat că 34,4% din respondenți nu consideră necesar un examen unic pentru toți candidații și apreciază, în proporție de 23,3% că ar fi preferabilă organizarea unui concurs separat pentru absolvenții INJ și ceilalți pretendenți, în timp ce 11,1% din respondenți susțin examinarea doar a candidaților care nu au urmat formarea inițială în cadrul INJ (vezi fig. 5)

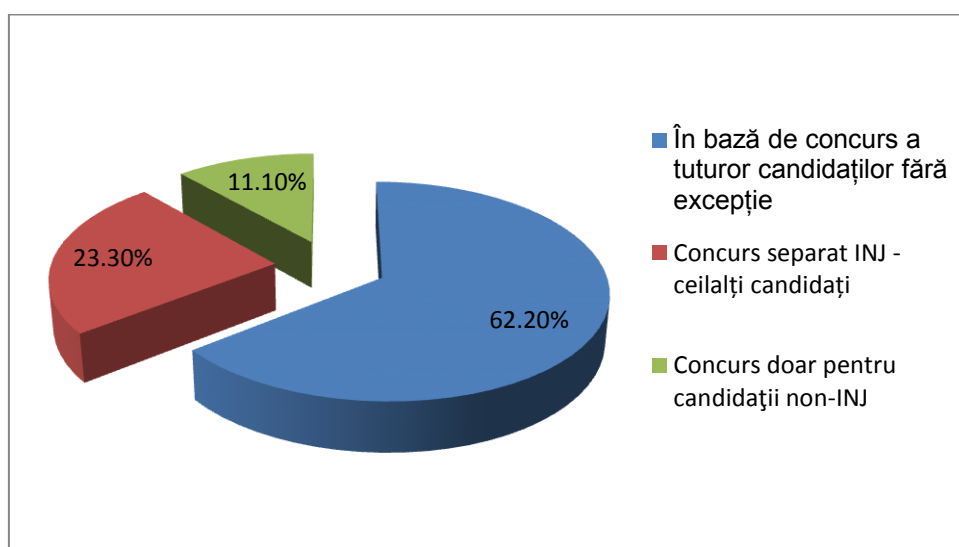

Figura 5. Cum urmează a fi selectate persoanele pentru ocuparea funcției de procuror

Circa 68,8% din respondenții cu vârsta cuprinsă între 36-45 ani și 66,7% din cei cu un stagiul de muncă între 11-15 ani consideră că toate persoanele care candidează pentru suplinirea

funcției vacante de procuror, indiferent dacă formarea lor inițială a avut loc în cadrul INJ sau direct în activitatea practică, urmează să participe în mod egal la concursul realizat cu acest scop. Pe de altă parte, procurorii cu o vechime în muncă de 1-5 ani nu au formulat o poziție mai mult sau mai puțin univocă la acest capitol, apreciind, în proporție de 45,5%, că toți candidații urmează să concureze în condiții egale. Însă 22,7% susțin necesitatea concursului doar pentru cei care nu au absolvit INJ, iar 31,8% opinează că, deși concursul este necesar în toate cazurile, el trebuie desfășurat separat pentru cei care au urmat formarea inițială în cadrul INJ și ceilalți candidați (vezi tab. 3).

		<i>Cum urmează a fi selectate persoanele pentru ocuparea funcției de procuror, în viziunea Dvs.?</i>				<i>Total</i>
		<i>În bază de concurs al tuturor candidaților, fără excepție</i>	<i>Concurs separat pentru absolvenții INJ și pentru ceilalți candidați</i>	<i>Concurs doar pentru persoanele ce nu au urmat instruirea la INJ</i>	<i>Altele</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	45.5%	31.8%	22.7%		24.4%
	6-10 ani	67.6%	18.9%	8.1%	5.4%	41.1%
	11-15 ani	66.7%	23.8%	4.8%	4.8%	23.3%
	16-20 ani	50.0%	50.0%			4.4%
	21-25 ani	100.0%				1.1%
	26-30 ani	100.0%				3.3%
	31-35 ani	50.0%		50.0%		2.2%
<i>Total</i>		62.2%	23.3%	11.1%	3.3%	100.0%
<i>Ce</i>	24-35 ani	59.7%	24.2%	12.9%	3.2%	68.9%

vârstă aveți?	36-45 ani	68.8%	18.8%	6.3%	6.3%	17.8%
	46-55 ani	62.5%	37.5%			8.9%
	56-65 ani	75.0%		25.0%		4.4%
Total		62.2%	23.3%	11.1%	3.3%	100.0%

Tabelul 3

a) Potrivit art. 12 al *Legii nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției*, formarea inițială în cadrul Institutului reprezintă instruirea specialiștilor cu studii juridice superioare și este una din condițiile obligatorii pentru numirea în funcția de procuror. Admiterea la institut are loc exclusiv în bază de concurs, cu respectarea principiilor transparenței și egalității în drepturi. Pentru a putea participa la concursul de admitere la studii în cadrul INJ persoanele trebuie să corespundă condițiilor prevăzute de lege pentru ocuparea funcției de procuror. Cu cel puțin 60 de zile înainte de data concursului, urmează să se comunice data și locul organizării concursului de admitere pentru formare inițială în cadrul INJ prin intermediul mass-media și al Internetului. Participanții pot lua cunoștință de rezultatele evaluării lor de către Comisia pentru examenele de admitere prin accesarea lor pe paginile web ale Procuraturii Generale și INJ, precum și la sediul institutului, unde acestea vor fi afișate în mod obligatoriu. Contestațiile vizând rezultatele examinării pot fi făcute în termen de 3 zile la Comisia pentru examenele de admitere. Hotărârea acestora din urmă, conform art. 13 alin. 6 al *Legii* este definitivă. Odată admis, candidatul urmează cursurile de formare inițială, durata cărora este de 18 luni. Instruirea la cursuri include pregătirea teoretică și practică și se efectuează în conformitate cu planurile de studiu aprobate de Consiliul Institutului Național al Justiției. În afara pregătirii teoretice, candidații la funcția de procuror desfășoară stagii de practică, sub îndrumarea unui conducător de la locul desfășurării practicii. Stagiile de practică se desfășoară în cadrul instanțelor judecătorești, procuraturilor și organelor de urmărire penală pentru a se lua în mod direct cunoștință de activitățile desfășurate de respectivele organe de ocrotire a normelor de drept.

Un indicator principal al calității procedurii actuale de selecție a candidaților pentru formare inițială în cadrul INJ, în mod justificat pot fi considerate persoanele cu un stagiu de muncă relativ mic (de până la 10 ani), care ar fi fost numiți în funcție, în mare parte, anume în rezultatul parcurgerii procedurii invocate. Drept rezultat al sondajelor de opinie realizate, respondenții cu un stagiu de muncă de 1-5 ani apreciază, în proporție de 63,6%, că mecanismul în vigoare este unul *bun* și doar 13,6% se expun în privința *ineficienței* acestuia. Vechimea în muncă cuprinsă

între 6-10 ani a celor chestionați le-a permis să se pronunțe asupra *lipsei de claritate* a acestora în 18,9% din cazuri și *obiectivității ei* - în proporție de 2,7%. Drept *bună* continuă să estimeze procedura 48,6% din cei chestionați din ultima categorie de vârstă (vezi tab. 4).

		<i>Procedura de selecție a candidaților pentru formarea inițială în cadrul INJ este:</i>					<i>Total</i>
		<i>Transparentă și obiectivă</i>	<i>Bună</i>	<i>Ineficientă</i>	<i>Neclară</i>	<i>Altele</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	13.6%	63.6%	13.6%	9.1%		24.4%
	6-10 ani	2.7%	48.6%	21.6%	18.9%	8.1%	41.1%
	11-15 ani		57.1%	9.5%	28.6%	4.8%	23.3%
	16-20 ani	25.0%	50.0%		25.0%		4.4%
	21-25 ani		100.0%				1.1%
	26-30 ani	33.3%		33.3%	33.3%		3.3%
	31-35 ani			50.0%	50.0%		2.2%
<i>Total</i>		6.7%	52.2%	16.7%	20.0%	4.4%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	6.5%	54.8%	17.7%	16.1%	4.8%	68.9%
	36-45 ani	6.3%	56.3%	6.3%	25.0%	6.3%	17.8%
	46-55 ani		50.0%	12.5%	37.5%		8.9%

	56-65 ani	25.0%		50.0%	25.0%		4.4%
<i>Total</i>		6.7%	52.2%	16.7%	20.0%	4.4%	100.0%

Tabelul 4

În ansamblu, procedura de selecție a candidaților pentru formare inițială se apreciază în 52,2% din cazuri drept *bună*, în 16,7% - *lipsită de eficiență* și doar în 6,7% *transparentă și obiectivă* (vezi fig. 6).

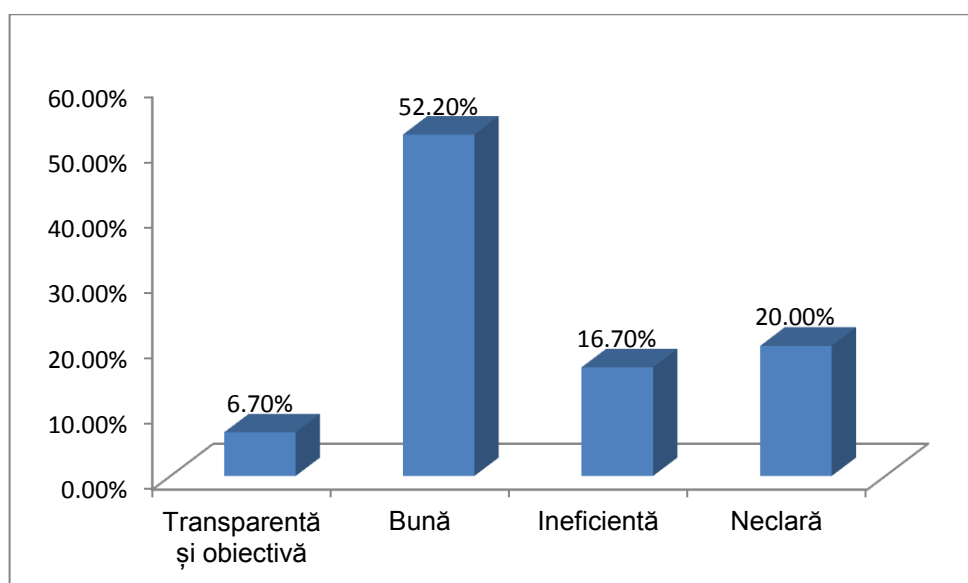

Figura 6. Procedura de selecție a candidaților pentru formare inițială în cadrul INJ

b) Candidații care nu sunt absolvenți ai Institutului Național al Justiției participă la concursul pentru suplinirea posturilor vacante de procuror numai în rezultatul promovării examenului de capacitate. În concordanță cu prevederile art. 107 al *Legii cu privire la procuratură*, cererea de înscriere la examenul de capacitate se depune la Consiliul Superior al Procurorilor. Organizarea examenului de capacitate ține, însă, de competența Colegiului de Calificare, responsabil pentru promovarea politicii de stat în domeniul selectării cadrelor în organele Procuraturii, evaluarea nivelului de pregătire și a capacităților profesionale ale procurorilor, corespunderii funcțiilor ocupate, respectării interdicțiilor și a exigențelor față de procuror. Examenul de capacitate constă în verificarea cunoștințelor teoretice și practice prin probe scrise și orale, asupra rezultatelor căruia Colegiul de Calificare decide printr-o hotărâre adoptată în mod secret cu o majoritate simplă de voturi. Dacă decizia Colegiului nu este una de promovare, candidatul poate repeta

examenul de capacitate, dar nu mai devreme decât după expirarea a 6 luni de la data examenului nesuștinut. Pentru toate cazurile, însă, hotărârile Colegiului de Calificare pot fi contestate în Consiliul Superior al Procurorilor în termenul stabilit prin actele de organizare internă ale Procuraturii.

Hotărârea Colegiului de calificare privind promovarea examenului de capacitate servește drept temei pentru participarea persoanei la concursul de ocupare a funcției vacante de procuror. Potrivit pct. 4.9 al *Regulamentului Colegiului de Calificare*, decizia acestuia, împreună cu materialele care-i motivează propunerea, este înaintată Consiliului Superior al Procurorilor pentru validare. Din perspectiva practicienilor, procedura actuală de selecție a procurorilor este acceptabilă în viziunea a 66,7% din profesioniștii cu un stagiul de 11-15 ani și a 77,3% din cei cu vechime de muncă de 1-5 ani, iar 19% și, respectiv 4,5%, consideră ca aceasta necesită a fi modificată (vezi tab. 5).

		<i>Procedura curentă de selecție a persoanelor pentru ocuparea funcției de procuror este:</i>				<i>Total</i>
		<i>Foarte bună</i>	<i>Acceptabilă</i>	<i>Neclară</i>	<i>Necesită a fi modificată</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	18.2%	77.3%		4.5%	24.4%
	6-10 ani	10.8%	75.7%	5.4%	8.1%	41.1%
	11-15 ani	9.5%	66.7%	4.8%	19.0%	23.3%
	16-20 ani		75.0%	25.0%		4.4%
	21-25 ani			100.0%		1.1%
	26-30 ani		100.0%			3.3%
	31-35 ani		50.0%	50.0%		2.2%

<i>Total</i>		11.1%	73.3%	6.7%	8.9%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	14.5%	74.2%	3.2%	8.1%	68.9%
	36-45 ani	6.3%	81.3%		12.5%	17.8%
	46-55 ani		50.0%	37.5%	12.5%	8.9%
	56-65 ani		75.0%	25.0%		4.4%
<i>Total</i>		11.1%	73.3%	6.7%	8.9%	100.0%

Tabelul 5

Făcând abstracție de orice criteriu de clasificare a respondenților, în 73,3% din cazuri mecanismul de recrutare a procurorilor se estimează drept *acceptabil* și doar în 8,9% se insistă asupra modificării acestuia (vezi fig. 7).

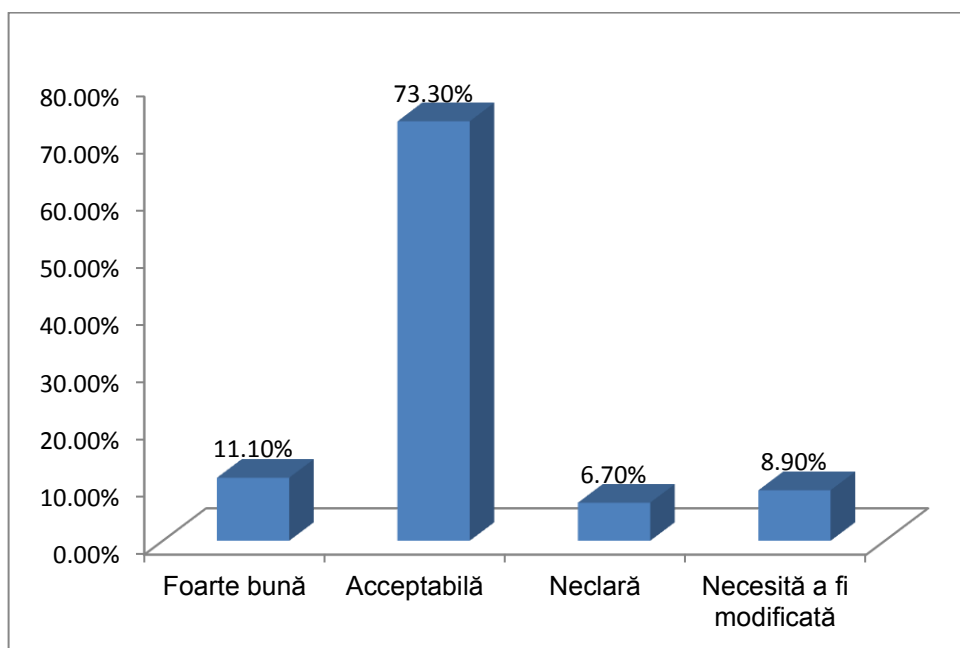

Figura 7. Procedura curentă de selecție a persoanelor pentru ocuparea funcției de procuror

Tendința respectivă se păstrează, în principiu, pentru toate grupurile de participanți la sondaj, după cum ilustrează, spre exemplu, figura 8.

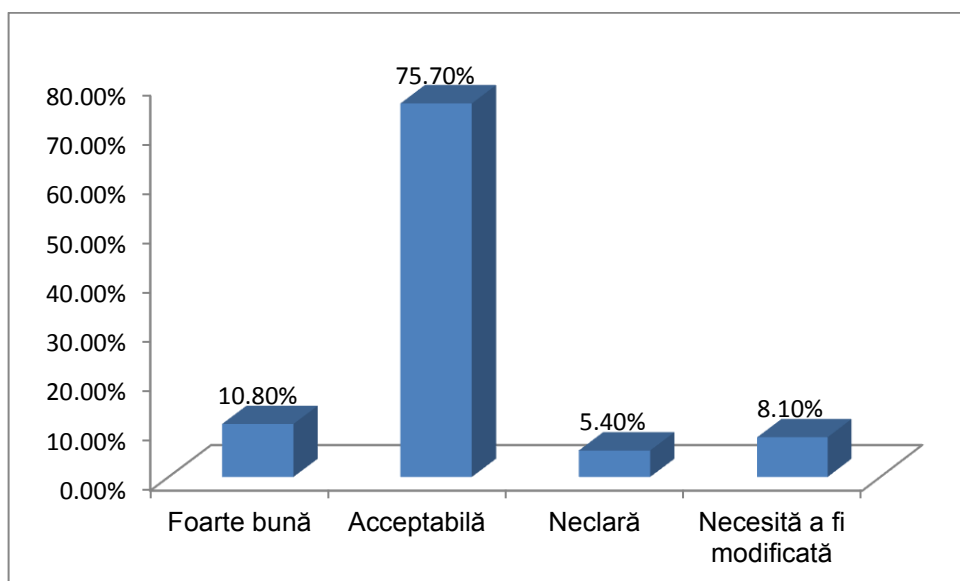

*Figura 8. Procedura curentă de selecție a persoanelor pentru ocuparea funcției de procuror
(în opinia procurorilor cu un stagiu de muncă de 6-10 ani)*

Totodată, în anul 2012, potrivit *Raportului de activitate a Consiliului Superior al Procurorilor*, Colegiul de calificare a desfășurat, în perioada de referință, examene de capacitate pentru 30 de candidați la funcția de procuror sau, după caz, care au optat pentru ocuparea unor funcții prin transfer, altele decât cele de conducere. În rezultat, au fost adoptate 21 de hotărâri, potrivit dispozitivelor cărora s-a dispus acceptarea a 28 de candidați la funcțiile solicitate și, respectiv, neacceptarea a 2 candidați. Neacceptarea candidaților a fost axată fie pe obținerea unor note mai mici decât 5 la una din probele scrise sau orale, fie la ambele.

c) Recrutarea procurorilor fără susținerea examenului de capacitate rămâne a fi o excepție, ca și cea a candidaților care nu au promovat cursurile de promovare inițială în cadrul Institutului Național al Justiției.

Sondajul realizat a demonstrat lipsa de unanimitate privind oportunitatea ocupării funcției de procuror fără promovarea examenului de capacitate, caracteristică grupurilor cu un stagiu de 1-10 ani și 11-16 ani de activitate. Astfel, prima categorie, în proporție de aproximativ 73% se pronunță împotriva luării unei decizii vizând cariera în procuratură a candidaților neexaminați, pe când cei din categoria a doua - în 42% din cazuri apreciază oportunitatea unei asemenea proceduri de formare a cadrelor (vezi tab. 6) .

		<i>Considerați oportună ocuparea funcției de procuror fără susținerea examenului de capacitate?</i>		<i>Total</i>
		<i>Nu</i>	<i>Da</i>	Col %
		Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	72.7%	27.3%	24.4%
	6-10 ani	73.0%	27.0%	41.1%
	11-15 ani	57.1%	42.9%	23.3%
	16-20 ani	50.0%	50.0%	4.4%
	21-25 ani	100.0%		1.1%
	26-30 ani	100.0%		3.3%
	31-35 ani	50.0%	50.0%	2.2%
<i>Total</i>		68.9%	31.1%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	72.6%	27.4%	68.9%
	36-45 ani	62.5%	37.5%	17.8%
	46-55 ani	50.0%	50.0%	8.9%
	56-65 ani	75.0%	25.0%	4.4%
<i>Total</i>		68.9%	31.1%	100.0%

Tabelul 6

Considerând insuficient de exigente cerințele adresate de lege candidaților la funcția de procuror, pentru care susținerea examenelor nu este o condiție obligatorie, 68,9% din totalul celor chestionați s-au pronunțat în defavoarea unui sistem care nu insistă asupra examenului ca modalitate de formare a personalului procuraturii. Or, există competențe specifice funcției și interpretări care rezultă din poziția pe care procurorul urmează să o promoveze în cadrul procesului penal sau civil, precum și pentru asigurarea dreptului, care - deși pot fi deduse sau cunoscute prin observație - trebuie, totuși, însușite (fig. 9).

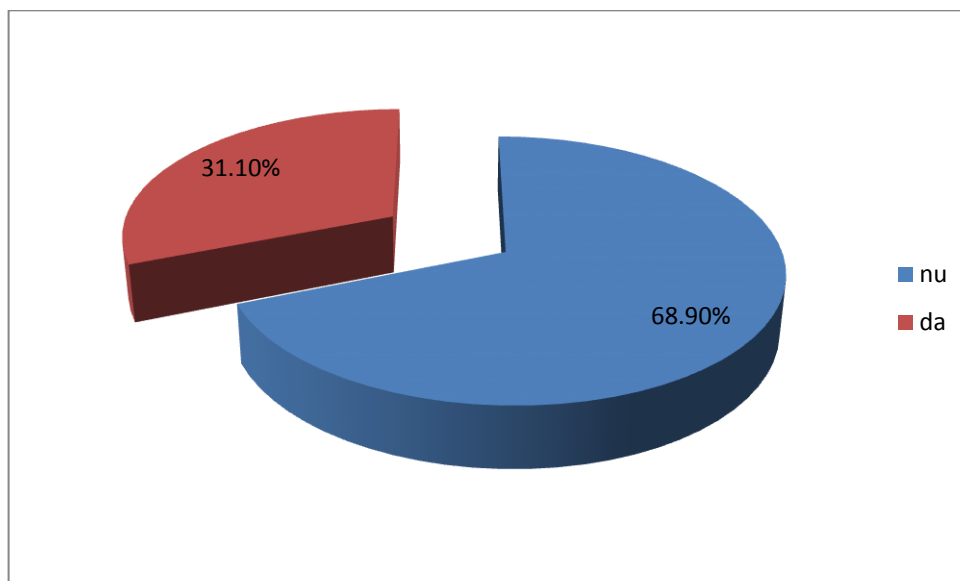

Figura 9. Oportunitatea ocupării funcției de procuror fără susținerea examenelor de capacitate

Sondajele sociologice realizate în rândurile procurorilor indică, de asemenea, asupra existenței unor impedimente în ocuparea funcției de procuror fără promovarea unui examen de capacitate, atât în raport cu procedura de recrutare propriu-zisă și egalitatea între candidații la postul de procuror, cât și sub aspectul corespunderii cerințelor pentru ocuparea acestei funcții. În proporții aproximativ egale categoriile de respondenți cu un stagiu de muncă de 1-5 ani și, respectiv, 6-10 ani, susțin că examenul de capacitate impune formarea și însușirea unor abilități specifice funcției. Lipsa acestora (pentru 45,5% din respondenții din primul grup și pentru 54,1% din cel de-al II-lea grup) ar fi obstacolul principal în neacordarea dreptului de a suplini funcția de procuror fără promovarea unui examen de capacitate. Circa 52,4% din respondenții cu un stagiu de 11-16 ani insistă că, în primul rând, în acest caz trebuie luată în considerație lipsa cerinței de egalitate între participanții la concurs, pentru ca, în același sens, să se pronunțe cadrele procuraturii cu o vârstă cuprinsă între 36 și 45 ani în proporție de 68,8%. Se conchide, totodată, asupra unei probabilități de influențare a deciziei de angajare, fie în sens pozitiv ori negativ, de poziția anterior deținută de candidatul la funcția de procuror, indicii maximali în acest sens fiind

constatați pentru chestionații cu o vechime în muncă de 6-10 ani, în mărime de 10,8%, și 16-20 ani cu o pondere de 25% (vezi tab. 7).

		<i>Care ar putea fi impedimentele unei numiri în funcția de procuror fără susținerea examenului de capacitate?</i>				<i>Total</i>
		<i>Lipsa unor competențe/cunoștințe specifice funcției</i>	<i>Lipsa cerinței de egalitate între participanții la concurs</i>	<i>Probabilitatea sporită a influențării deciziei de statutul anterior al candidatului</i>	<i>Altele</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	45.5%	45.5%	9.1%		24.4%
	6-10 ani	54.1%	27.0%	10.8%	8.1%	41.1%
	11-15 ani	28.6%	52.4%	9.5%	9.5%	23.3%
	16-20 ani	50.0%	25.0%	25.0%		4.4%
	21-25 ani		100.0%			1.1%
	26-30 ani		100.0%			3.3%
	31-35 ani	50.0%			50.0%	2.2%
<i>Total</i>		43.3%	40.0%	10.0%	6.7%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	53.2%	30.6%	9.7%	6.5%	68.9%
	36-45 ani	25.0%	68.8%	6.3%		17.8%
	46-55 ani	12.5%	50.0%	25.0%	12.5%	8.9%

	56-65 ani	25.0%	50.0%		25.0%	4.4%
<i>Total</i>		43.3%	40.0%	10.0%	6.7%	100.0%

Tabelul 7

În ansamblu, însă respondenții au susținut aceleași poziții ca și categoriile separate ale acestora, constatând că dezavantajele principale la capitolul *angajare fără examen* sunt lipsa unor competențe specifice funcției (43,3%) și neasigurarea unui statut și a unor posibilități egale pentru toți participanții la concurs (40%) (vezi fig.10).

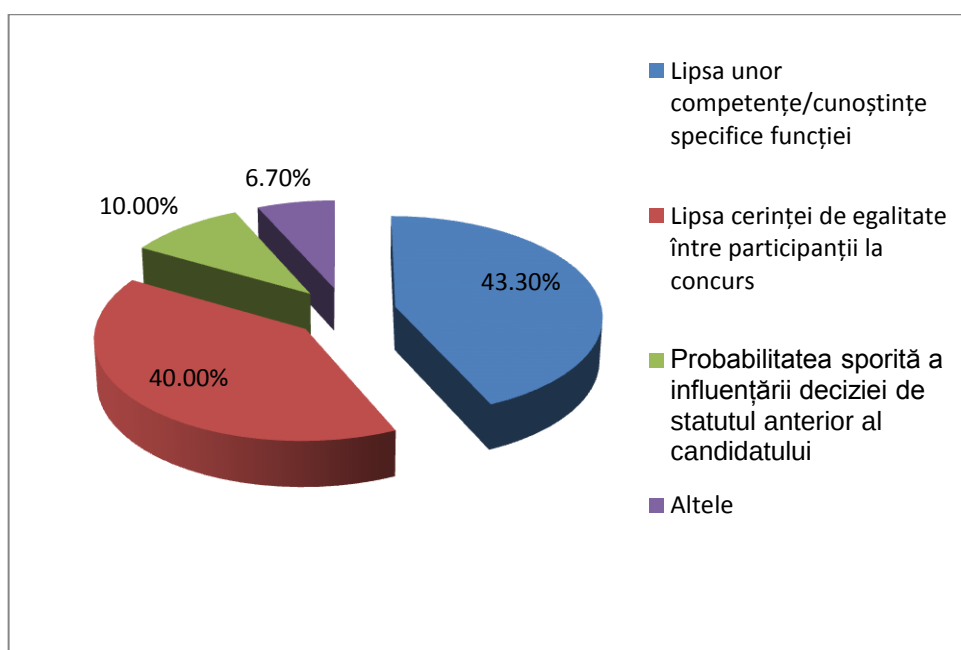

Figura 10. Impedimentele numirii în funcție fără susținerea examenelor de capacitate

În anul 2012, potrivit *Raportului de activitate a CSP*, au fost angajați 30 de procurori, dintre care 11 absolvenți ai INJ (promoția anului 2012) și 19 candidați la funcția de procuror în procuratură care întrunesc condițiile art.37 alin.(2) din *Legea cu privire la Procuratură*.

În afara exigențelor generale privind condițiile cărora trebuie să corespundă candidații la funcția de procuror, atât în rezultatul interviurilor, cât și reieșind din *Legea cu privire la procuratură* și actele normative adoptate întru asigurarea executării ei, candidatul ar trebui să fie verificat de serviciile secrete nu numai pentru ca autoritatea împuternicită să-l numească să se poată asigura sub aspectul veridicității informațiilor prezentate, cât mai ales deoarece anumite calități personale, necesare exercitării funcției, inclusiv respectarea exigențelor etice, nu pot fi supuse controlului într-un alt mod. Aceeași poziție este susținută de 35,6% din participanții la

sondajul sociologic realizat. Mai mult, în 16,7% din cazuri cei intervievați s-au pronunțat în privința unei asemenea verificări pe toată durata exercitării mandatului de procuror (vezi fig. 11).

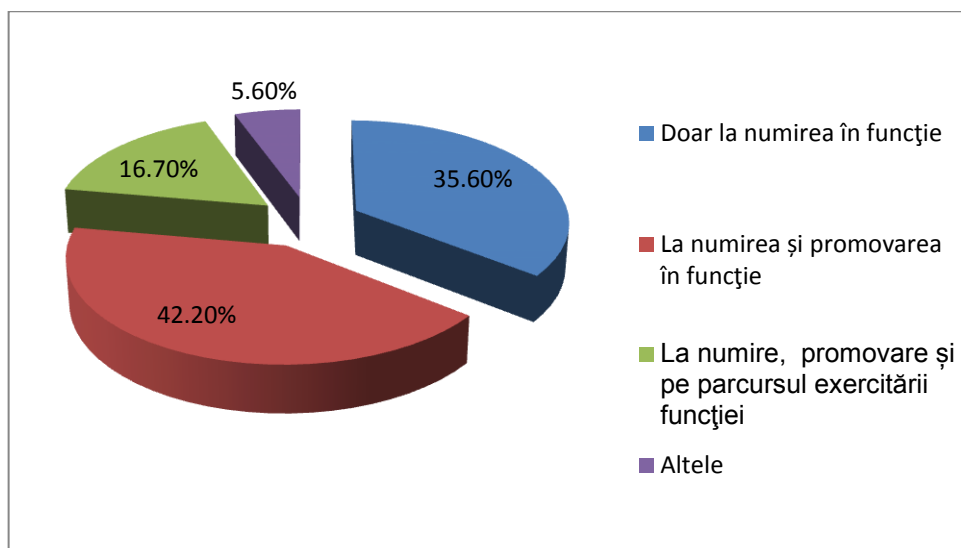

Figura 11. Oportunitatea verificării procurorului de către serviciile secrete

Majoritatea celor chestionați (42,2%) au considerat că procurorul ar trebui verificat de serviciile secrete doar la numirea și promovarea în serviciu, astfel încât 45,9% din persoanele participante la sondaj, cu un stagiul de muncă de 6-10 ani, și 50% din cei cu un stagiul de 16-20 ani s-au pronunțat în acest sens. Competența de verificare a procurorilor este recunoscută drept necesară și oportună de 37,5% (indice maxim) din respondenții cu o vârstă de 36-45 ani (vezi tab. 8).

		<i>Credeți că procurorul ar trebui să fie verificat de serviciile secrete:</i>				Total
		<i>Doar la numirea în funcție</i>	<i>La numirea și promovarea în funcție</i>	<i>La numirea în funcție, la promovare și pe parcursul exercitării</i>	<i>Altele</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	40.9%	36.4%	13.6%	9.1%	24.4%
	6-10 ani	29.7%	45.9%	18.9%	5.4%	41.1%
	11-15	47.6%	28.6%	19.0%	4.8%	23.3%

	ani					
	16-20 ani	25.0%	50.0%	25.0%		4.4%
	21-25 ani		100.0%			1.1%
	26-30 ani	33.3%	66.7%			3.3%
	31-35 ani		100.0%			2.2%
<i>Total</i>		35.6%	42.2%	16.7%	5.6%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	38.7%	43.5%	11.3%	6.5%	68.9%
	36-45 ani	37.5%	25.0%	37.5%		17.8%
	46-55 ani	12.5%	50.0%	25.0%	12.5%	8.9%
	56-65 ani	25.0%	75.0%			4.4%
<i>Total</i>		35.6%	42.2%	16.7%	5.6%	100.0%

Tabelul 8

Procedura numirii în funcția de procuror

Regulamentul privind modul de organizare și desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției de procuror în procuraturile teritoriale și specializate, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor din 12.06.2012, conține reglementarea de detaliu a procedurii care urmează a fi respectată întru asigurarea legalității și transparenței activității anterioare numirii în funcție a procurorilor. *Legea cu privire la procuratură* stabilește, de asemenea, condițiile și modul de numire în funcția de procuror cu antrenarea Consiliului Superior al Procurorilor. Astfel, Consiliul Superior al Procurorilor stabilește în fiecare an numărul de candidați la funcția de procuror, în dependență de locurile vacante, precum și de locurile care vor fi înființate, inclusiv numărul funcțiilor vacante de procuror pentru absolvenții Institutului Național al Justiției.

Potrivit pct. 4.12. al *Regulamentului Colegiului de Calificare*, cererea de înscriere la examenul de capacitate, la care se anexează documentele ce confirmă întrunirea condițiilor pentru participarea la concurs, se depune la Consiliul Superior al Procurorilor care stabilește modul de organizare și desfășurare a examenului de capacitate. Toate aceste informații, precum și condițiile de desfășurare a concursului, sunt publice, fiind plasate în acest scop pe panoul informațional al Procuraturii Generale și pe pagina web a acesteia.

Desfășurarea concursului se realizează în baza unor reguli separate pentru absolvenții INJ și pentru toți ceilalți candidați. Interpretarea *Legii cu privire la procuratură* formulează premisa priorității ocupării funcției de procuror de către persoanele care au urmat cursurile de formare inițială în cadrul Institutului Național al Justiției. Aceștia au prerogativa de a-și alege funcțiile din rândul celor anunțate în concurs, în temeiul mediei generale obținute la examenele de absolvire în ordinea descrescătoare a acesteia. Termenul pentru care absolventul INJ își menține dreptul de a ocupa o funcție în cadrul organelor procuraturii este de trei ani, în situația în care nu a acceptat una din funcțiile vacante oferite anterior.

Alți candidați, în afară de excepțiile prevăzute de lege, sunt obligați să promoveze examenul de capacitate, acesta constând în verificarea cunoștințelor teoretice și practice prin probe scrise și orale.

Subiectele examinării sunt incluse într-o listă aprobată de Consiliul Superior al Procurorilor și sunt publicate pe pagina electronică oficială a Procuraturii Generale. Colegiul de Calificare adoptă pentru fiecare candidat o hotărâre, care urmează a fi validată de Consiliul Superior al Procurorilor. Potrivit pct. 20 al *Regulamentului privind modul de organizare și desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției de procuror în procuraturile teritoriale și*

specializate, în ipoteza acumulării de către mai mulți candidați a unui punctaj identic, se va considera învingător candidatul în dependență de vechimea în muncă de specialitate juridică, de performanțele realizate în perioada respectivă și de alte caracteristici ale persoanei. Similar situației absolvenților INJ, termenul pentru care participanții care nu au fost numiți în funcție pot participa la noile concursuri organizate pentru suplinirea funcției vacante este de trei ani.

Raporturile de activitate a Consiliului Superior al Procurorilor pentru anii 2010-2011 au stabilit anumite tendințe ale procedurii de recrutarea a cadrelor procuraturii și numirii candidaților în funcție. Astfel, anul 2010 a fost unul de cotitură în acest sens. Pentru prima dată competența privind numirea, eliberarea, promovarea, încurajarea procurorilor a fost atribuită în exclusivitate Consiliului Superior al Procurorilor. Potrivit schemei de încadrare, din 736 de posturi de procuror 63 sunt vacante, stabilite conform alin. 8 art. 38 al *Legii cu privire la procuratură*. Drept urmare, pe parcursul anului respectiv, ca efect al reorganizărilor și optimizării cadrelor organelor procuraturii au fost scoase la concurs 74 de posturi vacante. La data de 05.12.2011 schema de încadrare presupunea 59 de posturi vacante (16 - în Procuratura Generală, 43 - în procuraturile teritoriale și specializate) din 736 posturi de procuror.

Conform Raportului de activitate a Consiliului Superior al Procurorilor, pentru anul 2010 au fost angajați 30 de absolvenți ai INJ (promoția anului 2010) și 6 candidați la funcția de procuror în procuratură, care întrunesc condițiile art.37 alin.(2) din *Legea cu privire la Procuratură*. Pe parcursul anului 2011 au fost angajați 44 de procurori, dintre care 25 absolvenți ai INJ (promoția anului 2011) și 19 candidați la funcția de procuror în procuratură care întrunesc condițiile art.37 alin.(2) din *Legea cu privire la Procuratură*.

La momentul creării Colegiului de calificare, în organele procuraturii activau 25 de procurori-interimari, 2 dintre care pe parcursul anului s-au reîntors din concediu pentru îngrijirea copilului. Conform informației Secției personal a Procuraturii Generale, către finele anului 2010 toți cei 25 de procurori-interimari în procuratură au promovat examenele de capacitate și au fost numiți în funcția de procuror în procuratură. Concomitent, în perioada de referință, Colegiul de calificare a desfășurat examene de capacitate în privința a 13 candidați la funcția de procuror, precum și 4 procurori care au înaintat cereri de transfer.

Sub aspect comparativ, pe parcursul anului 2011 Colegiul de calificare a desfășurat examene de capacitate în privința a 44 de candidați la funcția de procuror sau, după caz, care au optat pentru ocuparea unor funcții prin transfer, altele decât cele de conducere. În rezultat, au fost adoptate 33 de hotărâri, potrivit dispozitivelor cărora s-a dispus acceptarea a 39 de candidați la funcțiile solicitate și, respectiv, neacceptarea a 5 candidați care au obținut la examenul de capacitate note mai mici decât 5.

În condițiile dezacordului privind aprecierea rezultatelor, candidatul este în drept să adreseze o contestare Consiliului Superior al Procurorilor în termen de 7 zile calendaristice de la data anunțării mediei de examinare de către Colegiul de Calificare. Hotărârea CSP este supusă rigorilor contenciosului administrativ sub aspectul condițiilor, instanței competente și termenului de atac al acesteia.

Repetarea examenului de capacitate în condițiile nepromovării acestuia este posibilă la expirarea a 6 luni din ziua aprobării de către Consiliul Superior al Procurorilor a Hotărârii respective a Colegiului de Calificare.

Potrivit Raportului CSP pentru anul 2010 din cele 74 de hotărâri ale Colegiului de calificare adoptate în anul 2010, doar una a fost contestată la Consiliul Superior al Procurorilor, care a menținut-o. Din cele 112 hotărâri ale Colegiului de calificare adoptate în anul 2011, doar una a fost contestată în instanța de judecată și respinsă ca neîntemeiată, iar în anul 2012 din cele 112 decizii doar două au fost contestate, din ele una fiind admisă, iar alta respinsă. Tot în anul 2012 au fost contestate 10 hotărâri ale CSP în instanța de judecată, dintre care una a fost anulată, 5 contestații au fost respinse, iar în patru cazuri nu există o hotărâre definitivă, litigiile fiind remise la rejudecare.

Selectarea candidaților la funcția de procuror se face transparent, în funcție de competență și merit profesional, asigurând totodată egalitatea și competiția deschisă pentru concurenții la funcția de procuror.

În același sens, în conformitate cu *Raportul de activitate a Consiliului Superior al Procurorilor*, pentru anul 2010 selectarea candidaților s-a realizat conform procedurii stabilite prin *Regulamentul privind modul de promovare în serviciu a procurorilor*, cu respectarea câtorva principii la capitolul organizare și desfășurare:

- a) *competiție deschisă* – informarea privind funcțiile vacante de procuror, asigurarea accesului liber de participare la concurs și realizarea dreptului la ocuparea funcției de procuror;
- b) *competență și merit profesional* – selectarea persoanelor competente în baza unor criterii clar definite și a unei proceduri unice de evaluare;
- c) *egalitate în drepturi la ocuparea funcției de procuror* – asigurarea accesului la funcția de procuror persoanelor care întrunesc condițiile stabilite de lege și prezentul Regulament, fără discriminare pe motive de sex, vârstă, rasă, etnie, religie, opțiune politică etc.;
- d) *transparență* – prezentarea informațiilor referitoare la modul de organizare și desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției de procuror.

La propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, în temeiul alin. (4) art. 40 al *Legii cu privire la procuratură*, Procurorul General numește în funcție procurorii în procuraturile

teritoriale și specializate. Astfel, prerogativa numirii candidaților revine Procurorului General, Consiliul Superior al Procurorilor având doar competența de a selecta și propune candidații.

Persoanele selectate în calitate de procurori trebuie să fie integre și competente profesional, având pregătirea și calificarea juridică necesară. Procurorii trebuie să dețină studiile și pregătirea corespunzătoare și să fie conștienți de idealurile și îndatoririle etice ale funcției lor, de dispozițiile constituționale și legale, care garantează drepturile suspectilor și ale victimei, drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute de dreptul național și internațional¹³.

Comisia de la Veneția totuși nu susține sistemul conform căruia Consiliul Superior face recomandări, iar Procurorul General decide numirea în funcție. Se pare că există numeroase argumente pentru a face absolut invers. Cu alte cuvinte, recomandarea pentru numire trebuie să vină de la Procurorul General, iar Consiliul Superior al Procurorilor să aibă dreptul de a refuza numirea în funcție a candidatului propus pe motive întemeiate. Desigur, aceasta ar impune un amendament la art. 125 (2) al Constituției.

Procurorii procuraturilor teritoriale și specializate sunt numiți în funcție de către Procurorul General la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.

Sondajul sociologic realizat a avut drept obiectiv și constatarea poziției practicienilor în materie de jurisprudență în privința autorității care ar trebui investită cu dreptul de a numi procurorii în funcție. Sub acest aspect, nu se constată existența unei opinii cert formulate cu privire la competența Procurorului General sau a Consiliului Superior al Procurorilor de a se pronunța în sensul dat. Cercetările au demonstrat o departajare semnificativă doar în grupul respondenților cu o vechime de muncă de 16-20 de ani, aceștia afirmând în proporție de 75% că o astfel de împuternicire ar trebui să o dețină Procurorul General. În schimb, participanții la sondaj cu un stagiu inferior celui examinat oferă, în mare parte, competențe egale autorităților enunțate în scopul numirii procurorilor în funcție. Proporțiile sunt în mediu de 50,7% în favoarea Procurorului General și 49,3% pentru Consiliul Superior al Procurorilor (vezi tab. 9).

	<i>Cine considerați că ar trebui să numească procurorul în funcție?</i>		<i>Total</i>
	<i>Procurorul General</i>	<i>Consiliul Superior al Procurorilor</i>	Col %
	Row %	Row %	

¹³ Pct. 1, Liniile Directoare privind rolul Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, 1990.

<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	45.5%	54.5%	24.4%
	6-10 ani	54.1%	45.9%	41.1%
	11-15 ani	52.4%	47.6%	23.3%
	16-20 ani	75.0%	25.0%	4.4%
	21-25 ani		100.0%	1.1%
	26-30 ani		100.0%	3.3%
	31-35 ani	50.0%	50.0%	2.2%
<i>Total</i>		50.0%	50.0%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	50.0%	50.0%	68.9%
	36-45 ani	56.3%	43.8%	17.8%
	46-55 ani	50.0%	50.0%	8.9%
	56-65 ani	25.0%	75.0%	4.4%
<i>Total</i>		50.0%	50.0%	100.0%

Tabelul 9

Comparând pozițiile celor chestionați și atribuiți categoriilor de 11-15 și 16-20 ani vechime în muncă, se poate aprecia o diferență de poziție la capitolul *autoritatea în drept să numească procurorul în funcție* de 22,6% în favoarea Procurorului General din cadrul celui de-al doilea grup de respondenți, și 22,6% pentru Consiliul Superior al Procurorilor în primul grup (vezi fig.12).

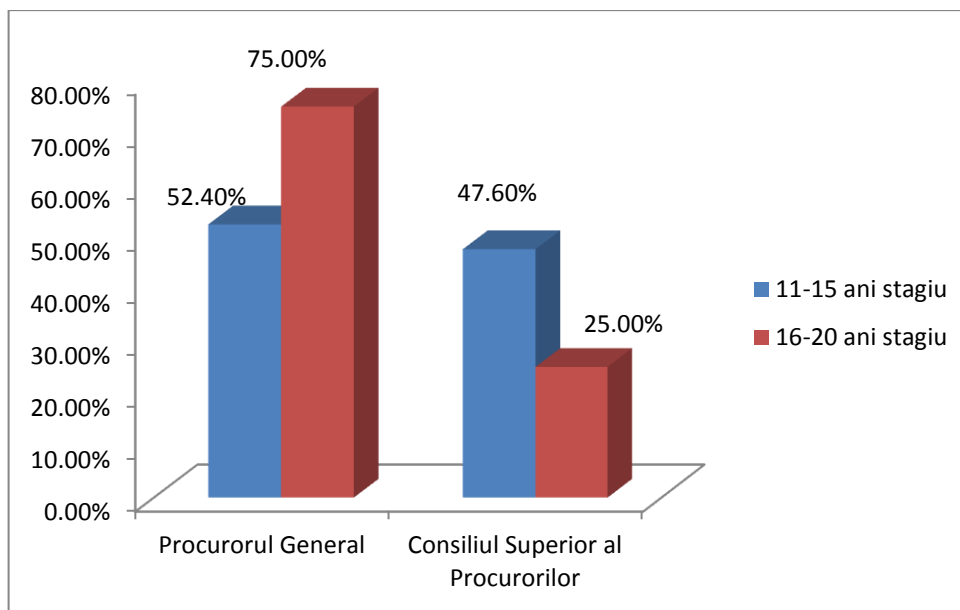

Figura 12. Autoritatea în drept să numească procurorii în funcție în viziunea procurorilor cu 11-15 și 16-20 ani vechime în muncă

Potrivit *Raportului de activitate a Consiliului Superior al Procurorilor*, în anul 2011 Colegiul de calificare s-a întrunit în 24 ședințe și a adoptat 112 hotărâri, în comparație cu 21 de ședințe convocate și 117 hotărâri adoptate în anul 2010. Toate cele 24 de ședințe au fost deliberative, fiind întrunit cvorumul necesar pentru desfășurarea acestora.

Ocuparea funcțiilor vacante de procuror de către candidații care nu sunt absolvenți ai INJ se face prin concursul organizat de Consiliul Superior al Procurorilor, conform procedurii stabilite de *Regulamentul privind modul de promovare în serviciu a procurorilor*. În toate cazurile, selectarea candidaților la funcția de procuror se face transparent, în dependență de competență și merit profesional, asigurând totodată o competiție deschisă pentru concurenții la funcția de procuror.

Potrivit schemei de încadrare, la data de 05.12.2011 din 736 de posturi de procuror, 59 sunt vacante (16 - în Procuratura Generală, 43 - în procuraturile teritoriale și specializate). Pe parcursul anului 2011 au fost angajați 44 de procurori, dintre care 25 absolvenți ai INJ (promoția anului 2011) și 19 candidați la funcția de procuror în procuratură care întrunesc condițiile art.37 alin.(2) din *Legea cu privire la Procuratură*.

În scopul eficientizării și optimizării metodelor și formelor de instruire profesională continuă, asigurării ridicării profesionalismului procurorilor în primul semestrul al anului 2011, prin ordinul Procurorului General nr.122-p din 15 februarie 2011 au fost instituite zonele de desfășurare a seminarelor de instruire continuă a procurorilor și ofițerilor de urmărire penală în

domeniul urmăririi penale, în domeniile investigațiilor generale și înlăptuirii justiției. A fost aprobat graficul desfășurării seminarelor, tematica seminarelor zonale și lectorii.

În conformitate cu indicația Procurorului General, la ședința de totalizare a activității organelor procuraturii din 21.01.2011 s-a organizat evaluarea cunoașterii prevederilor actelor normative instituționale în toate procuraturile teritoriale și specializate. Această activitate, inclusiv atestarea profesională a procurorilor, a avut ca scop constatarea nivelului de pregătire profesională, verificarea factorilor de risc, stimularea perfecționării profesionale, ridicarea responsabilității în exercitarea atribuțiilor, asigurarea promovărilor obiective în funcție și a avansărilor în grad de clasificare sau grade militare.

Programul de Dezvoltare Strategică a Procuraturii prevede evaluarea necesităților de personal ale organelor procuraturii și de optimizare a numărului de procurori. Transformarea urmează să se concentreze asupra planificării strategice a resurselor umane, a raporturilor de muncă, a managementului performanței, a managementului salarizării, a relațiilor dintre angajați. La moment, coraportul procurori-funcționari publici ai procuraturilor teritoriale și celor specializate poate fi expus după cum urmează (tab. 10):

<i>Procuraturile specializate</i>	<i>Număr angajați</i> (procurori/funcționari publici)
Procuratura de nivelul CA Chișinău	13/2
Procuratura de nivelul CA Bălți	8/2
Procuratura de nivelul CA Bender	3/2
Procuratura de nivelul CA Cahul	5/2
Procuratura Anticorupție A/C	29/4
Serviciul Nord/Bălți/Procuratura Anticorupție	5/1
Serviciul sud/Cahul	3/1
Procuratura militară Chișinău	9/2
Procuratura militară Bălți	5/1
Procuratura militară Cahul	4/1
Procuratura de transport	8/3
Procuratura UTA Gagauzia	10/4
Procuratura mun. Chișinău	33/4

Procuratura s. Centru	30/3
Procuratura s. Ciocana	24/3
Procuratura s. Botanica	28/3
Procuratura s. Buiucani	26/3
Procuratura s. Râșcani, mun. Chișinău	28/3
Procuratura mun. Bălți	25/3
Procuratura mun. Bender	5/1
Procuratura raionului Anenii Noi	12/3
Procuratura raionului Basarabeasca	6/2
Procuratura raionului Briceni	10/3
Procuratura raionului Cahul	16/3
Procuratura raionului Căușeni	11/3
Procuratura mun. Comrat	7/3
Procuratura raionului Cantemir	7/3
Procuratura raionului Călărași	9/3
Procuratura raionului Criuleni	9/3
Procuratura or. Ciadâr-Lunga	8/3
Procuratura raionului Cimișlia	8/3
Procuratura raionului Dubăsari	5/3
Procuratura raionului Dondușeni	8/3
Procuratura raionului Drochia	9/3
Procuratura raionului Edineț	10/3
Procuratura raionului Fălești	8/3
Procuratura raionului Florești	10/3
Procuratura raionului Glodeni	7/3
Procuratura raionului Ialoveni	13/3
Procuratura raionului Hâncești	14/3
Procuratura raionului Leova	7/3
Procuratura raionului Nisporeni	7/3

Procuratura raionului Orhei	14/3
Procuratura raionului Ocnîța	7/3
Procuratura raionului Rezina	8/3
Procuratura raionului Râșcani	8/3
Procuratura raionului Soroca	14/3
Procuratura raionului Sângerei	9/3
Procuratura raionului Strășeni	12/3
Procuratura raionului Ștefan Vodă	8/3
Procuratura raionului Șoldănești	5/3
Procuratura raionului Taraclia	7/3
Procuratura raionului Telenești	7/3
Procuratura raionului Ungheni	14/3
Procuratura or. Vulcănești	5/3

Tabelul 10. Informație cu privire la personalul procuraturilor teritoriale și specializate

La capitolul *recrutarea cadrelor procuraturii*, dările de seamă pentru perioadele de referință (2010 și 2011) insistă asupra resurselor umane, care ar trebui să rămână pentru Consiliu o prioritate și pe viitor. În vederea îndeplinirii acestui obiectiv, se propun următoarele măsuri:

- asigurarea formării continue a procurorilor în vederea aplicării corespunzătoare a legislației;
- asigurarea organizării și funcționării eficiente a procuraturilor teritoriale prin echilibrarea schemelor de personal în raport cu volumul de activitate;
- sporirea nivelului de salarizare. Oferirea unei remunerații echitabile, ce să țină cont de dificultățile care rezultă din exercitarea profesiei de procuror și care să îl protejeze de orice formă de presiune, ce ar putea pune sub semnul întrebării independența și imparțialitatea;
- identificarea mecanismelor reale și eficace de verificare a declarațiilor de venituri și proprietate și a declarațiilor de interese personale ale procurorilor, a mecanismelor de control privind respectarea regimului juridic al incompatibilităților și al conflictelor de interese; introducerea unor noi mecanisme și categorii de răspundere pentru persoanele implicate în actele de corupție.

Aceste măsuri de redresare a stării de fapt la capitolul *managementul resurselor umane* vor consolida profesionalismul, independența și capacitățile de personal ale procuraturii optimizate.

Actualmente, managementul resurselor umane se realizează prin intermediul Secției personal a Procuraturii Generale, care sistematizează datele vizând cadrele procuraturii, după cum urmează:

- a. criteriul de vârstă, luând în considerație atât personalul de conducere, cât și cel de execuție și tehnic (vezi tabelul de personal 1):

<i>Vârsta angajaților</i>	<i>Personal de conducere</i>		<i>Personal de execuție</i>		<i>Personal tehnic</i>	<i>Total</i>
	procurori	funcționari	procurori	funcționari		
< 25	-	-	18	50	1	69
25/40	93	1	512	117	18	741
41/56 f/61 b	9 f; 57 b	1 f; 2 b	24 f; 39b	28 f; 0 b	29 f; 40 b	91 f; 138 b
> 57 f/62 b	1 f; 1 b	-	2 f; 3 b	11 f; 1 b	32 f; 15 b	46 f; 20 b

Tabel de personal 1

- b. stagiul de muncă în organele procuraturii, în modul expus de tabelul de personal 2:

<i>Vechimea în muncă</i>	<i>Personal de conducere</i>		<i>Personal de execuție</i>		<i>Personal tehnic</i>	<i>Total</i>
	procurori	funcționari	procurori	funcționari		
1-5	4	4	129	68	65	270
6-15	78	-	295	43	49	466
> 15	74	-	58	24	21	177

Tabel de personal 2

- c. vechimea în muncă în serviciul public, datele despre care, pentru anul 2012, sunt indicate în tabelul de personal 3;

<i>Vechimea în</i>	<i>Personal de conducere</i>	<i>Personal de execuție</i>	<i>Personal</i>	<i>Total</i>
--------------------	------------------------------	-----------------------------	-----------------	--------------

<i>serviciul public</i>	<i>procurori</i>	<i>funcționari</i>	<i>procurori</i>	<i>funcționari</i>	<i>tehnic</i>	
< 1 debutanți	-	-	38	64		102
1-3 tineri specialiști	1	1	38	31		71
4-15	85	2	383	69		539
> 15	74	1	58	24		157

Tabel de personal 3

- d. proporționalitatea după gen a angajaților, deosebit de importantă pentru asigurarea obiectivului de reprezentare egală a bărbaților și femeilor în procuratură (vezi tabelul de personal 4);

<i>Gen</i>	<i>Personal de conducere</i>		<i>Personal de execuție</i>		<i>Personal tehnic</i>	<i>Total</i>
	procurori	funcționari	procurori	funcționari		
feminin	19	1	232	174	74	500
masculin	142	3	352	33	61	591

Tabel de personal 4

- e. numărul total al angajaților procuraturii, în temeiul căruia se decide politica de recrutate pentru anul care urmează, inclusiv sub aspectul numărului funcțiilor scoase la concurs. Situația pentru anul 2012 este reflectată în tabelul de personal 5:

<i>În total angajați</i>	<i>Personal de conducere</i>		<i>Personal de execuție</i>		<i>Personal tehnic</i>	<i>Total</i>
	procurori	funcționari	procurori	funcționari		
2011	161	3	584	159	129	1036
2010	165	4	592	161	122	1044

Tabel de personal 5

În raportul de activitate pentru anul 2012 CSP identifică unele probleme vizând aspectele organizațional-funcționale și materiale ale recrutării procurorilor și formulează soluții generale, în acest sens:

1. Lipsa Aparatului Consiliului Superior al Procurorilor și a structurilor organizatorice impune reexaminarea necesităților de personal ale Procuraturii Generale și alocarea numărului de personal în scopul creării și instituționalizării Aparatului CSP. Aceasta presupune instituirea în cadrul CSP a inspecției procuraturii și a secției personal;
2. Salarizarea procurorilor astăzi este neproportională riscului și responsabilității funcției și inechitabilă comparativ cu alte funcții din sectorul public, garanții sociale neadecvate și declarative, fără careva mecanisme de aplicare în practică. Aceasta a și determinat fluctuația de cadre și exodul personalului calificat către sectorul privat;
3. Consiliul susține, de asemenea, stabilirea mecanismului de finanțare a organelor Procuraturii, care ar trebui să fie adecvat, consecvent și durabil.

2.2. Recrutarea și cariera procurorilor în alte state

FRANȚA

În Franța, selecția este realizată prin două modalități fundamentale:

- 1) *prin intermediul Școlii Naționale de Magistratură;*
- 2) *prin recrutare externă pentru angajare permanentă sau temporară.*

Școala Națională de Magistratură asigură formarea inițială și continuă a magistraților. Legea franceză stabilește 3 categorii de candidați care își pot desfășura studiile în cadrul acestei instituții de învățământ:

a) persoanele care dețin o licență în drept, obținută în urma studiilor de patru ani într-o instituție de învățământ din Franța sau dintr-o țară membră a Uniunii Europene. Pentru a fi înscriși la studii candidații trebuie să întrunească o serie de cerințe:

- să dețină cetățenie franceză;
- să aibă capacitate deplină de exercițiu (deținerea drepturilor civile, conform legii franceze – n.a.);
- să dea dovadă de moralitate și o stare psihică adecvată pentru desfășurarea activităților judiciare.

b) candidații care au activat în calitate de funcționari publici pe parcursul a cel puțin 4 ani în birourile respective;

c) persoanele care au profesat timp de cel puțin opt ani în calitate de membri non-profesioniști ai unei instanțe de judecată sau au fost aleși în calitate de membri ai consiliilor locale, fără a obține statutul de funcționar public sau magistrat.

Selecția propriu-zisă a candidaților se realizează în câteva etape:

- 1) Susținerea probei scrise în baza unor categorii de subiecte prestabilite. Pentru fiecare categorie/grupuri de subiecte sunt stabiliți anumiți coeficienți.
- 2) Proba orală. Pot participa doar candidații care au promovat proba scrisă. Subiectele de examinare includ întrebări de drept civil, drept penal, drept public și european, raport administrativ asupra unei probleme juridice. Legea franceză stabilește, de asemenea, obligația susținerii unui test psihologic, având drept obiect aspectele sociale, juridice, politice și culturale ale lumii actuale.

Comisia de evaluare este constituită din 10 membri: un avocat, un psiholog, un specialist în politica de recrutare a personalului, un profesor universitar, patru magistrați, un judecător de la Curtea de Casație și un specialist într-un alt domeniu relevant selectării candidaților. Comisia este prezidată de reprezentantul Curții de Casație. În rezultatul examinării, Comisia de evaluare

elaborează un raport, care conține date referitoare la numărul total al candidaților, al celor care au fost admiși la selecție, având în vedere și raportul dintre numărul femeilor și cel al bărbaților, tipul diplomei universitare deținute de candidații admiși, precum și observații vizând modul în care candidații s-au manifestat în cadrul probelor, cu specificări raportate la proba scrisă și cea verbală. Raportul va indica totodată concluziile și recomandările Comisiei cu privire la selectarea candidaților.

Recrutarea externă se realizează prin câteva modalități:

- Detașare judiciară, aplicabilă funcționarilor publici recrutați prin intermediul Școlii Naționale a Magistraturii și profesorilor universitari. Participând la concurs pentru a deveni student al Școlii Naționale a Magistraturii, candidații care nu au promovat concursul, dar nu au fost selectați, se înscriu într-o listă specială, din care ulterior este posibilă realizarea recrutării externe. Însă, și în acest caz o selecție va fi realizată de o comisie special investită cu astfel de împuterniciri, denumită „*Commission d'avancement*”.

- Avizul Consiliului Superior al Magistraturii care se adresează candidaților care îndeplinesc cerințele speciale și un nivel înalt de profesionalism pot deveni membri ai Parchetului, compus din Procurorul General, adjunctul acestuia și 11 procurori de la Parchetul de pe lângă Curtea de Casație.

- Membrii parchetelor de pe lângă instanțele inferioare și curțile de apel, care au ajuns la vârsta pensionării pot să rămână, dacă doresc, în activitate încă trei ani, dar nu în calitate de președinte al curții sau procuror șef.

Toate modalitățile enunțate se referă la o angajare temporară a magistraților care nu mai poate fi reînnoită, dar dreptul francez face posibile și alte modalități de recrutare externă, inclusiv permanentă. Această categorie ar include:

- candidații care îndeplinesc cerințele referitoare la durata și natura experienței profesionale (de exemplu foști grefieri sau funcționari publici etc.) pot fi numiți după ce sunt verificați de către „*commission d'avancement*”, care are drept de veto;

- candidații care întrunesc cerințele specifice (cu privire la vârsta minimă și maximă, diploma universitară și experiența profesională) și care susțin o serie de examene scrise și orale pot fi numiți pentru ocuparea unui număr prestabilit de posturi vacante („*concours exceptionnel*”). Candidații care au promovat examenul beneficiază de formare specifică în cadrul Școlii Naționale a Magistraturii. Numirea definitivă este, însă, supusă verificării de către CSM.

Formarea inițială a magistraților în Franța este organizată pe parcursul a 135 de săptămâni, timp în care au loc atât activități de instruire, cât și stagii în cadrul instanțelor penale, civile, tribunale pentru minori și curți de apel, stagii efectuate pe lângă avocați sau polițiști, precum și un stagiul

specific, al cărui obiectiv este obținerea unor competențe și îmbunătățirea acestora vizând îndeplinirea funcțiilor judiciare.

În scopul dat, acestora le sunt atribuite sarcini legate de activitatea instanței, de la colaborarea acesteia cu alte autorități, de exemplu *poliția* și *jandarmeria*, până la pregătirea ședințelor de judecată și redactarea sentințelor.

Studentii sunt evaluați atât de profesori, cât și de către judecătorii și procurorii la care sunt desemnați pentru stagiul. După finalizarea studiului și desfășurării activităților practice, viitorii magistrați urmează să susțină un examen, rezultatele căruia împreună cu evaluările stagiului vor fi luate în considerație pentru aprecierea primei numiri în funcție. Acest examen final este evaluat de o comisie numită de către Ministerul Justiției, compusă din nouă membri: un judecător de la Curtea de Casație, un director pentru servicii judiciare sau care provine din Ministerul Justiției, un reprezentant al Consiliului de Stat, trei magistrați, doi profesori universitari și un avocat. Comisia este, de asemenea, împuternicită să hotărască dacă un student trebuie să rămână la Școala Națională a Magistraturii pentru încă un an sau dacă este nepotrivit pentru intrarea în sistemul judiciar. Comisia poate face și recomandări privind natura primei numiri a unor studenți („auditeur”). După alegerea primei numiri, studenții petrec 4 luni într-un „stage de pré-affectation” – stagiul de pre-alocare, apoi preiau același post al primei numiri, dar la o altă instanță.

PORTUGALIA

Pentru a deveni procuror în sistemul judiciar al Portugaliei candidatul trebuie să întrunească următoarele condiții:

- a) să dețină cetățenia portugheză;
- b) să fie în exercitarea deplină a drepturilor civile și politice;
- c) să dețină o diplomă în drept la o universitate portugheză sau recunoscută în Portugalia;
- d) să fi participat și absolvit cursurile de formare profesională, cu excepția cazurilor prevăzute de art. 128°;
- e) să îndeplinească alte cerințe stabilite de lege pentru numirea funcționarilor de stat.

Accesul la profesia de procuror necesită absolvirea facultății de drept și trecerea unui concurs public, ce constă din probe scrise și orale, depunerea unui curriculum vitae competitiv și o examinare psihologică, toate având loc la Centrul de Studii Juridice. Candidații care sunt admiși trebuie să urmeze o instruire teoretică și practică, urmată de o perioadă de stagiul.

Numirea pentru prima dată a magistraților în cadrul Ministerului Public se face pentru funcția de procuror adjunct, în baza rezultatelor obținute în cadrul formării inițiale la Centrul de Studii Juridice.

ITALIA

Pentru a deveni magistrat (judecător sau procuror) cu normă întreagă, candidații trebuie să participe la un concurs public în conformitate cu articolul 106 alin.(1) din Constituție, dispozițiile căreia reglementează accesul în sistemul judiciar și care au suportat modificări de mai multe ori în ultimii ani, cu scopul, pe de o parte, de a accelera procedura de examinare și, pe de altă parte, de a asigura o mai bună calificare a candidaților.

Prin *Decretul legislativ nr. 398/97* s-au fondat școli postuniversitare pentru profesiile juridice în cadrul universităților, iar absolvenții care au urmat și încheiat cu succes cursurile de doi ani ale acestor școli obțin o diplomă necesară pentru înscrierea la examenul de numire ca judecător sau procuror.

Concursul public pentru numirea ca judecător sau procuror este reglementat prin *Decretul legislativ nr. 160/2006*, capitolul I, care stabilește condițiile pentru participarea la examen, modul de înscriere, componența și atribuțiile comisiei de examen, desfășurarea probelor scrise și orale și procedura care trebuie urmată de examinatori.

După cum s-a precizat, candidații care dețin o licență în drept și diploma eliberată de școlile postuniversitare pentru profesiile juridice menționate anterior sunt acceptați la examen. În plus, mai sunt acceptați la examen magistrații în domeniul administrativ și al contabilității, profesorii universitari, funcționarii publici care dețin o licență în drept și au o vechime în activitate de cel puțin cinci ani, avocații care nu au primit sancțiuni disciplinare, magistrații onorifici care au practicat această profesie timp de cel puțin șase ani și nu au fost evaluați ca nesatisfăcători, precum și absolvenții de drept cu un doctorat în probleme juridice.

Examenul pentru numirea ca procuror este alcătuit din trei probe scrise (drept civil, drept penal, drept administrativ) și o probă orală la mai multe discipline juridice (aproape toate domeniile sistemului juridic și o limbă străină).

Cei care promovează examenul menționat trebuie să treacă printr-o perioadă de formare profesională de 18 luni. În decursul acestei etape, magistrații recent numiți nu pot efectua nici o acțiune judiciară. Formarea constă în cursuri teoretice și stagii practice pe lângă birourile judiciare. Cursurile teoretice sunt organizate de către Școala Superioară de Magistratură, un organism nou înființat prin reforma recentă a sistemului judiciar.

Recenta reformă prevede că magistrații aflați la sfârșitul perioadei de formare inițială nu pot prelua funcția de procuror, judecător unic în dreptul penal, judecător care se ocupă de investigația anterioară procesului sau judecător care se ocupă de audierile preliminare. Aceste funcții pot fi ocupate numai de către magistrații care au trecut cu brio prima evaluare profesională, după 4 ani de exercitare a funcțiilor judiciare.

La finalul formării profesionale, CSM apreciază dacă magistrații care au participat la formare dispun de competențele profesionale necesare pentru a prelua funcții judiciare. În cazul unei aprecieri pozitive, magistratului i se conferă funcția judiciară de către CSM. În cazul unei aprecieri negative, însă, este obligatorie o nouă perioadă de formare profesională de un an. O a doua apreciere negativă se soldează cu excluderea magistratului în cauză din sistemul judiciar.

GERMANIA (BAVARIA)

Departamentul de Resurse Umane din cadrul Ministerului Justiției decide în mod autonom cu privire la recrutarea procurorilor. Niciun consiliu independent nu este implicat în recrutarea tinerilor profesioniști. Condiția formală preliminară pentru obținerea unui post de procuror este promovarea primului și a celui de-al doilea examen de stat în drept. Un rezultat impresionant obținut la cel de-al doilea examen de stat în drept și un clasament bun în raport cu ceilalți concurenți sunt elemente importante pentru numirea ca procuror. Cu cât nota sau calificativul obținut este mai mare, cu atât mai probabilă este ocuparea postului vacant de către candidatul respectiv. Proba interviului este în egală măsură relevantă pentru luarea deciziei în favoarea ocupării funcției de candidatul respectiv. Departamentul Resurse Umane al Ministerului Justiției împuternicește un funcționar pentru a organiza și desfășura interviul.

După promovarea primului examen de stat în drept, tinerii profesioniști pot lucra în cadrul unui program de stagiu de formare profesională în cadrul sistemului judiciar, administrației publice și activității juridice a birourilor de avocatură. După promovarea celui de-al doilea examen de stat, absolvenții se pot înscrie pentru postul de procuror sau judecător. Decizia cu privire la numire se ia de către Departamentul Resurse Umane al Ministerului Justiției. Ministrul Justiției este cel care poartă responsabilitate pentru decizia finală cu privire la numire.

Ocuparea unui post de procuror presupune câteva etape și condiții:

1. În decursul primelor trei luni de la ocuparea funcției, procurorii recent recrutați beneficiază de formare la locul de muncă. Ei vor avea aceeași competență și va trebui să se ocupe de același număr de cauze ca și procurorii care au deja un stagiu de muncă în domeniu. Aceștia din urmă poartă obligația formării profesionale a procurorilor recent recrutați;

2. Pretendentul la funcția de procuror trebuie să participe la două cursuri de formare profesională avansată – fiecare cu durata de o săptămână – în primul an de la ocuparea postului;

3. După numire, procurorii sunt angajați cu termen de probă de trei ani. De obicei, după 15 luni, și din nou după doi ani și 6 luni, sunt evaluați pentru a stabili dacă sunt potriviți pentru postul ocupat. Dacă rezultatul este pozitiv, ei primesc o numire pe viață, în caz contrar sunt demși.

Aceste două evaluări din cursul perioadei de probă reprezintă singurul mijloc de selecție. În cea de-a doua evaluare, persoana care o întocmește trebuie să includă și observații în legătură cu cariera pentru care tânărul profesionist este calificat. Responsabil pentru evaluarea profesională a procurorului este șeful biroului în care lucrează procurorul după cum urmează:

- *prim-procurorul îi evaluează pe procurorii care lucrează în parchetul său;*
- *Procurorul General îi evaluează pe procurorii care lucrează în parchetul general.*

Pentru Bavaria este caracteristic faptul că, de obicei, tinerii profesioniști își încep cariera în calitate de procurori. După o perioadă de câțiva ani, ei trec în instanțe și devin judecători. Ulterior, ei au posibilitatea fie să lucreze ca judecători, fie să solicite din nou un post vacant în cadrul parchetului. În alte state federale germane nu este posibilă trecerea de la un post de procuror la unul de judecător sau invers.

AUSTRIA

La capitolul cerințe pentru ocuparea funcției de procuror legea austriacă stabilește un sistem de criterii, cărora trebuie să le corespundă candidatul și care, la rândul său, cuprinde:

1. Întrunirea condițiilor pentru ocuparea funcției de judecător.

Potrivit reglementărilor austriece, funcția de procuror o poate deține, după regula generală, persoana care a activat sau activează în calitate de judecător și numai în cazul în care continuă să corespundă tuturor cerințelor necesare ocupării respectivei funcții. Categoria acestora din urmă include cerințele:

- candidatul trebuie să fie cetățean al Austriei;
- să posede studii juridice superioare la una din cele cinci universități acreditate în acest sens;
- să realizeze practica în cadrul instanțelor judecătorești;

Pot participa persoanele care au studii juridice superioare în materia dreptului, cunosc și vorbesc fluent germana și sunt apți să participe la ședințele de judecată. Formarea profesională inițială presupune implicarea absolventului în activități practice în cadrul instanțelor judecătorești, urmărind continuitatea studiilor teoretice universitare și însușirea deprinderilor de aplicare a legii. Durata practicii de formare profesională este de cel puțin nouă luni. Absolventul

realizează fiecare din cele trei trimestre ale stagiului în subordinea unui alt judecător sau în cadrul unei alte instanțe, pentru a lua cunoștință de toate particularitățile activității judiciare practice în toate domeniile dreptului, precum și pentru a se familiariza cu afacerile zilnice ale instanțelor. Formarea inițială constă, la această etapă, în participarea la ședințele de judecată, documentarea ședințelor sau alte activități preparatorii desemnate de judecător.

Fiecare judecător, căruia i-a fost repartizat candidatul, urmează să evalueze performanțele profesionale și personale ale ultimului, întocmind un raport în care în mod obligatoriu trebuie să indice abilitățile stagiului. Drept urmare, acesta va avea cel puțin trei rapoarte de evaluare, provenind de la diferiți magistrați din cadrul aceleiași instanțe sau ale diferitor verigi ale sistemului judecătoresc.

Ca excepție, în perioada formării profesionale pot fi incluse și unele termene de practică în cadrul procuraturilor sau instituțiilor penitenciare. Stagiul de formare inițială în cadrul instanțelor presupune, de regulă, și unele cursuri obligatorii în materia dreptului penal sau civil pentru viitorii reprezentanți ai profesiei juridice, indiferent de specializarea ulterioară în calitate de judecători, notari sau avocați.

- **Formarea profesională inițială.** În acest scop candidații sunt obligați să depună o cerere de înscriere în cadrul Serviciului pentru Pregătirea Judecătorilor, în scopul obținerii statutului de judecător-candidat. După verificarea întrunirii de către solicitanți a tuturor condițiilor prevăzute de lege pentru ocuparea funcției de judecător, președintele uneia din cele patru Curți de Apel propune Ministrului Justiției numirea în funcția de judecător-candidat a celor care au trecut selecția. Însă ministrul nu poartă obligația de a confirma candidaturile propuse. Întrucât nu există posibilitatea verificării depline de către președintele Curții de Apel a pretendenților, legea îi conferă dreptul de a delega unele din împuternicirile sale, în acest sens, altor judecători, inclusiv celor care au supravegheat candidații pe parcursul practicii în cadrul instanțelor judecătorești după absolvire. La baza selecției se pun rapoartele judecătorilor-supraveghetori în cadrul practicii, rezultatele examinării după cursurile obligatorii de drept penal sau civil în cadrul primului stagiul de practică, precum și concluziile interviurilor realizate personal de președintele Curții de Apel sau de judecătorii delegați de el. Nu există cale de atac asupra deciziei de selectare, propunere sau numire în funcție de judecător-candidat. În cadrul acestei etape urmează de asemenea:

a) Verificarea stării de sănătate;

b) Susținerea testului de aptitudine în fața unor psihologi independenți de sistemul judecătoresc. Acesta urmărește, în esență, determinarea abilităților personale și profesionale ale pretendentului la funcția de judecător-candidat, în special performanțele în cadrul discuțiilor în

grup, cele de intelect, viteza de lucru, capacitatea de luare a deciziilor, modalitatea lor de exprimare și fundamentare.

Formarea profesional-practică în cadrul Serviciului de pregătire a judecătorilor durează aproximativ patru ani, incluzând perioada practicii în cadrul instanțelor judecătorești după absolvire, desfășurându-se în cadrul instanțelor districtuale, celor regionale, la procuratură, în instituțiile penitenciare și la un birou de avocați sau notarial.

- **Susținerea examenului de capacitate.** Serviciul de pregătire a judecătorilor se finalizează cu desfășurarea și promovarea examenului de capacitate.

- **Numirea în funcția de judecător de către Președintele țării sau de către Ministrul Federal al Justiției.**

2. Vechimea în muncă în funcția de judecător sau procuror.

În Austria procurorii sunt selectați din rândul judecătorilor care au un stagiu de muncă de cel puțin un an. Pentru cazul în care există vacanța funcției de procuror și nu sunt candidați care să întrunească cerința vechimii în muncă, postul poate fi ocupat și de un candidat care a activat în calitate de judecător pentru o perioadă mai mică decât limita minimă fixată în lege. La candidarea repetată a procurorului în privința căruia s-a făcut abaterea menționată la prima numire nu mai este necesară reprobarea excepției, astfel încât persoana care a activat în calitate de procuror cel puțin un an poate ocupa o altă funcție de procuror, fără a face în mod necesar parte din corpul judecătoresc cel puțin un an.

3. Numirea în funcția de procuror se face de Președintele țării, dacă prerogativa dată nu a fost delegată Ministrului Justiției.

Pentru suplinirea posturilor vacante de procuror este imperativă respectarea unei proceduri, reprezentând, în esență, o succesiune de etape și acte procedurale de care depinde valabilitatea numirii ulterioare în această calitate. Printre acestea evidențiem:

1. Anunțarea publică a vacanței funcției de procuror;
2. Constituirea unor comitete a câte patru membri care să analizeze toate solicitările parvenite în sensul ocupării postului disponibil; membrii Comitetului trebuie să întrunească ei înșiși condițiile prevăzute de lege pentru a deveni procuror;
3. Formularea de propuneri Președintelui statului de către comitete, vizând ocuparea funcției pentru care s-a anunțat concursul;
4. Numirea propriu-zisă în funcție de către Președinte. Cu toate acestea, pentru majoritatea posturilor vacante în cadrul procuraturii numirea se face de către Ministrul Justiției, în rezultatul delegării acestei împuterniciri de către șeful statului.

ROMÂNIA

Potrivit art. 1 al *Legii României privind statutul judecătorilor și procurorilor din 28 iunie, 2004*, magistratura este activitatea judiciară desfășurată nu numai de judecători, ci și de procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor. Numirea se face de Președintele României, iar procurorul se bucură de stabilitate și independență.

1. Admiterea în magistratură și formarea profesională inițială a procurorilor.

Admiterea în magistratură a procurorilor se realizează prin concurs, pe baza competenței profesionale, a aptitudinilor și buneii reputații. Admiterea în magistratură și formarea profesională inițială în vederea ocupării funcției de procuror se realizează prin Institutul Național al Magistraturii. Admiterea la Institutul Național al Magistraturii este posibilă cu respectarea principiilor transparenței și egalității, exclusiv pe bază de concurs. Poate fi admisă la Institutul Național al Magistraturii persoana care întrunește cumulativ următoarele condiții:

- a) are cetățenia română, domiciliul în România și capacitate deplină de exercițiu;*
- b) este licențiată în drept;*
- c) nu are antecedente penale sau cazier fiscal și se bucură de o bună reputație;*
- d) cunoaște limba română;*
- e) este aptă, din punct de vedere medical și psihologic, pentru exercitarea funcției. Comisia medicală se numește prin ordinul comun al Ministrului Justiției și al Ministrului Sănătății. Taxele examenului medical se suportă din bugetul Institutului Național al Magistraturii.*

Concursul de admitere se organizează anual la data și locul stabilite de Institutul Național al Magistraturii, cu aprobarea Consiliului Superior al Magistraturii. Data, locul, modul de desfășurare a concursului de admitere și numărul de locuri scoase la concurs se publică în Monitorul Oficial al României, partea a III-a, pe pagina de Internet a Consiliului Superior al Magistraturii și pe cea a Institutului Național al Magistraturii, cu cel puțin 60 de zile înainte de data stabilită pentru concurs. Datele respective se aduc la cunoștință și printr-un comunicat care se publică în trei cotidiane centrale.

Pentru înscrierea la concurs candidatul plătește o taxă, al cărei cuantum se stabilește prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, în funcție de cheltuielile necesare.

Comisia de admitere, comisia de elaborare a subiectelor și comisia de soluționare a contestațiilor sunt numite prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea Institutului Național al Magistraturii. Verificarea dosarelor candidaților și îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 14 alin. (2) al Legii se realizează de comisia de admitere.

Rezultatele concursului se afișează la sediul Institutului Național al Magistraturii și se publică pe pagina web Consiliului Superior al Magistraturii și pe cea a Institutului Național al Magistraturii. Candidații nemulțumiți de rezultatele concursului pot formula contestații comisiei de soluționare a contestațiilor în termen de 3 zile de la afișarea lor. Contestațiile vor fi soluționate în termen de 3 zile. Decizia comisiei de soluționare a contestațiilor este irevocabilă.

Verificarea îndeplinirii condiției bune reputații și a condiției de a fi apt din punct de vedere medical și psihologic pentru exercitarea funcției se realizează după afișarea rezultatelor definitive ale concursului.

Cursanții Institutului Național al Magistraturii au calitatea de auditori de justiție. Formarea profesională inițială în cadrul Institutului Național al Magistraturii constă în pregătirea teoretică și practică a auditorilor de justiție pentru a deveni procurori. Durata cursurilor de formare profesională a auditorilor de justiție este de 2 ani. După primul an de cursuri, auditorii de justiție optează, în ordinea mediilor și în raport cu numărul posturilor, pentru funcția de judecător sau procuror.

În perioada cursurilor, auditorii de justiție efectuează stagii de practică în cadrul instanțelor judecătorești și al parchetelor, asistă la ședințele de judecată și la activitatea de urmărire penală, pentru a cunoaște în mod direct activitățile pe care le desfășoară judecătorii, procurorii și personalul auxiliar de specialitate. Programul de formare profesională a auditorilor de justiție se aprobă de Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea Institutului Național al Magistraturii. După încheierea cursurilor în cadrul Institutului Național al Magistraturii, auditorii de justiție susțin un examen de absolvire, constând în probe teoretice și practice, prin care se verifică însușirea cunoștințelor necesare exercitării funcției de procuror.

Auditorii de justiție care au promovat examenul vor fi numiți potrivit legii, de regulă, în funcțiile pentru care au optat după primul an de cursuri în cadrul Institutului Național al Magistraturii. Auditorii de justiție care nu promovează examenul de absolvire se pot prezenta încă o dată pentru susținerea acestuia la următoarea sesiune organizată de Institutul Național al Magistraturii. În cazul în care auditorul de justiție nu se prezintă în mod nejustificat la examen sau nu promovează examenul în a doua sesiune, el nu poate fi numit ca judecător sau procuror și este obligat să restituie bursa și cheltuielile de școlarizare.

Absolvenții Institutului Național al Magistraturii sunt obligați să îndeplinească timp de 6 ani funcția de judecător sau de procuror. În cazul în care un absolvent al Institutului Național al Magistraturii este eliberat din funcție înainte de expirarea perioadei de 6 ani, din inițiativa sa ori din motive care îi sunt imputabile, el este obligat să restituie bursa de auditor de justiție și

cheltuielile de școlarizare efectuate cu formarea sa, proporțional cu timpul rămas până la împlinirea termenului.

Perioada în care o persoană a avut calitatea de auditor de justiție, în condițiile în care a promovat examenul de absolvire a Institutului Național al Magistraturii, constituie vechimea în funcția de procuror. Potrivit art. 21 al Legii, procurorii stagiați sunt numiți în funcție de către Consiliul Superior al Magistraturii în baza mediei generale, obținută prin însumarea celor trei medii de la sfârșitul fiecărui an de studiu și de la examenul de absolvire a Institutului Național al Magistraturii.

Perioada cuprinsă între promovarea examenului de absolvire și numirea de către Consiliul Superior al Magistraturii în funcția de procuror stagiar, precum și perioada în care o persoană a avut calitatea de procuror stagiar, dacă a promovat examenul de capacitate prevăzut de art. 25, constituie vechimea în funcția de procuror.

Procurorii stagiați pot fi numiți în funcție numai la parchetele de pe lângă judecătorii. Durata stagiului este de 1 an. În perioada stagiului ei sunt obligați să continue formarea profesională, sub coordonarea unui procuror anume, desemnat de prim-procurorul parchetului de pe lângă această instanță. Conducerea instanțelor și a parchetelor este obligată să asigure toate condițiile pentru buna desfășurare a stagiului. Procurorii stagiați au dreptul să emită concluzii în instanță, să efectueze și să semneze acte procedurale, sub coordonarea unui procuror care se bucură de stabilitate. Soluțiile procurorilor stagiați sunt contrasemnate de procurorii care îi coordonează. Procurorul care răspunde de coordonarea procurorilor stagiați întocmește trimestrial un referat de evaluare individuală privind însușirea cunoștințelor practice specifice activității de judecător sau de procuror. În vederea prezentării la examenul de capacitate, ultimul referat de evaluare individuală cuprinde avizul consultativ al președintelui Curții de Apel, sau al Procurorului General al parchetului de pe lângă aceasta. După încheierea perioadei de stagiul, procurorii stagiați sunt obligați să se prezinte la examenul de capacitate. În cazul în care procurorul stagiar este respins la examenul de capacitate, el este obligat să se prezinte la sesiunea următoare. Lipsa nejustificată de la examenul de capacitate sau respingerea candidatului la două sesiuni atrage pierderea calității de procuror stagiar. În această situație, procurorul stagiar este obligat să restituie bursa de auditor de justiție și cheltuielile de școlarizare efectuate pentru formarea sa profesională. Persoana care, din motive justificate, nu s-a prezentat la examenul de capacitate, poate susține acest examen dacă de la încheierea stagiului până la data fixată pentru examen nu au trecut mai mult de 2 ani. După expirarea termenului de 2 ani, aceste persoane sunt obligate să efectueze din nou stagiul, potrivit legii.

Examenul de capacitate al procurorilor stagieri se organizează anual de Consiliul Superior al Magistraturii, prin intermediul Institutului Național al Magistraturii. La examenul de capacitate participă procurorii stagieri, precum și personalul de specialitate juridică asimilat procurorilor din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, Institutului Național al Magistraturii, Ministerului Public și al Ministerului Justiției. Data, locul și modul de desfășurare a examenului de capacitate se publică în Monitorul Oficial al României, partea a III-a, precum și pe paginile electronice ale Consiliului Superior al Magistraturii și Institutului Național al Magistraturii, comunicându-se instanțelor judecătorești și parchetelor de pe lângă acestea, cu cel puțin 90 de zile înainte de data stabilită pentru examenul de capacitate. Cererile de înscriere la examenul de capacitate, însoțite de referatele de evaluare și de celelalte acte necesare, potrivit *Regulamentului privind examenul de capacitate al judecătorilor stagieri și al procurorilor stagieri*, se depun la Consiliul Superior al Magistraturii în termen de 60 de zile de la publicarea datei examenului. Comisia pentru examenul de capacitate al procurorilor și comisia pentru soluționarea contestațiilor sunt alcătuite din procurori de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurori de la parchetele de pe lângă curțile de apel și formatori din Institutul Național al Magistraturii, numiți prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea Institutului Național al Magistraturii. Examenul de capacitate constă în verificarea cunoștințelor teoretice și practice prin probe scrise și orale. Probele cu caracter teoretic au ca obiect fundamentele constituționale ale statului de drept, instituțiile de bază ale dreptului, organizarea judiciară și Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor. La susținerea probelor orale participă cel puțin 3 membri ai comisiilor prevăzute la art. 27 al Legii. Probele cu caracter practic constau în soluționarea de spețe și întocmirea de acte judiciare, specifice activității de procuror. Rezultatele examenului de capacitate se înscriu în tabelul de clasificare a candidaților, care se afișează la sediul Institutului Național al Magistraturii și se publică pe pagina de Internet a Consiliului Superior al Magistraturii și pe cea a Institutului Național al Magistraturii.

Contestațiile pentru examenul de capacitate cu privire la probele scrise se trimit la Institutul Național al Magistraturii, în termen de 72 de ore de la afișarea rezultatelor, de către candidați, curțile de apel sau parchetele de pe lângă acestea. Contestațiile se soluționează în termen de 3 zile. Decizia comisiei de soluționare a contestațiilor este irevocabilă. Notarea la probele orale este definitivă. După întocmirea tabelului de clasificare a candidaților, Consiliul Superior al Magistraturii validează examenul de capacitate în prima ședință, care urmează afișării rezultatelor. Consiliul Superior al Magistraturii poate invalida, totalmente sau în parte, examenul de capacitate în cazurile în care constată că nu au fost respectate condițiile prevăzute de lege sau de regulament privind organizarea examenului sau că există dovada săvârșirii unor

fraude. După validarea examenului de capacitate, lista tuturor posturilor vacante de la parchetele de pe lângă judecătorii se publică de îndată în Monitorul Oficial al României, partea a III-a, și se afișează la sediile instanțelor și parchetelor, prin grija Consiliului Superior al Magistraturii.

Candidații declarați admiși la examenul de capacitate au dreptul, în ordinea mediilor, să-și aleagă posturile, în termen de 15 zile libere de la publicarea acestora în Monitorul Oficial al României, partea a III-a. Candidatului care nu și-a exercitat dreptul de alegere a postului în termenul indicat i se propune, din oficiu, un post de către Consiliul Superior al Magistraturii. Refuzul de a accepta propunerea este considerat ca demisie. Candidații cu mediile egale au prioritate la alegerea postului în funcție de parchetul pentru care a optat ori de vechimea în muncă mai mare în magistratură. Repartizarea pe posturi se afișează la sediul Consiliului Superior al Magistraturii, al instanțelor și al parchetelor, se comunică persoanelor interesate și se publică pe pagina de Internet a Consiliului Superior al Magistraturii. În circumscripțiile instanțelor și parchetelor unde o minoritate națională are o pondere de cel puțin 50% din numărul locuitorilor, la medii egale au prioritate candidații cunoscători ai limbii acelei minorități.

Numirea procurorilor

Procurorii care au promovat examenul de capacitate sunt numiți de Președintele României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Propunerile de numire se fac în cel mult 30 de zile de la data validării examenului de capacitate. Președintele României poate refuza o singură dată numirea procurorilor propuși de CSM. Refuzul motivat se comunică de îndată Consiliului Superior al Magistraturii. În situația în care Consiliul Superior al Magistraturii susține propunerea inițială, are obligația să motiveze opțiunea și să o comunice imediat Președintelui României. În perioada dintre data validării examenului de capacitate și data intrării în vigoare a actului de numire de către Președintele României, procurorii care au promovat examenul de capacitate primesc salariul corespunzător funcției imediat superioare celei de procuror stagiar.

Poate fi numită procuror militar persoana care îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru intrarea în magistratură, după dobândirea calității de ofițer activ în cadrul Ministerului Apărării Naționale. Verificările pentru chemarea în cadrele active ale armatei, cu privire la persoana care îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru a fi numită procuror militar, se fac de structura abilitată din Ministerul Apărării, care asigură managementul funcțiilor militare la nivelul instanțelor și parchetelor militare.

Pot fi numiți în magistratură, pe bază de concurs, dacă îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 14 alin. (2), foștii judecători și procurori care și-au încetat activitatea din motive

neimputabile, personalul de specialitate juridică prevăzut la art. 87 alin. (1), avocații, notarii, asistenții judiciari, consilierii juridici, personalul de probațiune cu studii superioare juridice, ofițerii de poliție judiciară cu studii superioare juridice, grefierii cu studii superioare juridice, persoanele care au îndeplinit funcții de specialitate juridică în aparatul Parlamentului, Administrației Prezidențiale, Guvernului, Curții Constituționale, Avocatului Poporului, Curții de Conturi sau al Consiliului Legislativ, din Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române și Institutul Român pentru Drepturile Omului, cadrele didactice din învățământul juridic superior acreditat, precum și magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, cu o vechime în specialitate de cel puțin 5 ani.

Concursul se organizează anual sau ori de câte ori este necesar, de Consiliul Superior al Magistraturii, prin Institutul Național al Magistraturii, pentru ocuparea posturilor vacante de la judecătoria și parchetele de pe lângă acestea. În termen de cel mult 30 de zile de la data validării concursului, Consiliul Superior al Magistraturii propune Președintelui României numirea în funcția de procuror a candidaților admiși. Președintele României poate refuza o singură dată numirea procurorilor menționați. Refuzul motivat se comunică de îndată Consiliului Superior al Magistraturii.

În situația în care Consiliul Superior al Magistraturii susține propunerea inițială, are obligația să motiveze opțiunea și să o comunice Președintelui României. După numirea în funcția de procuror, persoanele sunt obligate să urmeze, pe o perioadă de 6 luni, un curs de formare profesională în cadrul Institutului Național al Magistraturii, care va cuprinde în mod obligatoriu elemente de drept comunitar.

Înainte de a începe să-și exercite funcția, procurorii depun următorul jurământ: „*Jur să respect Constituția și legile țării, să apăr drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, să-mi îndeplinesc atribuțiile cu onoare, conștiință și fără părtinire. Așa să-mi ajute Dumnezeu!*” Referirea la divinitate din formula jurământului se schimbă potrivit credinței religioase procurorilor și este facultativă. Refuzul depunerii jurământului atrage, de drept, nulitatea numirii în funcție. Jurământul se depune în ședință solemnă, în fața procurorilor parchetului la care a fost numit judecătorul sau procurorul, după citirea actului de numire. Depunerea jurământului se consemnează într-un proces-verbal, care se semnează de conducătorul parchetului și de 2 dintre procurorii prezenți, precum și de cel care a depus jurământul. Depunerea jurământului nu este necesară în cazul transferului sau al promovării judecătorului ori procurorului în altă funcție.

ARMENIA

Numirea:

Procurorul General al Armeniei este numit în funcție de Adunarea Națională a Republicii Armenia, la propunerea președintelui pe un termen de 6 ani. O persoană nu poate deține această funcție mai mult de două mandate consecutive. Adjuncții Procurorului General sunt numiți în funcție de către președintele țării, la propunerea Procurorului General.

În conformitate cu *art. 36 al Legii cu privire la procuratură a Armeniei*, în funcția de adjunct al procurorului general poate fi numită persoana cu o vechime în muncă de cel puțin 5 ani, în calitate de judecător, procuror, avocat, anchetator, jurist în organele statale sau în cele ale administrației publice locale, sau persoana cu un stagiu nu mai mic de 10 ani de activitate în calitate de jurist.

Procurorul Erevanului și a sectoarelor acestuia, a unităților administrativ-teritoriale, procurorii procuraturilor militare, procurorii-șefi ai direcțiilor Procuraturii Generale sunt numiți de Procurorul General din rândul candidaților incluși în lista promovării profesionale a procurorilor, dacă Comisia de Atestare dă o concluzie pozitivă vizând numirea respectivei persoane la postul dat. În cazul numirii în funcție, persoana, prin ordinul procurorului general, este exclusă din lista promovării profesionale.

Șefii secțiilor Procuraturii Generale, adjuncții șefilor de direcții din cadrul Procuraturii Generale, adjuncții procurorilor orașului Erevan, sectoarelor acestuia și a procurorilor garnizoanelor militare, adjuncții procurorului Procuraturii Militare, șefii secțiilor Procuraturii Militare Centrale, procurorii-șefi ai Procuraturii Militare Centrale și ai Procuraturii Generale, procurorii-șefi ai secțiilor procuraturii generale sunt numiți în funcție de către Procurorul General din lista promovării profesionale a procurorilor.

Procurorii Procuraturii Generale, procurorii din cadrul direcțiilor și secțiilor Procuraturii Generale, procurorii din procuratura or. Erevan, a municipalităților acestuia, procurorii procuraturilor garnizoanelor militare și celor de sector, procurorii Procuraturii militare centrale, procurorii-colaboratori ai secțiilor acesteia din urmă sunt numiți de procurorul general în aceeași ordine.

Criterii:

Condiții pozitive:

- Studii juridice superioare în cadrul unei universități din Armenia, cu diplomă de licențiat în drept sau jurist sau un grad corespunzător acestora într-o instituție de învățământ din străinătate, recunoscut în Armenia în modul prevăzut de lege;
- Posedă limba armenească literară;

Condiții negative:

- Capacitate de exercițiu limitată sau incapacitate recunoscută prin hotărâre judecătorească;
- Condamnare pentru comiterea unei infracțiuni indiferent dacă antecedentele penale au fost sau nu stinse;
- Deficiențe fizice sau boală care împiedică numirea în funcție. (Lista bolilor o stabilește Guvernul Armeniei);
- Nu a satisfăcut serviciul militar obligatoriu, cu excepția persoanelor eliberate de serviciul militar pe temei legitim și în ordinea prevăzută de lege;
- În privința căruia a fost încetată urmărirea penală pe temei de nedisciplinare.

Procedura elaborării listei candidaților la funcția de procuror

Potrivit art. 34 al Legii cu privire la procuratură, lista candidaților la funcția de procuror este întocmită de comisia de atestare de pe lângă procurorul general al Republicii Armenia. Lista candidaților se completează o dată în an, de regulă, în luna ianuarie a fiecărui an, în rezultatul unui concurs public, desfășurat în ordinea stabilită de procurorul general. La indicația Procurorului General, pe parcursul anului se poate face o verificare suplimentară a candidaților. În scopul completării listei candidaților la funcția de procuror, cu cel târziu o lună înainte de la data primirii cererii, Comisia de atestare publică anunțul privind desfășurare atestării. Pentru a fi inclusă în lista candidaților persoana trebuie să prezinte:

1. Actul de identitate;
2. Diploma de studii juridice superioare;
3. Fișa personală cu indicarea naturii funcției juridice deținute anterior, cu actele confirmă aceste date, inclusiv fișa postului sau alte documente care determină împuternicirile anterioare;
4. Persoanele de gen masculin prezintă actul care confirmă satisfacerea serviciului militar obligatoriu sau actul care confirmă eliberarea legitimă a persoanei de acesta sau suspendarea executării obligației fundamentale;
5. Actul care confirmă lipsa bolilor sau defectelor fizice care împiedică numirea în funcție;
6. Pot fi prezentate scrisori de recomandare.

În situația nerespectării termenelor de depunere a cererilor sau a depunerii cererilor cu nerespectarea condițiilor prevăzute de lege, cererile nu vor fi acceptate și vor fi trimise din nou solicitantului în termen de 3 zile lucrătoare. Solicitantul poate contesta refuzul în primirea cererii în instanța de judecată în termen de 3 zile. Instanța examinează cazul și emite hotărârea în 3 zile. Refuzul Comisiei de Atestare, precum și contestarea acestuia în instanța de judecată nu

influențează asupra procedurii de primire a cererilor și întocmire a listei candidaților la funcția de procuror. În cazul constatării de instanța de judecată a ilegalității refuzului în primirea cererii, aceasta urmează a fi examinată de comisie. După verificarea actelor solicitantului comisia de atestare ia decizia de a admite sau nu candidatul la concurs. Concursul se desfășoară în două etape: testarea și interviul. Candidatul răspunde la întrebările comisiei de atestare, care verifică lucrările, face totalurile și publică lista persoanelor admise la interviu. Interviul se realizează în aceeași zi sau în ziua următoare testării. Listele solicitanților în privința cărora comisia, în rezultatul interviului adoptă o decizie favorabilă, sunt prezentate procurorului pentru a fi incluși în lista candidaților la funcția de procuror, în modul prevăzut de *Legea cu privire la procuratură*. În ordinea stabilită de procurorul general, persoanele incluse în această listă urmează un curs de instruire la Școala Procuraturii și susțin examenul de atestare. Candidatul este eliberat de instruire și susținerea examenelor, dacă:

1. Are un stagiu de muncă de 3 ani în calitate de procuror, judecător, anchetator, dacă persoana a ocupat această funcție nu mai mult de 5 ani în urmă;
2. Deține gradul științific de doctor în drept;
3. Deține gradul de master în drept și stagiu de 5 ani în calitate de jurist.

La solicitarea candidaților eliberați de susținerea examenului, comisia de atestare poate examina chestiunea includerii lor în lista de promovare profesională a procurorilor. Lista promovării profesionale a procurorilor se întocmește de comisia de atestare după o nouă atestare/verificare a procurorilor.

BULGARIA:

Procurorii sunt numiți, promovați, transferați și eliberați din funcție în baza deciziei Consiliului Suprem al Magistraturii (art. 124 al *Legii privind sistemul judiciar*). Poate fi numit în funcția de procuror numai persoana care întrunește următoarele condiții:

- Este cetățean al Bulgariei;
- Are studii juridice superioare;
- Are vechimea în muncă necesară și capacitate deplină de exercițiu;
- Nu a fost condamnată la detențiune pentru o infracțiune intenționată, chiar dacă a fost reabilitat;
- Deține calitățile morale și profesionale necesare, inclusiv regulile eticii profesionale ale procurorilor, judecătorilor și anchetatorilor;

Pentru ocuparea funcțiilor în cadrul procuraturii este necesar un stagiu profesional, după cum urmează:

1. Cel puțin 2 ani vechime în muncă pentru a fi numit în calitate de procuror în cadrul procuraturii regionale;
2. Cel puțin 5 ani vechime în muncă pentru funcția de procuror în cadrul procuraturii districtuale;
3. Cel puțin 8 ani vechime în muncă pentru procuratura de nivelul procuraturii de apel;
4. Cel puțin 12 ani vechime în muncă pentru procuratura supremă de casație și procuratura administrativă supremă.

Vechime în muncă va fi considerată perioada în care persoana a ocupat o funcție sau a deținut o profesie pentru care sunt obligatorii studiile juridice superioare, inclusiv perioada în care persoana cu studii juridice superioare a activat în calitate de anchetator în sistemul MAI.

Numirea procurorilor interimari se va face în baza concursului. Procurorul devine inamovibil la expirarea a 5 ani de muncă în baza deciziei Consiliului Suprem al Procurorilor, dacă este atestat pozitiv. Acest termen include și perioada de activitate în calitate de judecător junior, anchetator junior. Solicitarea în vederea atestării și dobândirii inamovibilității poate fi făcută de procuror sau de șeful administrației.

CAPITOLUL 3. PROMOVAREA ÎN FUNCȚIE A PROCURORILOR

3.1. Condițiile și procedura de promovare a procurorilor în Republica Moldova

Desfășurarea carierei, promovarea și mobilitatea membrilor procuraturii trebuie să fie fondate pe *criterii cunoscute și obiective*, cum ar fi *competența și experiența*¹⁴, *integritatea și performanța*¹⁵, fiind decise în cadrul unor *proceduri echitabile și imparțiale*¹⁶. Mobilitatea membrilor procuraturii să se fondeze, de asemenea pe necesitățile serviciului, dar și prin exprimarea consimțământului de către cel vizat¹⁷.

Promovarea procurorului presupune numirea acestuia în funcția de procuror al procuraturii teritoriale sau specializate, procuror-șef al subdiviziunilor Procuraturii Generale sau adjunct al acestora, prim-adjunct sau adjunct al Procurorului General și Procuror General. Avansarea se realizează în bază de concurs, conform ordinii stabilite de *Regulamentul privind modul de promovare în serviciu a procurorilor*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor din 01.06.2010. Concursul este organizat nemijlocit de Consiliul Superior al Procurorilor, cu antrenarea Colegiului de calificare.

Astfel, în funcția de procuror teritorial sau de procuror specializat, de procuror-șef al subdiviziunii organului Procuraturii pot fi numiți procurorii care au o vechime de muncă în funcția de procuror de cel puțin 5 ani, iar în funcția de adjunct al acestora - de cel puțin 4 ani.

Consiliul Superior al Procurorilor poate face propuneri *Procurorului General* referitor la numirea în funcția de procuror-șef, de procuror teritorial, de procuror specializat și de procuror adjunct al acestora. Selectarea candidaților pentru funcția de procuror, de procuror-șef, de procuror teritorial, de procuror specializat, de procuror adjunct al acestora se face pe bază de concurs, în rezultatul examenelor promovate în fața Colegiului de Calificare.

Primii-adjuncți și adjuncții Procurorului General sunt numiți în funcție de către Procurorul General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, pentru un mandat de 5 ani. Procurorii ierarhic inferiori sunt numiți în funcție de Procurorul General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor. O situație specifică se observă la numirea în funcție a

¹⁴ Pct. 5, Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală.

¹⁵ Pct. 6, Standardele de responsabilitate profesională și declarația de obligații și drepturi fundamentale ale procurorilor, adoptate de Asociația Internațională a Procurorilor, 23.04.1999.

¹⁶ Pct. 7, Liniile Directoare privind Rolul Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, 1990.

¹⁷ Pct. 8 din Declarația Bordeaux „Judecători și Procurori într-o Societate Democratică”, 2 iulie 2009, anexă la Avizul nr. 12 (2009) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) și Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) privind relația dintre judecători și procurori, Strasbourg, 08 decembrie 2009.

Procurorului UTA Găgăuzia, care se propune de către Adunarea Populară a Găgăuziei. Procurorul General este numit de Parlament la propunerea președintelui acestui pentru un mandat de 5 ani.

În viziunea Comisiei de la Veneția, în cazul în care inițiativa va aparține Președintelui Parlamentului, este probabil necesar de prevăzut ca propunerea Președintelui Parlamentului să fie transmisă Consiliului Superior al Procurorilor, care, la rândul său, va da un aviz privind calificarea candidatului, după care candidatura ar putea fi supusă votului în Parlament. Ca alternativă, ar putea fi recunoscută mai reușită procedura prin care funcția de Procuror General ar fi deschisă tuturor doritorilor de a candida, care întrunesc condițiile de calificare, lăsând alegerea finală pe seama Parlamentului sau unui alt organ. Există un număr de opțiuni, care pot include avizarea de către Consiliul Superior al Procurorilor a corespunderii tuturor candidaților criteriilor de numire, sau indicarea de către Consiliu a candidaților calificați în ordinea preferințelor sale. Totodată, procedura descrisă în redacția actuală a proiectului este neclară.

Regulamentul privind modul de promovare în serviciu a procurorilor stabilește principiile în temeiul cărora se va organiza și desfășura concursul pentru ocuparea unei funcții de conducere în organele procuraturii, la care se atribuie *competiție deschisă* (informarea privind funcțiile vacante de procuror, asigurarea accesului liber de participare la concurs și realizarea dreptului la ocuparea funcției de procuror; *competență și merit profesional* – selectarea persoanelor competente în baza unor criterii clar definite și a unei proceduri unice de evaluare; *egalitate în drepturi la ocuparea funcției de procuror* – asigurarea accesului la funcția de procuror persoanelor care întrunesc condițiile stabilite de lege, fără discriminare pe motive de sex, vârstă, rasă, etnie, religie, opțiune politică etc.; *transparență* – prezentarea informațiilor referitoare la modul de organizare și desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției de procuror.

Concursul propriu-zis presupune câteva etape obligatorii, lipsa cărora poate determina caracterul ilegal al numirii ulterioare în funcție:

1. *Anunțarea vacanței posturilor de conducere în organele procuraturii.* Cu 60 de zile anterior datei desfășurării concursului Consiliul Superior al Procurorilor asigură publicarea informației privind condițiile de desfășurare a concursului pe pagina web a Procuraturii și pe panoul informațional la sediul Procuraturii Generale, într-un loc vizibil;
2. *Ședința CSP.* După expirarea termenului de depunere a dosarelor personale ale candidaților, CSP se întrunește în ședință pentru a decide admiterea la concurs a acestora;
3. *Plasarea listei candidaților admiși la concurs* pe pagina web a Procuraturii, pe panoul informațional de la sediul Procuraturii Generale și informarea în scris a candidaților neadmiși asupra motivelor unei asemenea hotărâri;

4. *Desfășurarea propriu-zisă a concursului* care presupune susținerea probelor scrise și verbale în fața Colegiului de Calificare. Cu cel puțin trei zile lucrătoare anterioare probei scrise CSP stabilește data, ora, locul desfășurării probei scrise și asigură publicitatea informației respective. Proba scrisă are drept scop testarea cunoștințelor și abilităților necesare pentru îndeplinirea sarcinilor și atribuțiilor funcției vacante de procuror conducător.

Potrivit pct. 16 al *Regulamentului privind modul de promovare în serviciu a procurorilor*, Colegiul de Calificare, în baza subiectelor, elaborează cel puțin trei variante de lucrări. Fiecare variantă de lucrare include:

a) un test/test-grilă care conține 50 de întrebări, după cum urmează: 25 de subiecte din drept penal și procesual-penal; 7 subiecte din dreptul contravențional; 5 subiecte din dreptul civil și procesual-civil; 5 subiecte din organizarea activității procuraturii; 8 subiecte din alte domenii (practica CEDO, investigații generale, asigurarea cadrului legal în locuri de recluziune, etc.);

b) două însărcinări practice, cu un barem de 25 puncte fiecare, care vor include soluționarea unei spețe și planificarea unei sarcini concrete, pregătirea unei ședințe operative cu un anumit subiect, elaborarea unui proiect de decizie, etc. Pentru fiecare variantă de lucrare se elaborează și grila de evaluare. Fiecare variantă de lucrare se sigilează în plicuri separate.

5. *Desfășurarea propriu-zisă a examenului scris*. Această etapă demarează cu extragerea de către unul dintre candidați a unei variante din cele trei pregătite, pe care toți participanții la concurs urmează să o rezolve în limitele a trei ore academice și sub supravegherea membrilor Colegiului de Calificare. Lucrările претенdenților la funcția de conducere din cadrul procuraturii vor fi codificate de către președintele Colegiului de Calificare, în scopul asigurării obiectivității procesului de examinare. Acestea urmează a fi prezentate contra semnătură secretarului Colegiului;
6. *Verificarea și decodificarea lucrărilor*. Baremul de apreciere se bazează pe un punctaj de la 1 la 10, cu stabilirea minim a 5 puncte pentru a susține examenul. Testele se verifică în mod obligatoriu până la decodificare, de către fiecare dintre membrii Colegiului de Calificare, iar nota finală a candidatului va fi considerată media aritmetică a notelor oferite de către aceștia. Candidatul care nu a acumulat punctajul necesar nu poate fi promovat la următoarea etapă a concursului;
7. *Publicarea rezultatelor examenului*. Aceasta are loc în termen de 3 zile după desfășurarea probei scrise, prin plasarea pe pagina web a Procuraturii și pe panoul informațional al Procuraturii Generale a rezultatelor obținute, inclusiv lista candidaților admiși la proba

verbală;

8. *Desfășurarea probei orale.* Informația privind data, ora și locul în care va avea loc examenul sunt publicate în ordinea generală.

Examinarea însăși presupune o formă a interviului, în care candidatului îi sunt acordate o serie de întrebări vizând calitățile profesionale și personale aferente funcției, stilurile de conducere, motivarea subalternilor, lucrul în echipă, factorii care motivează și demotivează candidatul, calități manageriale. Nu pot fi adresate întrebări referitoare la opțiunea politică a candidatului, religie, etnie, origine socială sau întrebări care pot fi considerate discriminatorii. Evaluarea rezultatelor se realizează exact în aceeași modalitate ca și proba scrisă. Proba verbală se desfășoară chiar dacă examenul scris a fost promovat de un singur candidat;

9. *Aprobarea hotărârii Colegiului de Calificare cu privire la rezultatele evaluării probelor de către Consiliul Superior al Procurorilor.* În rezultatul examinărilor și a proceselor-verbale de evaluare Colegiul de Calificare elaborează lista candidaților care au promovat concursul și adoptă o decizie în acest sens. Consiliul Superior al Procurorilor urmează, ulterior, să examineze chestiunea cu privire la acceptarea candidaților la funcțiile vacante.

Potrivit pct. 40, lit. c) al *Regulamentului privind modul de promovare în serviciu a procurorilor*, Consiliul Superior al Procurorilor adoptă hotărârea privind desemnarea învingătorului concursului. Cu toate acestea, Regulamentul nu stabilește criteriile potrivit cărora Consiliul va decide în sensul promovării unuia dintre candidați. Actul normativ dat stabilește doar că în cazul obținerii unor note finale egale, Consiliul Superior al Procurorilor departajează candidații conform gradului de corespundere condițiilor de participare la concurs, în baza documentelor din dosarul de concurs.

Solicitați să se expună asupra cunoașterii criteriilor care întemeiază decizia avansării, doar 8,9% din procurorii chestionați au conchis că nu le cunosc, iar 31,1% - că le cunosc parțial (vezi fig. 13). Majoritatea (60%) apreciază că le sunt cunoscute criteriile care se iau în considerație la avansarea în serviciu a procurorilor, putându-se, astfel, conchide asupra unei pregătiri a procurorilor în sensul promovării sub acest aspect, întrucât își pot coordona activitatea, pentru a corespunde condițiilor stabilite și concura pentru a fi numit în funcție de conducere în cadrul procuraturii.

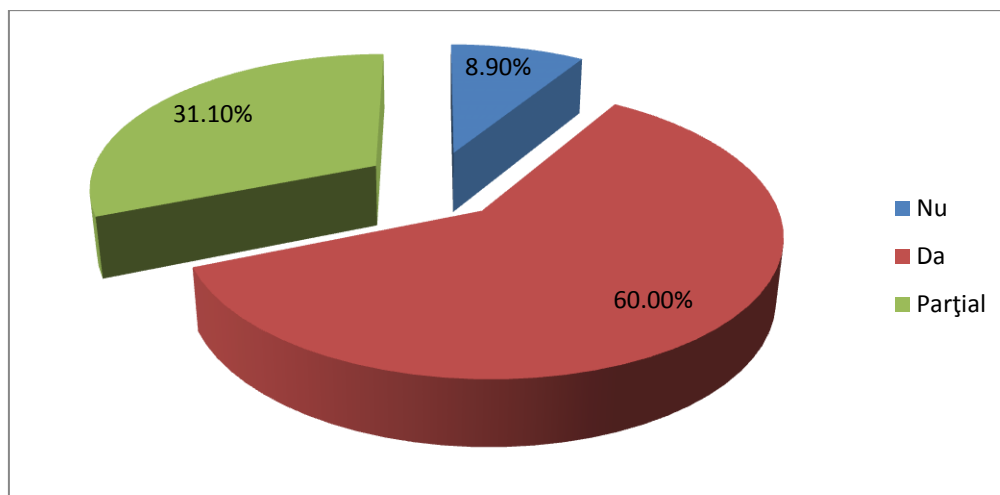

Figura 13. Nivelul de cunoaștere a criteriilor în baza cărora se decide promovarea procurorilor

Toți participanții la sondaj, în proporție de peste 50%, declară că le sunt cunoscute criteriile pe care se întemeiază decizia de promovare. Astfel, 77,3% din procurorii cu un stagiu de 1-5 ani, 54,1% din cei cu un stagiu de 6-10 ani și procurorii chestionați cu o vechime de 11-15 ani, în raport de 52,4% s-au pronunțat în sensul dat (vezi tab. 11). Cu toate acestea, în 40,5% (chestionații cu vechime în muncă de 6-10 ani) de cazuri ale cunoașterii parțiale a criteriilor de selectare pentru funcții de conducere în cadrul procuraturii și 19% de cazuri în care respondenții se expun asupra necunoașterii respectivelor (grupul 11-15 ani de activitate) reprezintă indicatori deosebit de relevanți la acest capitol.

		Vă sunt cunoscute criteriile în baza cărora se decide promovarea procurorilor?			Total
		Nu	Da	Parțial	Col %
		Row %	Row %	Row %	
Stagiu de muncă	1-5 ani	4.5%	77.3%	18.2%	24.4%
	6-10 ani	5.4%	54.1%	40.5%	41.1%
	11-15 ani	19.0%	52.4%	28.6%	23.3%
	16-20 ani		75.0%	25.0%	4.4%
	21-25		100.0%		1.1%

	ani				
	26-30 ani		66.7%	33.3%	3.3%
	31-35 ani	50.0%		50.0%	2.2%
<i>Total</i>		8.9%	60.0%	31.1%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	6.5%	59.7%	33.9%	68.9%
	36-45 ani	6.3%	68.8%	25.0%	17.8%
	46-55 ani	25.0%	62.5%	12.5%	8.9%
	56-65 ani	25.0%	25.0%	50.0%	4.4%
<i>Total</i>		8.9%	60.0%	31.1%	100.0%

Tabelul 11

În condițiile în care participanții la concurs nu sunt de acord cu rezultatele examinării lor, aceștia le pot contesta, potrivit pct. 39 al *Regulamentului privind modul de promovare în serviciu a procurorilor*, în termen de 7 zile Consiliului Superior al Procurorilor.

10. Numirea în funcție de către Procurorul General, reieșind din lista întocmită de Colegiul de Calificare și aprobată de Consiliul Superior al Procurorilor, care determină ordinea ocupării funcțiilor de către candidați, reieșind din notele finale ale acestora, în ordinea descrescătoare a ultimelor. În cazul refuzului în scris al candidatului învingător al concursului de a fi numit în funcția vacantă, Procurorul General numește în funcție următorul candidat din lista persoanelor care au promovat concursul.

După intrarea în vigoare a *Hotărârilor Parlamentului cu privire la aprobarea structurii organelor procuraturii (21.05.2010)*, Consiliul Superior al Procurorilor a inițiat un șir de concursuri pentru ocuparea funcțiilor de conducere în organele procuraturii. Astfel, pe parcursul anului 2010, Colegiul de calificare a evaluat, în cadrul a 16 ședințe, cunoștințele teoretice și practice ale 108 candidați la funcții de conducere în organele procuraturii, fiind promovați 74 dintre aceștia, după cum urmează:

1. Procurori-șefi și adjuncți ai acestora în subdiviziunile Procuraturii Generale - 39 candidați, dintre care 31 au fost numiți în funcție;
2. Procurori-șefi ai procuraturilor teritoriale și specializate - 44 de candidați cu promovarea a 25 dintre ei;
3. Procurori-șefi adjuncți ai procuraturilor teritoriale și specializate - 17 pretendenți și 11 propuși Procurorului General pentru numire în cele 12 funcții vacante anunțate;
4. Procurori-șefi și adjuncți ai acestora în secțiile procuraturilor teritoriale și specializate - 8 candidați și 7 au fost promovați de CSP.

Potrivit *Raportului CSP*, pe parcursul anului 2011, în cadrul a 8 ședințe, Colegiul de calificare a evaluat cunoștințele teoretice și practice ale 23 de candidați la funcții de conducere în organele procuraturii. Comparativ cu anul 2010, activitatea colegiului la acest capitol a constatat o scădere esențială (16 ședințe, cu evaluarea cunoștințelor a 108 candidați), însă această stare de lucruri a fost generată de definitivarea restructurării Procuraturii Generale.

În aspect statistic, activitatea Colegiului de calificare se prezintă, pe acest segment de activitate, conform datelor tabelului ce urmează:

<i>Nº</i>	<i>Funcții anunțate la concurs</i>	<i>Nº de funcții anunțate la concurs</i>	<i>Nº de participanți la concurs</i>	<i>Nº de Hotărâri adoptate</i>
1	Procurori, șefi și adjuncți ai acestora în subdiviziunile Procuraturii Generale	-	-	-
2	Procurori, șefi ai procuraturilor teritoriale și specializate	6	8	6
3	Procurori, șefi-adjuncți ai procuraturilor teritoriale și specializate	8	12	8
4	Procurori, șefi și adjuncți ai acestora în secțiile procuraturilor teritoriale și specializate	2	3	2
5	TOTAL	16	23	16

Pe parcursul anului 2012, în temeiul hotărârilor Consiliului Superior al Procurorilor, Colegiul de calificare a evaluat cunoștințele teoretice și practice ale 29 de candidați la funcții de conducere în organele procuraturii. Au fost declarate vacante și organizat concursul pentru 12 posturi de conducere în organele procuraturii, după cum urmează:

- 7 funcții de Procurori-șefi ai procuraturilor teritoriale și specializate, cu 18 candidați și selectarea a 7 dintre aceștia cu adoptarea hotărârilor corespunzătoare;
- 4 funcții de Procurori, șefi-adjuncți ai procuraturilor teritoriale și specializate, cu 9 participanți și adoptarea a 4 hotărâri prin care posturile vacante au fost suplinite;
- o funcție de Procuror, șefi și adjuncți ai acestora în secțiile procuraturilor teritoriale și specializate, cu 2 candidați și unul promovat.

Adoptat la 11 decembrie, 2012, *Regulamentul privind evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor* stabilește obligativitatea verificării competențelor de serviciu și manageriale ale procurorilor nu numai în condițiile atestării acestora, ci și în scopul avansării în serviciu. Astfel, potrivit pct. 25 al Regulamentului menționat, evaluarea se aplică fiecărui procuror cu ocazia promovării în serviciu, în conformitate cu prevederile art. 58 din *Legea cu privire la procuratură*. Potrivit acestui din urmă text de lege, promovarea în serviciu a procurorului se face pe principiul liberului consimțământ, al transparenței, dar și în temeiul aprecierii performanțelor profesionale și personale.

Evaluarea performanțelor profesionale ale procurorului reprezintă o procedură apreciată prin raportare la un cadru de referință al competențelor, prin care se determină nivelul de îndeplinire de către procurori a atribuțiilor (obiectivelor) individuale de activitate și de manifestare a abilităților profesionale, a caracteristicilor comportamentale, în vederea aprecierii rezultatelor obținute și identificării necesităților de instruire și dezvoltare profesională, atestare, stimulare sau promovare în serviciu.

Procesul de evaluare are două puncte fundamentale de reper: criteriile de performanță și indicatorii acestora. Potrivit pct. 5 al *Regulamentului privind evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor*, la capitolul criterii se atribuie:

- eficiența activității;
- calitatea activității;
- integritatea;
- obligația de formare profesională continuă.

În dependență de poziția ocupată în ierarhia funcțiilor în cadrul procuraturii, indicatorii se stabilesc separat pentru procurorii cu funcții de conducere și procurorii ierarhic inferior acestora. În cel de-al doilea caz, drept indicatori ai eficienței sunt stabiliți, în plan particular, capacitatea de organizare, capacitatea de coordonare, capacitatea de control și cea de luare a deciziilor și asumare a răspunderii.

Eficiența și calitatea activității desfășurate de procurorii din subdiviziunile Procuraturii Generale, de procurorii din procuraturile teritoriale și specializate se apreciază în funcție de modul în care aceștia asigură legalitatea, oportunitatea și rezonabilitatea, reieșind din specificul fazelor procesului penal și al activităților realizate în cadrul lor. Se va ține cont, în plan particular, de temeinicia și promptitudinea dispunerii măsurilor preventive și a măsurilor speciale de investigație, de soluționarea corectă și în termeni legali a cererilor și demersurilor, folosirea eficientă a posibilităților asistenței juridice în materie penală pe parcursul urmăririi penale, atât în situația în care procurorul intervine în calitate de conducător al urmăririi penale, cât și atunci când o exercită în mod nemijlocit.

O atenție aparte în determinarea nivelului de îndeplinire a obiectivelor individuale și stabilirea nivelului de competență profesională al procurorilor este acordată respectării cerințelor de etică și deontologie profesională de către aceștia, precum și cerinței prevăzute în plan particular în Codul de Etică al procurorului de consolidare și perfecționare profesională continuă.

Obligația de formare profesională continuă. Este de menționat faptul că ridicarea nivelului de competență profesională se face și prin intermediul instruirilor. În acest sens, *instruirea trebuie să constituie în același timp o obligațiune și un drept* pentru membrii procuraturii atât până la intrarea lor în funcție, cât și pe parcursul exercitării ei. Prin urmare, trebuie adoptate toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura membrilor procuraturii o instruire adecvată (în special principiile și exigențele etice; protecția garantată de Constituție și de lege suspectilor, victimelor și martorilor; drepturile omului și libertățile care sunt definite de *Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale*, în special drepturile enunțate în articolele 5 și 6 ale acestei Convenții; teoria și practica organizării muncii, gestiunea și resursele umane într-un context judiciar; mecanismele și elementele care pot contribui la asigurarea coerenței activităților procuraturii; alte problemele sau domeniile specifice impuse de realitate)¹⁸, inclusiv pentru exercitarea atribuțiilor și responsabilităților din afara sistemului de justiție penală¹⁹.

Pentru a răspunde mai bine evoluției criminalității, în special celei organizate, *specializarea trebuie să fie prioritară* atât la organizarea procuraturii, cât și *la instruirea sau*

¹⁸ Pct. 5, Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală.

¹⁹ Pct. 8, Recomandarea Rec (2012) 11 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Afara Sistemului de Justiție Penală.

dezvoltarea carierei. În general, personalul trebuie să aibă posibilitatea de a dezvolta noi aptitudini și expertiză în contextul planificării dezvoltării carierei, inclusiv prin specializare²⁰.

Potrivit *Raportului privind activitatea Consiliului Superior al procurorilor pentru anul 2011*, responsabilitatea de formare profesională continuă a procurorilor, care se realizează ținându-se cont de necesitatea specializării lor, revine Institutului Național al Justiției, conducătorilor procuraturilor, în care aceștia își desfășoară activitatea, precum și fiecărui procuror prin pregătire individuală.

Obiectivele majore ale formării continue sunt:

- *unificarea practicii judiciare;*
- *etica profesională;*
- *calitatea actelor procesuale.*

Forme de desfășurare a activităților de instruire continuă sunt: seminarele de instruire, seminarele zonale, cursurile de instruire, atelierile de lucru, mesele rotunde, conferințe etc. Astfel, pe parcursul anului trecut, în colaborare cu INJ, au fost organizate 97 conferințe, mese rotunde, seminare cu participarea a 1148 de procurori. De asemenea, au fost organizate 8 seminare pentru 56 de procurori-formatori.

În rezultatul activității desfășurate pe parcursul anului 2012, CSP a conchis asupra faptului că formarea profesională continuă a procurorului constituie garanția independenței și imparțialității lui în exercitarea funcției. La formarea profesională continuă trebuie să se țină cont de dinamica procesului legislativ. Această formare constă mai ales în aprofundarea cunoașterii legislației interne, a actelor europene și internaționale la care Republica Moldova este parte, a jurisprudenței instanțelor de judecată naționale și internaționale. Pe parcursul anului respectiv, în colaborare cu INJ au fost organizate 105 conferințe, mese rotunde, seminare cu participarea a 1192 de procurori.

Conform prevederilor Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, întru perfecționarea proceselor de instruire profesională, Institutul Național al Justiției a modificat procesul de instruire profesională a procurorilor și judecătorilor, precum și a altor persoane care înfăptuiesc justiția, inclusiv prin implementarea instruirii la distanță.

Astfel, prin intermediul Institutului, în cooperare cu Programul european pentru formarea profesioniștilor în domeniul Drepturilor Omului (HELP) al Consiliului European, au fost organizate multiple activități de pregătire profesională prin intermediul acestei platforme, pentru

²⁰ Pct. 13, Recomandarea nr. R. (95) 12 a Comitetului de Miniștri către Statele Membre cu privire la Managementul Justiției Penale (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 11 septembrie 1995 la cea de-a 543-a reuniune a prim-miniștrilor).

buna reușită a căroră sunt necesare informațiile privind posedarea limbilor străine de circulație internațională de către participanții la aceste evenimente.

În baza solicitărilor Programului HELP a fost elaborat un chestionar privind stabilirea nivelului de cunoaștere a limbilor străine, care a fost îndeplinit de către fiecare procuror și remis Institutului Național al Justiției.

În legătură cu aprobarea la ședința Consiliului INJ a Regulamentului cu privire la organizarea și desfășurarea stagiului de practică a audienților Institutului Național al Justiției, care candidează la funcția de judecător și de procuror, audienții-candidați la funcția de procuror au fost repartizați la practică în procuraturile teritoriale. De asemenea, au fost numiți și conducătorii de practică.

Corespunderea activității practice a procurorului criteriilor și indicatorilor enunțați în scopul promovării se verifică de comisiile de evaluare, care se constituie prin hotărârea CSP, precum și, raportat la caz, printr-o hotărâre comună a CSP și Procurorului General.

În procesul de evaluare, evaluatorii pot consulta orice evidență, lucrările (materiale, cauze penale), datele și informațiile care atestă activitatea procurorului evaluat, inclusiv actele de control, iar subiecții care le dețin poartă obligația implicită de a le prezenta evaluatorilor la cererea lor. Astfel, potrivit pct. 28 al *Regulamentului privind evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor*:

- conducătorii subdiviziunilor Procuraturii Generale, procurorii procuraturilor teritoriale și specializate comunică, la solicitarea evaluatorilor, datele și informațiile relevante pentru activitatea de evaluare;

- *Secția personal* și *Secția securitate internă* vor prezenta datele din dosarele personale ale procurorilor, referitoare la sancțiunile disciplinare rămase definitive și abaterile de la normele de conduită ale Codului de etică al procurorului constatate anterior.

În plan comparat, proiectul *Regulamentului cu privire la procedura și criteriile de evaluare a performanțelor judecătorilor* stabilește că acumularea informației se va realiza prin intermediul secretariatului Consiliului Superior al Magistraturii. Secretariatul va pune la dispoziția Colegiului de Evaluare datele și informațiile necesare. Membrii Colegiului trebuie să dispună de timpul corespunzător pentru a face cunoștință cu toate materialele puse la dispoziție. În scopul asigurării unei maxime transparențe, Regulamentul prevede dreptul judecătorului de a avea acces la materialele dosarului personal. Acesta va fi anunțat cu 30 de zile înainte de ședința Colegiului, iar în cazul când judecătorul va solicita examinarea în cadrul Colegiului se va stabili, în termen de 40 de zile de la primirea solicitării, data și ora la care va fi examinată chestiunea privind evaluarea judecătorului.

Pentru evaluarea calității actelor întocmite sau a soluțiilor date de procuror sunt studiate cel puțin 10 acte procedurale, alte acte emise sau soluții adoptate de procurorul evaluat. La rândul lor, procurorii evaluați prezintă date, informații și explicații care pot fi luate în considerație în procesul evaluării.

În comparație cu procedura stabilită pentru procurori, judecătorilor calitatea expunerii și motivării hotărârilor urmează să le fie determinată de Colegiul de evaluare, în urma examinării a 30 de hotărâri emise de judecător în perioada evaluată, (a câte 10 hotărâri adoptate în fiecare an în perioada evaluată, alese în felul următor: 5 hotărâri sunt alese în 5 mod aleatoriu de Colegiul de evaluare prin intermediul PIGD și 5 hotărâri sunt prezentate de judecător, pe care acesta le consideră cele mai bune hotărâri ale sale).

Membrii comisiei de evaluare a performanțelor procurorului urmează să aprecieze, în rezultatul tuturor investigațiilor realizate, criteriile și indicatorii de performanță cu unul din calificativele: *foarte bine*, *bine*, *satisfăcător*, *nesatisfăcător*. Situația magistraților este, însă, mai avantajoasă la acest capitol, întrucât în procesul de evaluare a performanțelor judecătorii pot acumula un număr maxim de 100 puncte, care sunt oferite în dependență de nivelul de corespundere criteriilor de evaluare a performanțelor. Deși vor obține și ei în baza punctelor acumulate anumite calificative, în situația în care se decide promovarea punctajul acumulat în cadrul procedurii de evaluare a performanțelor ar putea constitui un avantaj în luarea unei decizii de promovare a unui anumit candidat. Pe de altă parte, calificativul final va putea fi apreciat în mod direct în cazul judecătorilor, lăsând mai puțin la discreția celor care evaluează decât în cazul evaluării criteriilor de performanță vizând activitatea procurorilor. Astfel, pentru susținerea evaluării performanțelor judecătorii urmează să acumuleze cel puțin 70 de puncte. În dependență de numărul de puncte acumulat, judecătorii vor obține următoarele calificative:

- a) 0-70 puncte - calificativul *insuficient*;
- b) 70-80 puncte - calificativul *bine*;
- c) 80-90 puncte - calificativul *foarte bine*;
- d) 90-100 puncte - calificativul *excelent*.

În mod evident, această modalitate de apreciere este mai favorabilă pentru subiectul examinat, asigurând o apreciere transparentă și fundamentată privind susținerea sau eșuarea susținerii evaluării performanțelor de către judecător. Pe de altă parte, procurorul evaluat este obligat să întocmească fișa de evaluare, dar în situația în care nu o face procesul de evaluare continuă și în lipsa ei. Pentru judecători, însă procedura este diferită în Proiectul de Regulament menționat. Astfel, la ședințele Colegiului participă, în mod obligatoriu, judecătorii supuși evaluării, persoanele care au solicitat evaluarea, precum și alte persoane interesate. Persoanele

supuse evaluării vor fi informate despre data, ora, locul desfășurării ședinței Colegiului cel târziu cu 5 zile înainte de data desfășurării ședinței. Toate materialele sunt examinate în ședința Colegiului. Totodată, *Legea nr.154 din 05.07.2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor* stabilește că ședințele respective sunt publice. În cazul de față este rezonabil de aplicat standardele procesului public utilizate la judecarea cauzei. Colegiul poate declara ședința închisă în toate cazurile când părțile vor solicita. Ședința închisă aplicată la evaluarea judecătorilor asigură, în majoritatea țărilor europene, excluderea situațiilor de recuzare neîntemeiată a judecătorului, când o parte va considera că, în opinia sa, judecătorul nu dispune de performanțele necesare, chiar dacă Colegiul de evaluare a apreciat ca *satisfăcătoare* performanțele acestuia.

În conformitate cu reglementările pct. 29 al Regulamentului sus-numit, prin *autoevaluare* procurorul formulează propriile aprecieri cu privire la activitatea desfășurată în perioada supusă evaluării, estimând și motivând realizarea fiecărui indicator (foarte bine, bine, satisfăcător, nesatisfăcător), care are rolul de a pregăti procurorul pentru un dialog constructiv cu membrii comisiei de evaluare în cadrul interviului. Prin urmare, participarea subiectului supus examinării în procesul de apreciere a competențelor necesare îndeplinirii consecvente și corespunzătoare a atribuțiilor de serviciu se realizează, în afară de modalitățile anterior specificate, și prin interviul de evaluare. Acesta din urmă se desfășoară doar la finele perioadei de evaluare, deși prevederile normative oferă posibilitatea purtării unor discuții de către membrii comisiei de evaluare și persoanele supuse acestei forme de apreciere a activității desfășurate. Obiect al interviului pot fi atât chestiunile care nu au putut sau nu pot fi clarificate altfel decât prin ascultarea subiectului evaluat în mod direct, cât și asupra aspectelor în privința cărora procurorii au obiectat sau au formulat unele observații.

Pentru judecători se stabilește că în cadrul ședinței se va efectua un interviu cu judecătorul care reprezintă o discuție între membrii Colegiului cu judecătorul supus examinării. Interviul are anumite limite, efectuându-se doar asupra chestiunilor care nu au fost posibil de reflectat în actele prezentate Colegiului, fie asupra unor aspecte reflectate în acte, dar la care are obiecții judecătorul. Interviul judecătorului trebuie, de asemenea, realizat în așa mod ca să nu creeze situații care ulterior, ar putea servi ca temei de recuzare.

Procesul de evaluare a procurorilor finalizează cu întocmirea unui raport în acest sens de comisia care a realizat toate activitățile de cercetare în vederea constatării criteriilor de performanță și a indicatorilor acestora, precum și recomandările a căror realizare va constitui un progres în perioada următoare.

Raportul de evaluare a procurorului urmează a fi adus la cunoștință, sub semnătură, procurorului evaluat, precum și Consiliului Superior al Procurorilor, Procurorului General, după caz, în scopul examinării și luării deciziei în sensul promovării. Pentru judecători procedura de informare propusă de *Regulamentul* menționat presupune expedierea versiunii scanate a hotărârii adoptate de Colegiul de Evaluare la adresa electronică a instanței sau a judecătorului evaluat, cel târziu a doua zi după adoptare.

O altă deosebire semnificativă între regulamentele evaluării performanțelor profesionale ale judecătorilor și procurorilor este prevederea posibilității de contestare a hotărârii *Colegiului de Evaluare* de către judecătorii care au fost examinați în acest sens. În conformitate cu prevederile pct. 26 al proiectului *Regulamentului privind procedura și criteriile de evaluare a performanțelor judecătorilor*, hotărârea Colegiului de evaluare poate fi contestată la Consiliul Superior al Magistraturii de către judecătorul supus evaluării, prin intermediul Colegiului de evaluare în termen de 10 zile lucrătoare din momentul adoptării hotărârii, însă doar în partea ce se referă la procedura de emitere și adoptare.

Raportând la activitatea practică prevederile regulamentare, se poate aprecia o considerare a necesității evaluării performanțelor profesionale în condiții specifice. Doar 14,4% din procurorii participanți la sondaj consideră necesar a evalua performanțele profesionale ale procurorilor în absolut toate cazurile în care aceștia solicită ocuparea unei poziții superioare celei deținute în ierarhia organelor de conducere a procuraturii. Aceeași proporție de 14,4% este menținută și la capitolul opiniei lipsei de necesitate a oricărei evaluări (vezi fig. 14).

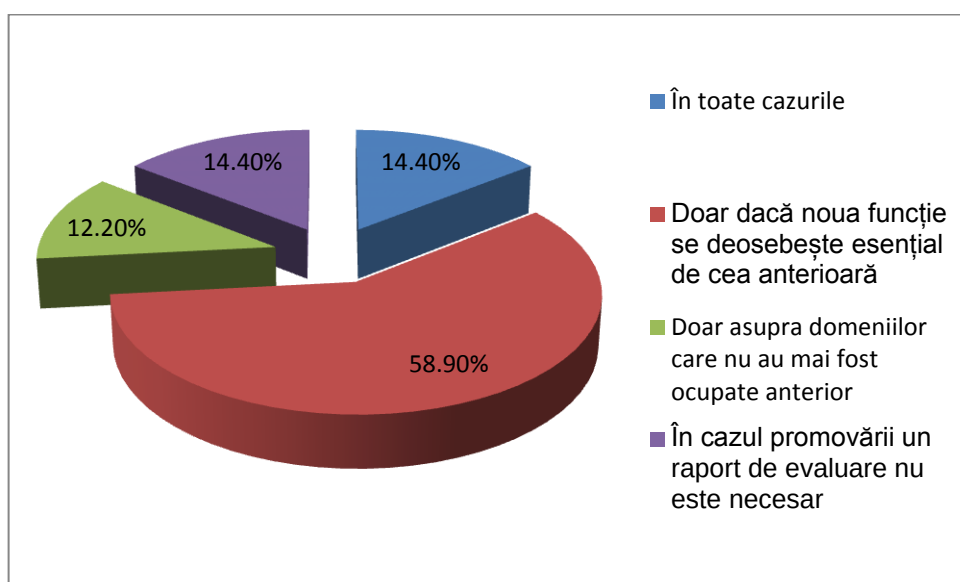

Figura 14. Necesitatea evaluării competențelor profesionale

Problema unui examen separat de capacitate, în vederea determinării suficienței calificării profesionale pentru ocuparea unei funcții de conducere, după cum deja a fost ilustrat, suscită

controverse la nivel practic, atât din perspectiva obiectului examinării, cât și a necesității acesteia în general. Însă persoanele participante la sondaj nu au ezitat să indice, chiar dacă nu în proporție majoritară, dar totuși semnificativă, lipsa de necesitate a oricărei forme de evaluare la luarea deciziei de avansare. În $\approx 18,9\%$ din cazuri cei intervievați, având o vechime de 6-15 ani în muncă, se pronunță în sensul indicat. Cu excepția grupului cuprinzând chestionații cu o vârstă de 36-45 (37,5%) ani, toate celelalte grupuri de vârstă se pronunță în proporție de peste 50% asupra necesității evaluării, dar numai dacă noua funcție se deosebește esențial de cea anterioară (tab.12).

		<i>Considerați că în cazul promovării procurorii trebuie să fie supuși unei evaluări a competențelor profesionale:</i>				<i>Total</i>
		În toate cazurile	Doar dacă noua funcție se deosebește esențial de cea anterioară	Doar asupra domeniilor care nu au mai fost ocupate anterior	În cazul promovării un raport de evaluare nu este necesar	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	22.7%	63.6%	9.1%	4.5%	24.4 %
	6-10 ani	10.8%	54.1%	16.2%	18.9%	41.1 %
	11-15 ani	9.5%	66.7%	4.8%	19.0%	23.3 %
	16-20 ani		50.0%	25.0%	25.0%	4.4%
	21-25 ani		100.0%			1.1%
	26-30 ani	66.7%	33.3%			3.3%
	31-35 ani		50.0%	50.0%		2.2%
<i>Total</i>		14.4%	58.9%	12.2%	14.4%	100.0 %
<i>Ce vârstă</i>	24-35 ani	12.9%	64.5%	11.3%	11.3%	68.9 %

aveți?	36-45 ani	12.5%	37.5%	18.8%	31.3%	17.8 %
	46-55 ani	25.0%	62.5%		12.5%	8.9%
	56-65 ani	25.0%	50.0%	25.0%		4.4%
Total		14.4%	58.9%	12.2%	14.4%	100.0 %

Tabelul 12

Totodată, procurorii cu un stagiul de muncă cuprins între 26-30 de ani consideră, în raport de 66,7% din totalul intervievaților, că evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor, în condițiile în care se decide avansarea acestora în post, este necesară în toate cazurile. Deși nu optează împotriva acestei modalități de apreciere a competențelor procurorilor care pretend promovare, 58,9 la sută din rândurile celor chestionați apreciază că o evaluare este, în principiu, necesară doar dacă noua funcție se deosebește esențial de cea deținută anterior, iar 12,2% din respondenți o apreciază drept relevantă numai dacă se desfășoară asupra domeniilor care nu au fost acoperite de funcția anterior deținută (vezi fig. 15).

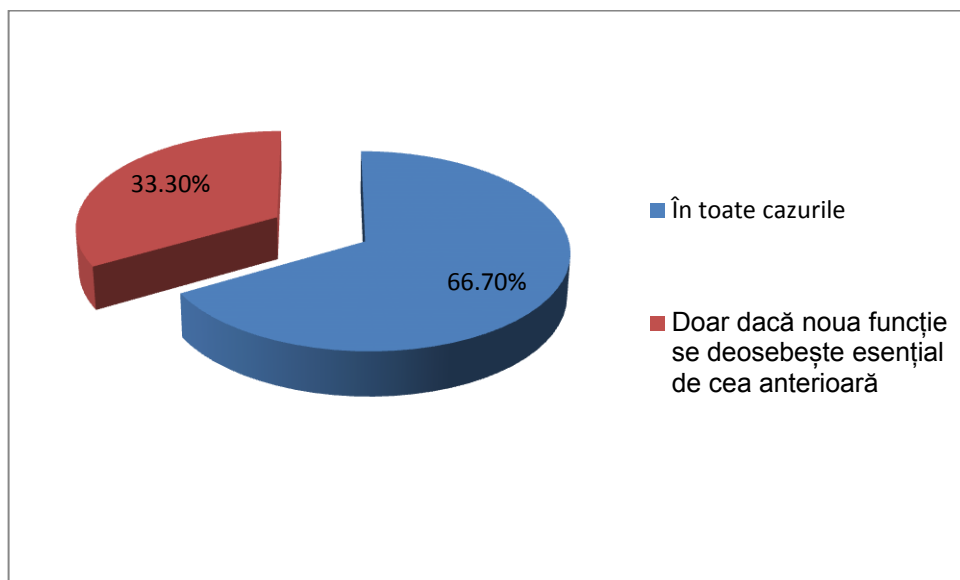

Figura 15. Necesitatea evaluării competențelor profesionale în opinia procurorilor cu 26-30 ani stagiu

În raportul asupra proiectului Legii cu privire la procuratură din 2008, Comisia de la Veneția apreciază, în același sens, că art. 59 al Legii sus-numite se referă la promovarea în serviciu a procurorului. Subiect al reglementărilor ce urmează a fi aprobate de către Consiliul

Superior al Procurorilor, promovarea este, prin urmare, decisă de către superiori. Este necesară introducerea unui grad mai înalt de transparență obiectivă în acest proces, cum ar fi recomandarea privind promovarea din partea unui consiliu corespunzător. Aceste cerințe trebuie să fie inserate în articol. Nu este clar cine va decide asupra *performanțelor profesionale și personale*, dar aceasta nu ar trebui lăsat doar la discreția superiorului direct.

În același timp, chiar dacă evaluarea performanțelor profesionale se consideră în mare parte oportună, se impune imperativul determinării ponderii rezultatelor aprecierii pentru luarea unei decizii în sensul promovării. Și la acest capitol opiniile procurorilor diferă, putând fi constatată și o legitate în raport cu opiniile vizând necesitatea propriu-zisă a estimării abilităților profesionale și stagiul de muncă al celor chestionați. Astfel, procurorii cu un stagiul între 21-25 ani și cei cu 26-30 ani afirmă, în proporție de 100% și, respectiv, 33,3% că în luarea deciziei de promovare rolul rezultatelor evaluării competențelor profesionale este determinant. Nesemnificativă se consideră evaluarea performanțelor la avansarea procurorului în serviciu de către 25% din persoanele participante la sondaj cu un stagiul de 16-20 ani și de 14,3% din cei cu o vechime în muncă de 11-15 ani (vezi tab. 13).

		<i>Care este rolul criteriilor de performanță și al evaluării acestora în luarea deciziei de promovare a procurorilor:</i>				<i>Total</i>
		Determinant	Substanțial	Relevant	Nesemnificativ	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	31.8%	27.3%	40.9%		24.4%
	6-10 ani	24.3%	18.9%	45.9%	10.8%	41.1%
	11-15 ani	19.0%	19.0%	47.6%	14.3%	23.3%
	16-20 ani	25.0%		50.0%	25.0%	4.4%
	21-25 ani	100.0%				1.1%
	26-30	33.3%	33.3%	33.3%		3.3%

	ani					
	31-35 ani			50.0%	50.0%	2.2%
<i>Total</i>		25.6%	20.0%	44.4%	10.0%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	27.4%	17.7%	45.2%	9.7%	68.9%
	36-45 ani	12.5%	25.0%	50.0%	12.5%	17.8%
	46-55 ani	37.5%	37.5%	25.0%		8.9%
	56-65 ani	25.0%		50.0%	25.0%	4.4%
<i>Total</i>		25.6%	20.0%	44.4%	10.0%	100.0%

Tabelul 13

Opinia celor chestionați în materie de promovare a procurorilor și evaluare a competențelor profesionale, în acest sens, coincide prin considerarea acesteia drept relevantă (44,4%) și, într-o proporție mai mică, de 25,6% - determinantă. Doar 10% din persoanele participante în cadrul sondajului au considerat neimportantă și, deci, lipsită de necesitate o asemenea procedură (vezi fig. 16).

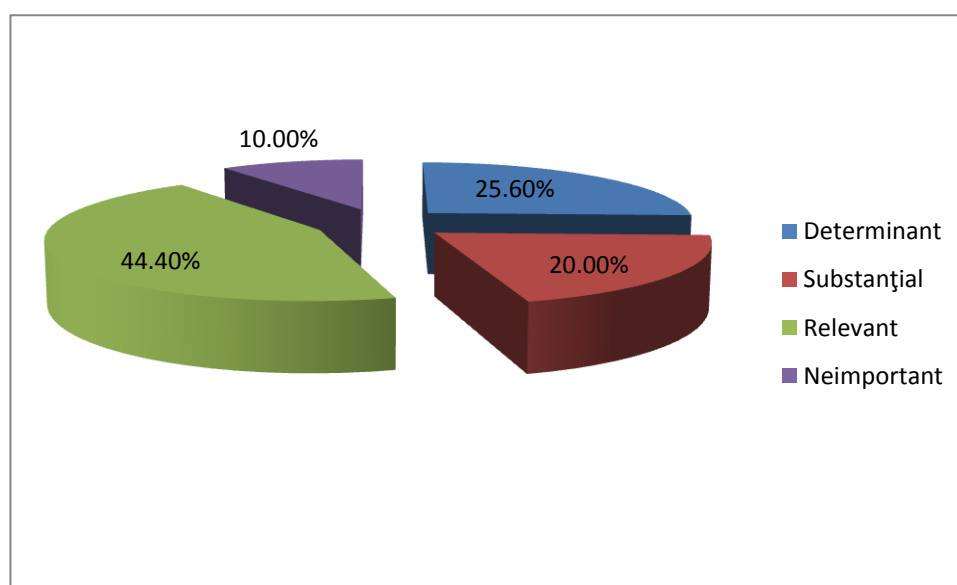

Figura 16. Rolul criteriilor de performanță în luarea deciziei de promovare

Ponderea majoritară a celor chestionați în cazul dat au reprezentat, însă, procurorii cu o vechime în muncă de 6-10 ani (41,1%), dintre care 45,9% estimează rezultatele evaluării drept relevante și doar 24,3% le consideră determinante. În același timp, 10,8 la sută din categoria dată susțin lipsa de importanță a evaluării competențelor profesionale pentru a decide promovarea procurorilor în funcție (fig. 17).

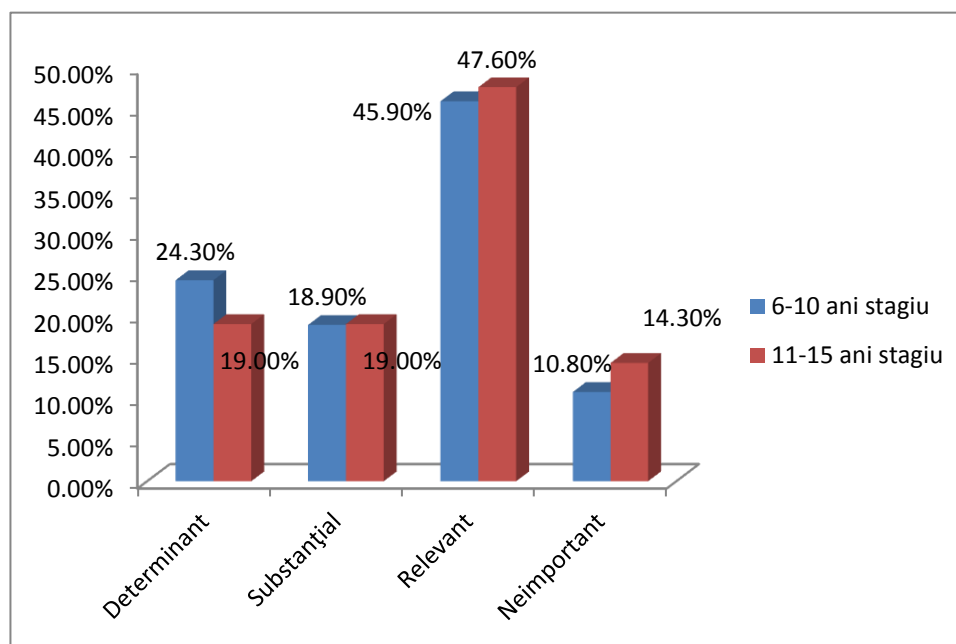

Figura 17. Rolul criteriilor de performanță în luarea deciziei de promovare

În concordanță cu *Legea din 2003 cu privire la procuratură* - Procurorul General se numea în funcție de Parlament, la propunerea Președintelui acestuia, pe un termen de 5 ani. Procurorul General numea procurorii teritoriali și procurorii procuraturii specializate, pe un termen de 5 ani, pe care în perioada mandatului îi putea destitui din funcție în conformitate cu legislația muncii și cu legea privind stimularea și răspunderea disciplinară a procurorilor.

Potrivit art. 36 al *Legii cu privire la procuratură* din anul 2008 în funcția de Procuror General poate fi numită persoana a cărei calificare profesională și experiență de lucru din ultimii 15 ani sunt corespunzătoare realizării sarcinilor Procuraturii, iar în funcția de adjunct al acestuia - persoana care a activat în funcția de procuror cel puțin 10 ani. De asemenea, acesta nu poate deține mai mult de 2 mandate consecutive în aceeași funcție.

Condiția calificării profesionale și a experienței de lucru este, deci, obligatorie atât pentru ocuparea funcțiilor de procuror teritorial sau procuror al procuraturii specializate, cât și pentru

cea de Procuror General. Modul în care poate fi verificată această corespundere implică, în primul rând, concluziile vizând atestarea procurorilor.

Atestarea are drept scop evaluarea nivelului profesional, stimularea ascensiunii profesionale, precum și responsabilizarea procurorilor în exercitarea funcției lor. *Regulamentul Colegiului de Calificare* stabilește că procurorul ierarhic superior sau, după caz, membru al *Consiliului Superior al Procuraturii*, îndeplinește fișa de atestare, analizând calitățile profesionale și morale ale procurorului, în funcție de nivelul cunoștințelor profesionale, de rezultatele activității și de capacitățile organizatorice ale procurorului supus atestării.

De asemenea, Comisia de la Veneția a apreciat că sistemul prevede ca procurorii să fie atestați odată la 5 ani. Această procedură pare a fi dubioasă. Dacă se intenționează adoptarea unui sistem de verificare continuă a calificării procurorilor, atestarea trebuie să ia o formă continuă. De exemplu, în Irlanda de 2 ori pe an se examinează rezultatele fiecărui procuror de către un ofițer superior, iar sistemul este bazat pe un interviu dintre angajator și angajat, prin care se încearcă a se ajunge la un numitor comun în privința gradului de performanță al angajatului și necesităților de dezvoltare ale acestuia. Procedura are scopul de a identifica orice problemă la o etapă foarte timpurie. Se pare că ar fi mai potrivit ca atestarea procurorilor să fie efectuată la intervale mai mici de 5 ani, în așa mod, încât toate deficiențele descoperite să fie soluționate imediat ce vor ieși la iveală, și nu se va aștepta o perioadă atât de îndelungată.

Din perspectiva procurorilor, ponderea pe care o au calitățile morale, în plan particular respectarea disciplinei de către pretendenții la o funcție de conducere în organele procuraturii, diferă de la *decisivă* la *relevantă* în proporție de 23,3% și, respectiv, 5,6%. Iar 71,1% din procurorii chestionați consideră conformarea procurorului rigorilor disciplinei ca fiind o condiție importantă, dar nu și decisivă (fig. 18).

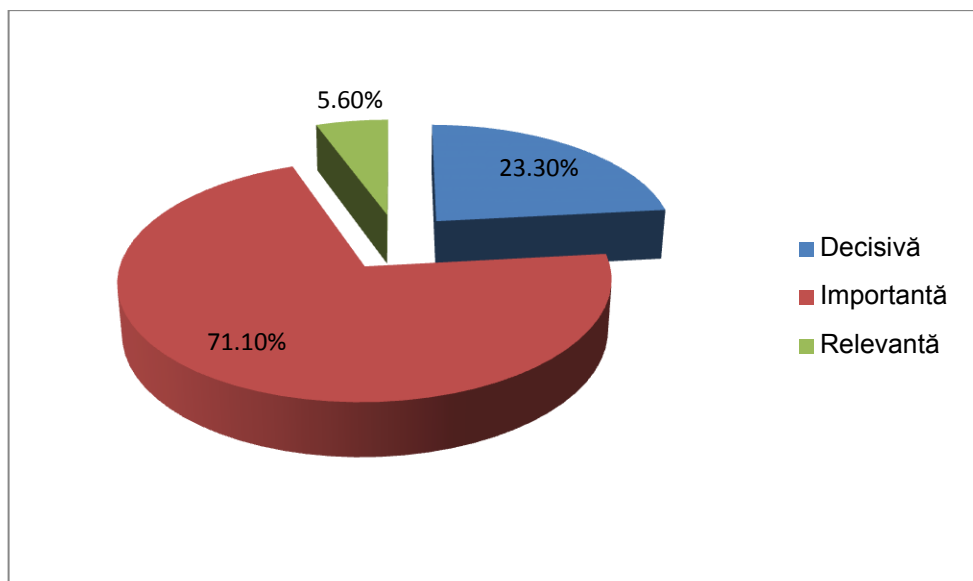

Figura. 18 Ponderea respectării disciplinei în luarea deciziei de promovare

Delimitarea intervievaților după criteriul vârstei nu duce la o concluzie diferită decât cea anterioară, astfel încât 75% din cei chestionați, având vârsta de 36-45 ani, 74,2% din cei cu 24-35 ani și 62,5% cu 46-55 ani se pronunță asupra importanței disciplinei pentru o decizie de avansare și nu o consideră doar relevantă, precum nici nu susțin că acest criteriu ar trebui să devină unul decisiv în promovarea procurorului în serviciu (vezi tab. 14).

		Pentru promovarea procurorului respectarea disciplinei de către acesta este o condiție:			Total
		Decisivă	Importantă	Relevantă	Col %
		Row %	Row %	Row %	
Stagiu de muncă	1-5 ani	18.2%	72.7%	9.1%	24.4%
	6-10 ani	21.6%	73.0%	5.4%	41.1%
	11-15 ani	28.6%	66.7%	4.8%	23.3%
	16-20 ani		100.0%		4.4%
	21-25 ani		100.0%		1.1%

	26-30 ani	66.7%	33.3%		3.3%
	31-35 ani	50.0%	50.0%		2.2%
<i>Total</i>		23.3%	71.1%	5.6%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	19.4%	74.2%	6.5%	68.9%
	36-45 ani	18.8%	75.0%	6.3%	17.8%
	46-55 ani	37.5%	62.5%		8.9%
	56-65 ani	75.0%	25.0%		4.4%
<i>Total</i>		23.3%	71.1%	5.6%	100.0%

Tabelul 14

Decizia de promovare a unui anume candidat poate fi determinată și de atestările lui anterioare, inclusiv datorită faptului că *Regulamentul cu privire la evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor* subliniază importanța acestei proceduri, calificând-o drept obiectiv al evaluării.

În vederea asigurării cerinței de previzibilitate, Consiliul Superior al Procurorilor a adoptat un *Regulament* prin care apreciază dacă un procuror în exercițiu corespunde sub aspectul competențelor funcției deținute. Potrivit pct. 3 al *Regulamentului cu privire la atestarea procurorilor*, procedura de organizare a atestării se bazează pe trei principii:

- obiectivitate – evaluarea nivelului de cunoștințe profesionale a procurorilor, fără discriminare pe motive de vârstă, sex, etnie, religie, etc.;
- transparență – prezentarea informațiilor referitoare la modul de organizare și desfășurare a atestării tuturor procurorilor;
- legalitate – desfășurarea procedurii de atestare în conformitate cu normele legale.

Atestarea procurorilor este efectuată de către Colegiul de calificare în cadrul unei ședințe a acestuia, care se consideră deliberativă dacă la ea participă cel puțin 2/3 din membri. În scopul atestării, Secția personal a Procuraturii Generale întocmește Programul de atestare al procurorilor

pentru anul respectiv și îl prezintă spre aprobare Consiliului Superior al Procurorilor, după care îl expediază organelor Procuraturii.

Procedura atestării:

Lista procurorilor care urmează a fi supuși procedurii de atestare și graficul atestării se aduc la cunoștință cu cel puțin 30 de zile înainte. Despre modificările intervenite referitor la data, ora și locul desfășurării atestării procurorii sunt informați suplimentar. Cu cel puțin 7 zile până la data atestării, conducătorul nemijlocit al procurorului supus atestării sau, după caz, persoana împuternicită pentru prezentarea procurorului, prezintă președintelui Colegiului de Calificare fișa de atestare, întocmită după un model prestabilit, anexă la Regulamentul cu privire la atestarea procurorilor. Prima atestare se efectuează peste 2 ani după numirea în funcția de procuror, iar ulterior, o dată la fiecare 5 ani, după ultima atestare. Prin hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor, atestarea poate avea loc și înainte de termen, pentru îndeplinire necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu, care confirmă calificarea insuficientă a procurorului sau, după caz, dacă a fost aplicată o sancțiune disciplinară.

La ședința Colegiului participă, în mod obligatoriu, procurorul care urmează să fie atestat, conducătorul lui direct sau, după caz, persoana împuternicită pentru prezentarea procurorului supus atestării. (Prin persoană împuternicită pentru prezentarea procurorului supus atestării se presupune un procuror ierarhic superior, desemnat de către Consiliul Superior al Procurorilor, pentru prezentarea către atestare a procurorului care nu are un conducător direct).

În concordanță cu pct. 19 al Regulamentului cu privire la atestare, procedura de atestare a procurorilor este organizată în următoarele etape:

1. Controlul respectării interdicțiilor și exigențelor față de procuror.

Potrivit *Regulamentului*, etapa respectivă constă în estimarea factorilor de risc, respectarea de către candidații la funcția de procuror a cerințelor de încadrare necesare exercitării atribuțiilor lor și a restricțiilor stabilite prin *Legea cu privire la Procuratură*, *Legea cu privire la prevenirea și combaterea corupției*, *Legea cu privire la conflictul de interese*, alte acte normative pentru deținerea funcției respective și are următoarele scopuri:

- a) aprecierea gradului de îndeplinire de către procuror și candidatul la această funcție a cerințelor de încadrare și de respectare a restricțiilor stabilite;
- b) descoperirea factorilor de risc, a circumstanțelor și informațiilor ce ar putea determina procurorul să comită fapte ilegale, să influențeze negativ activitatea acestuia;
- c) excluderea factorilor de risc și a altor circumstanțe care constituie o amenințare pentru securitatea internă a organelor Procuraturii.

Verificarea se realizează de Secția Securitate Internă a Procuraturii Generale și procurorului care va prezenta subalternul pentru atestare, rezultatele fiind consemnate într-un aviz, în primul caz și în fișa de atestare în cazul doi. Avizul respectiv se remite președintelui Colegiului de calificare cu cel puțin 7 zile înainte de data ședinței de atestare.

2. Evaluarea corespunderii procurorului criteriilor de competență profesională și de performanță, de corespundere a funcției ocupate.

În temeiul pct. 21 al *Regulamentului* sus-numit, etapa respectivă de atestare presupune aprecierea prezenței câtorva criterii, care să permită constatarea pregătirii profesionale suficiente a procurorului, după cum urmează:

- a) analiza activității procurorului în perioada de până la atestare;
- b) evaluarea eficienței și calității activității;
- c) respectarea disciplinei executorii și a termenelor procesuale, precum și capacitatea de a soluționa operativ chestiunile de serviciu;
- d) aptitudinile manageriale manifestate prin aprecierea calităților de a organiza, planifica și controla activitatea subalternilor (pentru procurorii conducători ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, ai procuraturilor teritoriale și specializate);
- e) analiza deficiențelor în activitatea procurorului supus atestării, cauzele acestora și capacitatea de a le lichida, asupra căror calități și în care domenii urmează să intensifice activitatea.

Acest domeniu este, de asemenea, verificat de către procurorul conducător sau, după caz, de către persoana împuternicită, iar rezultatele se înscriu în fișa de atestare. Actul menționat se remite președintelui Colegiului de calificare și, împreună cu aprecierile primite în cadrul examenului verbal, vor constitui temei de apreciere a corespunderii procurorului funcției deținute. Interviu (proba orală) se face în bază de întrebări adresate de către membrii Colegiului de calificare și va include: întrebări teoretice din lista disciplinelor și subiectelor pentru testarea cunoștințelor procurorilor, amplasată pe pagina web a Procuraturii Generale; întrebări specifice funcției deținute de către procurorul supus atestării; identificarea soluțiilor legale pe marginea unor chestiuni practice concrete; întrebări care să stabilească cauzele nereușitelor activității procurorului supus atestării.

Procurorul supus atestării urmează să răspundă la întrebările adresate fără pregătire prealabilă. Nu pot fi adresate întrebări cu caracter discriminatoriu sau ofensator.

Odată cu evaluarea cunoștințelor teoretice, în procesul examinării documentelor și al interviului de atestare membrii Colegiului apreciază activitatea procurorului în baza criteriilor de competență profesională, implicarea în realizarea obiectivelor subdiviziunii în care activează,

responsabilitatea și inițiativa. Alte criterii de apreciere a procurorului supus atestării, potrivit pct. 23 al *Regulamentului cu privire la atestarea procurorilor* sunt: cunoașterea limbilor de circulație internațională; posedarea aptitudinilor de lucru cu computerul; respectarea disciplinei de muncă și executorii; comportamentul în familie și societate; respectarea legislației naționale.

Pentru procurorii începători un criteriu de apreciere îl constituie și posibilitatea exercitării individuale a atribuțiilor de procuror, iar la atestarea procurorilor care dețin funcții de conducere se apreciază și calitățile manageriale, decizionale (planificare, organizare, control etc.).

Interviurile realizate cu ocazia cercetării au constatat că, în condițiile atestării, întrebările sunt puse la discreția membrilor Colegiului din tematica amplasată pe site-ul Procuraturii Generale. Mai sunt adresate întrebări privind domeniul concret de activitate al procurorului supus atestării indicii personali de activitate.

3. Procedura de votare.

După examinarea tuturor procurorilor, membrii Colegiului de Calificare urmează să decidă asupra rezultatelor prin atribuirea calificativelor „atestat” sau „neatestat”. Hotărârea se ia în camera de deliberare cu votul majorității membrilor prezenți. Potrivit *Regulamentului*, dacă procurorul atestat acumulează un număr de voturi *pro* egal cu cele pronunțate *împotrivă* va fi adoptată hotărârea care este în favoarea persoanei supuse atestării.

Deși membrul Colegiului nu este în drept să se abțină de la votare, acesta poate să-și expună poziția într-o opinie separată, care nu se dă citirii, dar se anexează la hotărâre.

4. Întocmirea proceselor-verbale și a hotărârilor se face în conformitate cu pct. 29 al *Regulamentului cu privire la atestarea procurorilor*. În temeiul acestor prevederi, la ședința Colegiului de calificare se întocmește un proces-verbal după modelul stabilit în anexa Regulamentului, în care, în mod particular, se va indica: data desfășurării ședinței, prezența membrilor Colegiului de calificare și a altor participanți la ședință, cuprinsul succint al cuvântărilor, întrebările adresate și răspunsurile formulate de către persoana supusă atestării, chestiunile puse la vot și rezultatul votului. Procesul-verbal se întocmește în decurs de 3 zile lucrătoare, se semnează de președintele ședinței și se contrasemnează de secretar.

În cazul în care nu există posibilitate ca procesul-verbal să fie semnat de către președintele ședinței, acesta va fi semnat de un membru al Colegiului, împuternicit de către Colegiu. În baza rezultatelor atestării, Colegiul va emite o hotărâre, care se aduce la cunoștință procurorului imediat după adoptarea ei. Hotărârea Colegiului de calificare se semnează de către președintele Colegiului și de membrii Colegiului care au participat la ședință.

5. Validarea hotărârilor și soluționarea eventualelor contestații.

Hotărârile adoptate se remit Procurorului General, în calitate de recomandări, iar în condițiile acceptării, acesta din urmă va interveni cu un demers către Consiliul Superior al Procurorilor pentru examinarea propunerilor derivate din atestare/neatestare (spre exemplu, *concedierea, retrogradarea*). Hotărârea Colegiului de calificare poate fi atacată de către persoana interesată în termen de 10 zile din data comunicării Consiliului Superior al Procurorilor. La expirarea termenului stabilit, decizia Colegiului de Calificare și materialele care o confirmă se transmit Consiliului Superior al Procurorilor spre validare. Despre validarea hotărârii procurorul va fi informat în termen de 3 zile lucrătoare. În condițiile în care procurorul consideră că hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor încalcă drepturile sale, el este în drept să o conteste în instanța de judecată în termen de 10 zile din data comunicării.

Astfel, apreciind prevederile normative, cei intervievați cu o ocazia cercetării au conchis asupra faptului că menirea Colegiului de Calificare este doar de a verifica cunoștințele și aptitudinile practice. Pe parcursul anului 2011 Colegiul de calificare a organizat 3 ședințe de atestare, în cadrul cărora au fost supuși procedurii de atestare 44 de procurori.

Prin hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 2-3d-32/11 din 01.02.2011 a fost admis demersul Procurorului General cu privire la atestarea înainte de termen a procurorilor sancționați disciplinar în anul 2010, Colegiului de calificare fiindu-i transmise materialele pentru a organiza atestarea acestora. Din cei 20 de procurori nu au fost supuși atestării înainte de termen 4 procurori, în legătură cu faptul că aceștia au demisionat din organele procuraturii până la organizarea ședinței colegiului din 15.04.2011. În anul 2012, prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr.12-170/12 din 04.07.2012, a fost aprobat Planul de atestări ale procurorilor conform art. 42 din *Legea cu privire la Procuratură*.

Colegiul de calificare și-a fixat drept prioritate desfășurarea procedurii de atestare a procurorilor cu un stagiul de peste 2 ani de la numirea în funcție. În privința a 4 procurori nu a fost posibilă desfășurarea procedurii de atestare ordinară, pe motiv de acordare a concediului pentru îngrijirea copilului, ori eliberare din funcție din proprie inițiativă.

Potrivit *Raportului de activitate a CSP*, pe parcursul anului 2012 au fost organizate 3 ședințe (12.10.2012, 02.11.2012 și 07.12.2012), în cadrul cărora au fost supuși procedurii de atestare 87 de procurori. Dintre aceștia, în privința a 2 procurori a fost aplicat calificativul „neatestat”, fiindu-le recomandat să repete procedura de atestare în termen de 6 luni, după lichidarea neajunsurilor constatate în activitatea profesională.

Intensificarea desfășurării ședințelor de atestare ordinară a procurorilor este stabilită ca obiectiv prioritar pentru Colegiul de calificare și în anul 2013. În acest sens, a fost sesizată subdiviziunea specializată a Procuraturii Generale în vederea elaborării listei procurorilor ce urmează a fi supuși procedurii de atestare ordinară în anul 2013, pentru a fi prezentată spre aprobare Consiliului Superior al Procurorilor.

Potrivit pct. 5 al *Raportului de evaluare a Consiliului Superior al Procurorilor*, planul de măsurare a performanțelor Procuraturii și a procurorilor implicit poate fi îmbunătățit prin asigurarea calității procedurii de evaluare. În acest scop, urmează a fi întreprinse unele măsuri pe termen scurt, printre care:

1. Pentru ca să devină o instituție puternică, capabilă să realizeze mai eficient mandatul său și să exercite o influență mai mare asupra procuraturii, CSP are nevoie de un buget operațional și de un președinte detașat. Președinții Colegiilor de pe lângă CSP, de asemenea, trebuie să fie detașați. Adicional, CSP și Colegiile de pe lângă acesta au nevoie de consultanți juridici și spațiu pentru oficii;
2. Instruire în domeniul managementului financiar, a resurselor umane și altor domenii trebuie să fie disponibilă pentru membrii CSP și ai Colegiilor afiliate ce manifestă interes;
3. Regulamentele CSP și ale Colegiilor afiliate trebuie revăzute ca: **a)** să furnizeze îndrumări zilnice membrilor Consiliului și Colegiilor; **b)** să asigure coerența în abordare și **c)** să elimine percepția unui proces decizional arbitrar și netransparent;
4. CSP trebuie să elaboreze un plan de gestionare a performanțelor pentru procuratură, care să includă criterii de evaluare specifice;
5. CSP trebuie să elaboreze o strategie de prezentare publică a procuraturii ca o instituție socială indispensabilă și independentă, demnă de autonomie și susținere publică.

3.2. Promovarea procurorilor din perspectiva dreptului comparat

TĂRILE BALTICE

În țările Baltice este recunoscută practica de a numi la funcții de conducere în cadrul procuraturii persoane care au activat și în alte domenii ale dreptului. Totuși, de regulă, Procurorul General este persoana care și-a făcut carieră în sistemul Procuraturii.

Lituania. Procuratura este o instituție de stat care efectuează funcții date prin lege. Procuratura ajută la asigurarea legalității și asistă instanțele în administrarea justiției (art. 2) și este condusă de Procurorul General. Legea cu privire la Procuratură (înainte de 07 iunie 2010) prevedea cadența de activitate a Procurorului general și a adjuncților ca fiind de 7 ani. Cu toate acestea, pe parcursul celor 20 de ani de independență lituaniană au fost șase alegeri în Seim (Parlament) și au fost numiți 6 Procurori Generali. Nici unul dintre ei nu a lucrat timp de cinci ani.

Letonia. Începând cu anul 1992, procuratura capătă statut de instituție independentă. Una din funcțiile procuraturii este supravegherea asupra organelor de urmărire penală și de investigare, precum și susținerea învinuirii de stat, apărarea drepturilor persoanelor minore, a celor deținute etc. Procurorul General este ales de Parlament, iar candidatul este ales de Președintele Curții Supreme. Sistemul este criticat și neeficient. Legea prevede ca procurorul să fie independent și să se supună doar legii. Oricărei persoane i se interzice de a se implica în activitatea procurorului.

În conformitate cu art. 36 al Legii cu privire la procuratură, la funcția de Procuror General poate candida persoana care întrunește următoarele condiții, vizând stagiul de muncă:

1. cel puțin 3 ani în calitate de judecător al Curții Constituționale, iar după 1 ianuarie, 1993 - nu mai puțin de trei ani ca judecător al Curții Supreme de Justiție, și care are cel puțin clasa a treia de calificare;
2. nu mai mic de 3 ani de judecător al Tribunalului Districtual, deținând cel puțin clasa a treia de calificare;
3. după 26 septembrie, 1990, de cel puțin cinci ani de lucru în funcția de procuror în serviciul de urmărire penală.

Un exemplu elocvent ce vizează asigurarea independenței procurorului este și practica **Estoniei** de aplicare a premierilor și depremierilor (calcularea cuantumului adaosului la salariul de bază) procurorilor pentru activitate exemplară sau, respectiv, pentru anumite încălcări și omisiuni. În acest context, este de menționat faptul că acest sistem de salarizare este principalul

stimul pentru procurorii din Estonia în vederea exercitării exemplare a atribuțiilor lor, iar sancțiunile disciplinare propriu-zise sunt aplicate extrem de rar.

PORTUGALIA

Cariera unui procuror constă din cinci niveluri, menționate în ordine ierarhică descrescătoare:

- Procuror General (Procurador-Geral da República);
- Vice Procuror General (Vice-Procurador-Geral da República);
- Procuror General Adjunct (Procurador-Geral Adjunto);
- Procuror Regional (Procurador da República);
- Procuror Regional Adjunct (Procurador da República Adjunto).

Promovarea se face în cadrul următoarelor structuri:

1. Biroul Procurorului General, care este cel mai înalt organism din cadrul Serviciului de urmărire penală. Este prezidat de Procurorul General, care este numit de către Președintele Republicii, în baza unei propuneri a Guvernului, pentru un mandat de șase ani.
2. Birourile Procurorilor Generali Regionali (Procuradorias-Gerais Distritais). Există câte un Birou al Procurorului Regional în fiecare circumscripție, în care un procuror general adjunct își îndeplinește sarcinile. Aceste birouri sunt conduse de un procuror general regional, numit de Consiliul Superior al Serviciului de Urmărire Penală din cadrul procurorilor generali adjuncți. Procurorul general regional are competența de a dirija, coordona și superviza activitatea Serviciului de Urmărire Penală în zona respectivei regiuni judiciare și de a emite ordine și dispoziții.
3. Birourile Procurorului Regional (Procuradorias da República). Procurorii generali adjuncți, procurorii regionali și procurorii regionali adjuncți își îndeplinesc sarcinile în cadrul biroului procurorului regional, constituit în fiecare unitate administrativ-teritorială. În unele dintre ele este posibil să fie constituite mai multe decât un birou al procurorului regional. Aceste birouri sunt conduse de un procuror general adjunct, numit de Consiliul Superior al Serviciului de Urmărire Penală dintre trei nume propuse de către procurorul general regional. Procurorul general adjunct are competența de a conduce și de a coordona activitatea serviciului de urmărire penală în zona respectivei țări și de a emite ordine și dispoziții. În exercitarea atribuțiilor acesta poate fi asistat/ă de procurori regionali coordonatori.
4. Promovarea procurorilor generali se poate realiza și în cadrul Departamentului Central de Investigație și Urmărire Penală (Departamento Central de Investigação e Acção Penal), în funcție de conducătorul acestei activități, în calitate de procuror general adjunct, sau în cadrul

Departamentelor de Investigație și Urmărire Penală (Departamentos de Investigação e Acção Penal), având statutul de procuror regional sau procuror general adjunct.

Potrivit art. 116 al Statutului Ministerului Public, accesul la posturi de conducere în cadrul procuraturii se realizează prin intermediul promovării pe bază de merit sau vechime în muncă. Condiție obligatorie a ascensiunii pe temei de vechime în muncă este obținerea a cel puțin unui calificativ „*Bine*” pentru atribuțiile îndeplinite în cadrul funcției anterior deținute, iar pentru promovarea în temei de merit – deținerea calificativului „*Foarte Bine*” sau „*Bine*” cu distincție. În condițiile în care pentru un post sunt mai mulți candidați, iar promovarea se face după merit, proporția este de trei pentru *Foarte bine* la unu pentru *Bine* cu distincție, iar în caz de egalitate se va oferi prioritate celui mai vârstnic.

Magistratul poate însă să renunțe la promovare, situație în care el nu va mai putea pretinde la o asemenea modificare a competenței decât după expirarea a doi ani. Dacă pentru postul declarat vacant nu există alți candidați, renunțarea nu va produce efecte juridice, în temeiul art. 118 al Legii privind statutul Ministerului Public.

ROMÂNIA

Promovarea procurorilor și numirea în funcțiile de conducere.

a. Promovarea la tribunale, curți de apel și la parchete. Promovarea procurorilor se face numai prin concurs organizat la nivel național, în limita posturilor vacante existente la tribunale și curți de apel sau, după caz, la parchete. Concursul pentru promovarea procurorilor se organizează anual, sau ori de câte ori este necesar, de Consiliul Superior al Magistraturii, prin Institutul Național al Magistraturii. Comisia pentru promovarea procurorilor este alcătuită din procurori de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, procurori de la parchetele de pe lângă curțile de apel și formatori din Institutul Național al Magistraturii, numiți prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea Institutului Național al Magistraturii. Data, locul, modul de desfășurare a concursului și posturile vacante pentru care se organizează concursul se comunică tuturor procurorilor prin parchete și se publică pe pagina de Internet a Consiliului Superior al Magistraturii, a Institutului Național al Magistraturii, a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și în trei cotidiane centrale, cu cel puțin 60 de zile înainte de data stabilită pentru concurs. La concursul de promovare la parchetele imediat superioare pot participa procurorii care au avut calificativul „*Foarte bine*” la ultima evaluare, nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani și îndeplinesc următoarele condiții minime de vechime:

- a) 5 ani vechime în funcția de procuror, pentru promovarea în funcțiile de procuror la Parchetul de pe lângă Tribunal sau la Parchetul de pe lângă Tribunalul specializat;
- b) 6 ani vechime în funcția de procuror, pentru promovarea în funcția de procuror la Parchetul de pe lângă Curte de Apel;
- c) 8 ani vechime în funcția de procuror, pentru promovarea în funcția de procuror la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Consiliul Superior al Magistraturii verifică îndeplinirea acestor condiții. Procurorii care întrunesc condițiile prevăzute la art. 44 pot participa la concurs, în vederea promovării pe loc, în limita numărului de locuri, aprobat anual de Consiliul Superior al Magistraturii. Concursul de promovare include probe scrise, cu caracter teoretic și practic. Probele constau în:

- a) în funcție de specializare, una dintre următoarele materii: drept civil, drept penal, drept comercial, drept administrativ, drept financiar și fiscal, dreptul muncii, dreptul familiei, drept internațional privat;
- b) jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție și jurisprudența Curții Constituționale;
- c) jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene;
- d) procedura civilă sau procedura penală, în funcție de specializarea procurorului.

Procedura de desfășurare a concursului, inclusiv modalitatea de contestare a rezultatelor, este prevăzută în Regulamentul privind organizarea și desfășurarea concursului de promovare a judecătorilor și procurorilor. În termen de cel mult 30 de zile de la comunicarea rezultatelor, Consiliul Superior al Magistraturii dispune, prin hotărâre, promovarea procurorilor declarați admiși.

Numirea în funcțiile de conducere

Numirea în funcțiile de procuror general al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel, prim-procuror al Parchetului de pe lângă Tribunal, prim-procuror al Parchetului de pe lângă Tribunalul pentru minori și familie sau prim-procuror al Parchetului de pe lângă Judecătoria și de adjuncți ai acestora se face numai prin concurs sau examen organizat, ori de câte ori este necesar, de către Consiliul Superior al Magistraturii, prin Institutul Național al Magistraturii. Pot participa la concurs sau examen procurorii care au calificativul „*Foarte bine*” la ultima evaluare, nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani și îndeplinesc condițiile de vechime prevăzute de lege. Procurorii își depun candidaturile însoțite de orice alte acte considerate relevante, în termen de 20 de zile de la publicarea datei concursului sau examenului, la Institutul Național al Magistraturii. Comisia de examinare este numită de Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea Institutului Național al Magistraturii, și este formată din 2 procurori de la Parchetul

de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, 2 procurori de la Parchetele de pe lângă Curțile de Apel și 3 specialiști în management și organizare instituțională. La constituirea comisiilor vor fi luați în vedere, în principal, procurorii care au urmat cursuri de management. Data, locul, precum și Regulamentul de organizare a concursului sau examenului elaborat de Institutul Național al Magistraturii se aprobă de Consiliul Superior al Magistraturii și se afișează pe pagina de Internet a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, a Institutului Național al Magistraturii, a Consiliului Superior al Magistraturii, a Ministerului Justiției și la sediile parchetelor, cu cel puțin 30 de zile înainte de data desfășurării acestuia.

Consiliul Superior al Magistraturii validează rezultatul concursului sau examenului și numește procurorii în funcțiile de conducere în termen de 15 zile de la data afișării rezultatelor finale. Numirea procurorilor care au obținut rezultatul cel mai bun la concurs sau, după caz, au fost declarați admiși la examen în funcțiile pentru care au candidat se face pe o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea reinvestirii, o singură dată, în condițiile prevăzute la alin. (1). Numirea în celelalte funcții de conducere la parchete se face pe o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea reinvestirii o singură dată, de către Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Pentru numirea în aceste funcții de conducere este necesară recomandarea conducătorului parchetului unde urmează să fie numit procurorul.

Evidența posturilor vacante de conducere de la parchete este publică și disponibilă pe paginile de Internet ale Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Consiliului Superior al Magistraturii, Institutului Național al Magistraturii și Ministerului Justiției, precum și prin afișare la sediile parchetelor. Pentru numirea în funcții de conducere sunt necesare următoarele condiții minime de vechime:

- a) pentru funcția de prim-procuror al Parchetului de pe lângă Judecătoria și adjunct al acestuia: o vechime de 5 ani în funcția de procuror;
- b) pentru funcția de prim-procuror al Parchetului de pe lângă Tribunal sau al Parchetului de pe lângă Tribunalul pentru minori și familie, adjunct al acestuia și procuror șef secție al Parchetului de pe lângă Tribunal sau al Parchetului de pe lângă Tribunalul pentru minori și familie: o vechime de 6 ani în funcția de procuror;
- c) pentru procuror general al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel și adjunct al acestuia, procuror șef secție al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel: o vechime de 8 ani în funcția de procuror.

Pentru numirea în funcții de conducere, procurorul trebuie să aibă dreptul să funcționeze la parchetul la care urmează să fie numit în funcția de conducere.

Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prim-adjunctul și adjunctul acestuia, procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție, adjuncții

acestui, procurorii șefi de secție ai acestor parchete, precum și procurorul șef al Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism și adjuncții acestora sunt numiți de Președintele României, la propunerea Ministrului Justiției, cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii, dintre procurorii care au o vechime minimă de 10 ani în funcția de procuror, pe o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea reinvestirii o singură dată. Președintele României poate refuza motivat numirea în funcțiile de conducere enunțate, aducând la cunoștința publicului motivele refuzului.

Revocarea procurorilor din funcțiile de conducere anterior menționate se face de către Președintele României, la propunerea Ministrului Justiției care se poate sesiza din oficiu, la cererea adunării generale sau, după caz, a Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori a procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție, cu avizul Consiliului Superior al Magistraturii, pentru motivele prevăzute la art. 51 alin. (2), care se aplică în mod corespunzător.

Numirea în celelalte funcții de conducere în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și al Direcției Naționale Anticorupție se face pe o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea reinvestirii o singură dată, de către Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau a procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție, după caz.

Pentru numirea în funcțiile de conducere sus-numite este necesară recomandarea conducătorului secției ori, după caz, al direcției din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau Direcției Naționale Anticorupție, unde urmează să fie numit procurorul. Revocarea din funcțiile de conducere a procurorilor sus-numiți se dispune de Consiliul Superior al Magistraturii, din oficiu, sau la propunerea Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori, după caz, a procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție, pentru motivele prevăzute la art. 51 alin. (2), care se aplică în mod corespunzător. Propunerea poate fi formulată din oficiu sau la sesizarea adunărilor generale ori a conducătorilor secțiilor ori, după caz, a direcției din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau Direcției Naționale Anticorupție. La încetarea mandatului pentru funcțiile de conducere, procurorii revin la parchetele de unde provin sau la un parchet unde au dreptul să funcționeze potrivit legii. La încetarea mandatului funcției de conducere procurorii pot ocupa o funcție de conducere la același parchet ori la alt parchet, ori revin la parchetele de unde provin, sau la un parchet unde au dreptul să funcționeze potrivit legii.

CAPITOLUL 4. TRANSFERUL PROCURORILOR

4.1. Procedura transferului procurorilor în Republica Moldova

Transferul procurorului pe un termen nelimitat sau pe un termen limitat se realizează pentru a înlocui un procuror suspendat, transferat sau detașat din funcție. Potrivit art. 33 al Legii cu privire la procuratură, transferul procurorului, ca și promovarea lui, se fac numai cu consimțământul acestuia, cu excepția cazurilor în care legea prevede altfel, constituindu-se, în acest fel, garanții suplimentare independenței procurorilor. Reieșind din reglementările normative în vigoare, transferul procurorilor nu este, prin definiție, o măsură de stimulare sau sancționare a procurorilor. În pofida acestui fapt, 7,8% din colaboratorii procuraturii chestionați apreciază această modificare a unora dintre condițiile de muncă drept măsură de stimulare, iar 12,2% - drept formă de sancționare. În proporție de 70 la sută, procurorii apreciază transferul drept o măsură necesară bunei funcționări a instituției și realizării sarcinilor procuraturii în societate (vezi fig. 19).

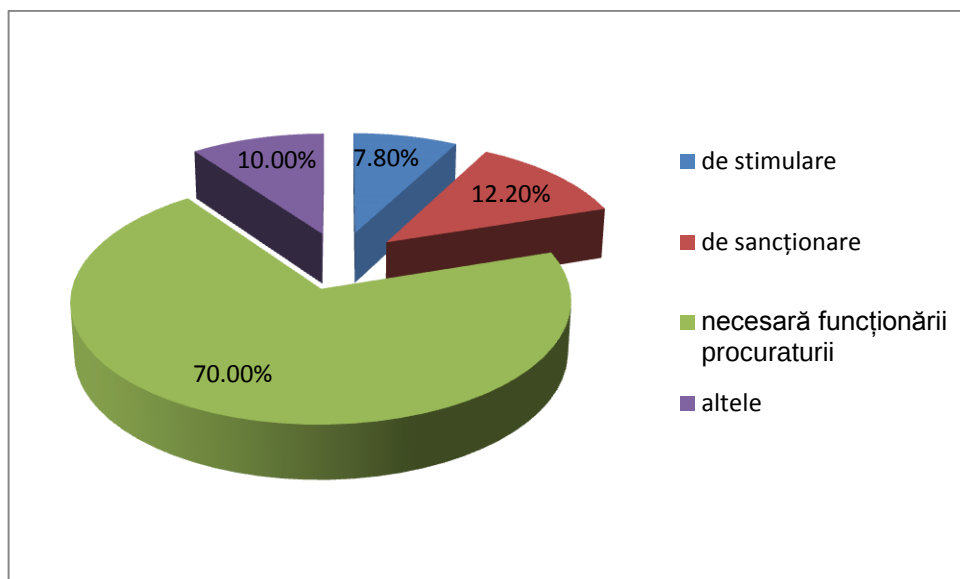

Figura 19. Perceperea instituției transferului

O importanță primordială pentru asigurarea drepturilor procurorilor o are ponderea percepției de către procuror a transferului, concluzie derivată fie din experiența profesională, fie din interpretările prevederilor normative la acest capitol. Circa 18,9% din respondenții cu un stagiul de 6-10 ani și 33,3% din cei cu un stagiul de 26-30 de ani consideră schimbarea locului de muncă a procurorului, prin transferul acestuia, drept o modalitate a sancționării. În proporție de 7,8% cei intervievați apreciază, prin opoziție cu grupul anterior analizat, că transferul ar putea fi

considerat inclusiv modalitate de stimulare (vezi tab. 15). Concluziile date indică asupra necesității unor prevederi mai detaliate vizând criteriile și procedura de transfer a procurorilor.

		<i>Transferul procurorului constituie o măsura:</i>				<i>Total</i>
		<i>de stimulare a colaboratorilor organelor procuraturii</i>	<i>de sancționare procurorilor</i>	<i>necesară pentru o bună funcționare a instituției procuraturii</i>	<i>Altele</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	18.2%	4.5%	54.5%	22.7%	24.4%
	6-10 ani	5.4%	18.9%	67.6%	8.1%	41.1%
	11-15 ani	4.8%	9.5%	81.0%	4.8%	23.3%
	16-20 ani			100.0%		4.4%
	21-25 ani			100.0%		1.1%
	26-30 ani		33.3%	66.7%		3.3%
	31-35 ani			100.0%		2.2%
<i>Total</i>		7.8%	12.2%	70.0%	10.0%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	9.7%	14.5%	61.3%	14.5%	68.9%
	36-45 ani	6.3%	6.3%	87.5%		17.8%
	46-55 ani			100.0%		8.9%
	56-65		25.0%	75.0%		4.4%

	ani					
<i>Total</i>		7.8%	12.2%	70.0%	10.0%	100.0%

Tabelul 15

Deși legea prevede condițiile de bază pentru transfer și face referire la garanțiile oferite de legislația muncii, atât *Legea cu privire la procuratură*, cât și *Codul Muncii* nu determină criterii în baza cărora se decide transferarea unui anume angajat și nu definesc transferul în esență. Solicitați să se pronunțe asupra cunoașterii criteriilor în temeiul cărora se decide asupra transferului lor, procurorii, în proporție de 45,6%, au declarat că acestea le știu, iar 40% - că le sunt cunoscute parțial (vezi fig. 20).

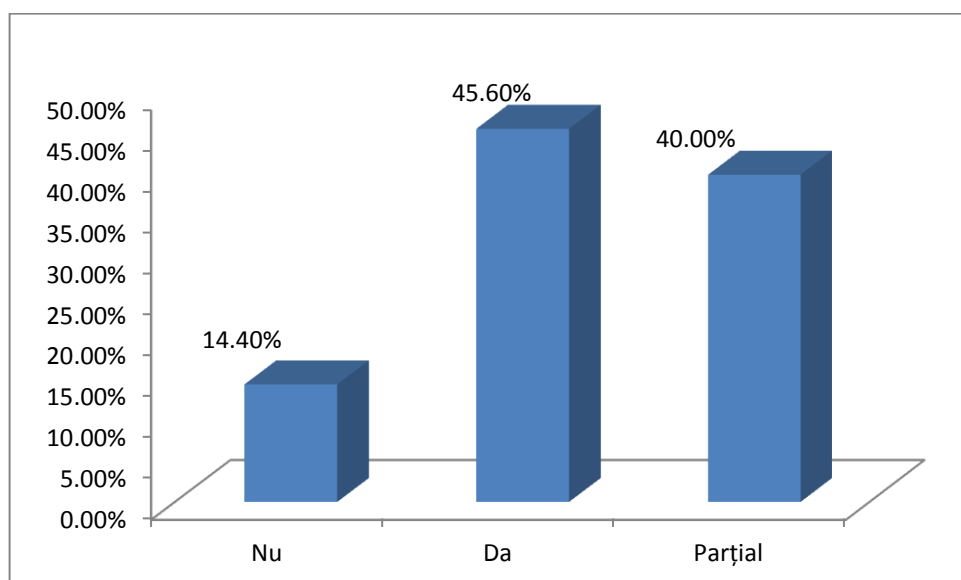

Figura 20. Cunoașterea criteriilor în baza cărora se decide transferul

Analiza datelor sondajului realizat determină concluzia univocă potrivit căreia, odată cu creșterea stagiului de muncă, se consideră tot mai neclare condițiile în care un anume procuror este transferat pentru a-l înlocui pe altul. Astfel, spre exemplu procurorii cu un stagiul de 1-5 ani declară, în proporție de 13,6%, că le sunt cunoscute condițiile de transfer, cei cu 6-10 ani le știu în numai 8,1% din cazuri, iar cei cu 31-35 ani vechime în muncă – în proporție de 50%. Ponderea majoritară opinează, în sensul dat, că posedă cunoștințe vizând criteriile transferului fie în deplină măsură, în 45,6% din cazuri, fie parțial - în 40% (tab. 16).

		<i>Cunoașteți criteriile în baza cărora se decide transferul unui anume procuror?</i>			<i>Total</i>
		<i>Nu</i>	<i>Da</i>	<i>Parțial</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	13.6%	54.5%	31.8%	24.4%
	6-10 ani	8.1%	40.5%	51.4%	41.1%
	11-15 ani	28.6%	47.6%	23.8%	23.3%
	16-20 ani		50.0%	50.0%	4.4%
	21-25 ani			100.0%	1.1%
	26-30 ani		66.7%	33.3%	3.3%
	31-35 ani	50.0%		50.0%	2.2%
<i>Total</i>		14.4%	45.6%	40.0%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	16.1%	43.5%	40.3%	68.9%
	36-45 ani	6.3%	62.5%	31.3%	17.8%
	46-55 ani	12.5%	37.5%	50.0%	8.9%
	56-65 ani	25.0%	25.0%	50.0%	4.4%
<i>Total</i>		14.4%	45.6%	40.0%	100.0%

Tabelul 16

Pentru a constitui o garanție reală pentru îndeplinirea consecventă și independentă de către procuror a îndatoririlor de serviciu, transferul ar trebui să ofere anumite prerogative acestuia, în scopul menținerii atribuțiilor de soluționare a cauzelor penale atribuite lui până la expunerea consimțământului cu privire la transfer. S-ar părea că, prin faptul acordului și prin lipsa unor prevederi exprese în textul *Legii cu privire la procuratură*, acuzatorul de stat renunță la atribuțiile sale anterioare pentru a obține competența derivată din funcțiile atribuite prin transfer. 52,2% din procurorii chestionați au apreciat necesitatea stabilirii funcțiilor procurorului de la caz la caz, adică admit, în principiu, menținerea unor însărcinări rezultate din competența anterioară. Cu toate acestea, 36,7% apreciază drept oportună doar exercitarea exclusivă a atribuțiilor ce îi revin potrivit noii funcții (vezi fig. 21).

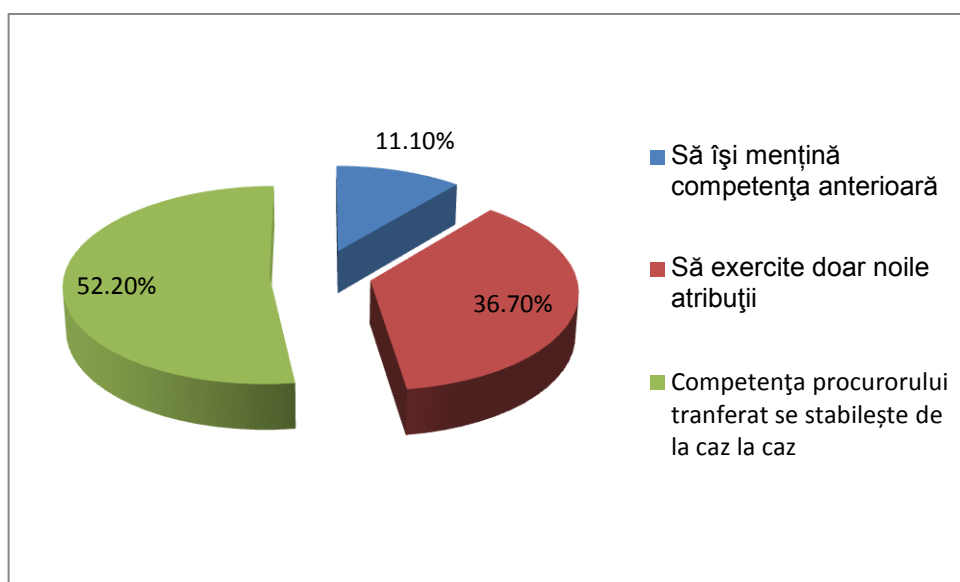

Figura 21. Competența procurorului transferat

În același timp, 14,3% dintre respondenții cu un stagiu de 11-15 ani apreciază necesitatea menținerii competenței procurorilor asupra cauzelor anterior remise lui spre examinare, fiind susținuți și de grupul celor cu o activitate de 6-10 ani în proporție de 10,8% și de cei cu 1-5 ani vechime în raport de 13,6% (vezi tab. 17). Poziția respectivă își găsește justificare inclusiv în faptul perceperii de 12,2% din participanților la sondaj a transferului drept măsură de sancționare a procurorilor.

	În condițiile transferului procurorul ar trebui:			Total
	Să își mențină competența asupra cauzelor atribuite lui	Să exercite în exclusivitate atribuțiile noi	Competența procurorului transferat se stabilește de la caz la caz	Col %

		<i>până la transfer</i>			
		Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	13.6%	36.4%	50.0%	24.4%
	6-10 ani	10.8%	32.4%	56.8%	41.1%
	11-15 ani	14.3%	33.3%	52.4%	23.3%
	16-20 ani		75.0%	25.0%	4.4%
	21-25 ani			100.0%	1.1%
	26-30 ani		66.7%	33.3%	3.3%
	31-35 ani		50.0%	50.0%	2.2%
<i>Total</i>		11.1%	36.7%	52.2%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	12.9%	35.5%	51.6%	68.9%
	36-45 ani		37.5%	62.5%	17.8%
	46-55 ani	25.0%	25.0%	50.0%	8.9%
	56-65		75.0%	25.0%	4.4%

	ani				
<i>Total</i>		11.1%	36.7%	52.2%	100.0%

Tabelul 17

Per ansamblu, garanțiile oferite de practica transferului de către procurori sunt considerate de aceștia drept satisfăcătoare (40%), 30% le apreciază drept bune, iar alte 30% - drept nesatisfăcătoare (vezi fig. 22).

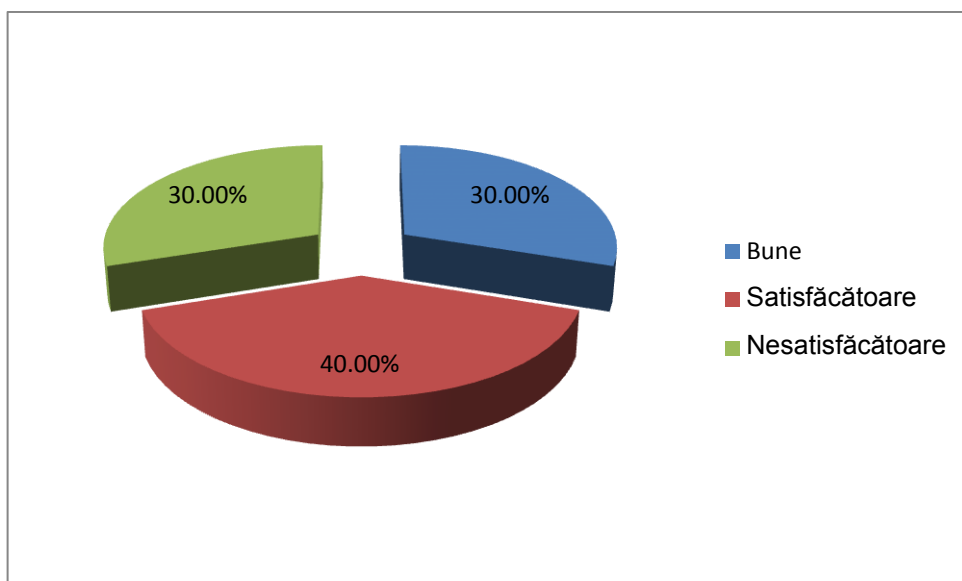

Figura 22. Calitatea garanțiilor oferite de lege în caz de transfer

Lipsa unei majorități absolute este *per se* înțeleasă, întrucât la acest capitol *Legea cu privire la procuratură* indică doar asupra obligativității consimțământului procurorului în acest sens și aplicabilității legislației muncii, care la rândul său nu conține reglementări detaliate ale respectivei instituții. Drept urmare, subiecții chestionați asupra garanțiilor oferite procurorilor la transferul acestora au considerat, în proporție de 42,9% din cei cu o vechime de 11-15 ani și 75% din grupul subiecților cu un stagiu de muncă între 16-20 ani, că respectivele garanții sunt satisfăcătoare. În proporție de 31,3 % din chestionații cu vârsta de 36-45 ani și 37,5% din cei cu vârsta de 46-55 ani apreciază garanțiile legale la capitolul transferul procurorilor drept „*Bune*” (vezi tab. 18).

	<i>Considerați că garanțiile oferite procurorului la transferul acestuia sunt:</i>			<i>Total</i>
	<i>Bune</i>	<i>Satisfăcătoare</i>	<i>Nesatisfăcătoare</i>	Col %

		Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	27.3%	54.5%	18.2%	24.4%
	6-10 ani	29.7%	43.2%	27.0%	41.1%
	11-15 ani	38.1%	19.0%	42.9%	23.3%
	16-20 ani		25.0%	75.0%	4.4%
	21-25 ani	100.0%			1.1%
	26-30 ani	33.3%	66.7%		3.3%
	31-35 ani		50.0%	50.0%	2.2%
<i>Total</i>		30.0%	40.0%	30.0%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	29.0%	45.2%	25.8%	68.9%
	36-45 ani	31.3%	18.8%	50.0%	17.8%
	46-55 ani	37.5%	37.5%	25.0%	8.9%
	56-65 ani	25.0%	50.0%	25.0%	4.4%
<i>Total</i>		30.0%	40.0%	30.0%	100.0%

Tabelul 18

4.2. Elemente de drept comparat vizând transferul procurorilor

ROMÂNIA

Persoanele numite în funcțiile de conducere sus-numite nu pot fi delegate, detașate, transferate și nu pot fi promovate în alte instanțe sau parchete, timp de cel puțin 3 ani de la numirea în funcție. Judecătorii Curții Constituționale care, la data numirii, dețineau funcția de procuror au dreptul, la încetarea mandatului, să revină la postul deținut anterior.

În interesul serviciului procurorii pot fi delegați, cu acordul scris al acestora, inclusiv în funcții de conducere, de către Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la parchetele din cadrul Ministerului Public pe o perioadă de cel mult 6 luni. Delegarea procurorilor poate fi prelungită, cu acordul scris al acestora, cel mult încă 6 luni. În perioada respectivă procurorii beneficiază de toate drepturile prevăzute de lege pentru funcția în care sunt delegați. Când salariul și celelalte drepturi bănești prevăzute pentru funcția în care este delegat procurorul sunt inferioare, acesta își păstrează indemnizația de încadrare lunară și celelalte drepturi bănești.

Consiliul Superior al Magistraturii dispune detașarea procurorilor, cu acordul scris al acestora, la alte parchete, la Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Magistraturii, Ministerul Justiției sau la unitățile subordonate acestuia ori la alte autorități publice, în orice funcții, inclusiv cele de demnitate publică numite, la solicitarea acestor instituții, precum și la instituții ale Uniunii Europene sau organizații internaționale. Durata detașării este cuprinsă între 6 luni și 3 ani. Detașarea se prelungește o singură dată, pentru o durată de până la 3 ani, în condițiile prevăzute pentru detașarea inițială. În perioada detașării, procurorii își păstrează calitatea de procuror și beneficiază de drepturile prevăzute de lege pentru personalul detașat. Când salariul și celelalte drepturi bănești prevăzute pentru funcția în care este detașat procurorul sunt inferioare, acesta își păstrează indemnizația de încadrare lunară și celelalte drepturi bănești. Procurorii și personalul asimilat acestora, detașați în străinătate pentru acțiuni în interesul serviciului, beneficiază de drepturi și au obligațiile stabilite prin normele speciale ale instituției la care sunt detașați. În lipsa normelor speciale, personalul detașat în străinătate beneficiază de următoarele drepturi:

- a) indemnizația de încadrare lunară, la care se adaugă sporurile cu caracter permanent prevăzute de lege pentru funcția deținută anterior detașării;
- b) decontarea costului transportului între locul de domiciliu și locul detașării, la începutul și la sfârșitul perioadei de detașare, precum și pentru efectuarea concediului de odihnă în țară;

- c) decontarea chiriei, în limita plafonului stabilit anual, potrivit limitei bugetului alocat în acest scop, prin legea bugetului de stat, prin ordinul comun al Ministrului Justiției, al președintelui Consiliului Superior al Magistraturii, al președintelui Înaltei Curți de Casație și Justiție, al Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și al procurorului-șef al Direcției Naționale Anticorupție;
- d) diurnă, în cuantumul prevăzut de lege pentru deplasarea în străinătate a secretarilor de stat.

Personalul detașat în străinătate nu poate beneficia în țară de aceleași drepturi acordate de instituția unde este detașat. Perioada detașării constituie vechimea în funcția de procuror. După încetarea detașării, procurorul revine în funcția deținută anterior. Detașarea nu se poate face la parchete de nivel superior celor la care procurorul are dreptul să funcționeze potrivit legii.

Transferul procurorilor de la un parchet la altul, ori la o instituție publică se aprobă, la cererea celor în cauză, de Consiliul Superior al Magistraturii. La cererea motivată, judecătorii pot fi numiți în funcția de procuror, iar procurorii - în funcția de judecător, prin decretul Președintelui României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, cu respectarea condițiilor prevăzute în lege. Pentru numirea în funcțiile date, candidații vor susține un interviu în fața secției pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii, în cazul procurorilor care solicită numirea ca judecători și, respectiv, a secției pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii în cazul judecătorilor care solicită numirea ca procuror. Președintele României nu poate refuza numirea în funcțiile date decât motivat, aducând la cunoștință Consiliului Superior al Magistraturii motivele refuzului.

FEDERAȚIA RUSĂ

În Federația Rusă, ca, de fapt, și în Republica Moldova, reglementarea transferului procurorilor se face printr-un singur articol al *Legii cu privire la procuratură*, nr. 2202-1 din 17 ianuarie, 1992. Cu toate acestea, aici există prevederea directă potrivit căreia transferul presupune o trecere a procurorului în statele de personal ale unei procuraturi de același nivel cu cea de origine, dar cu o altă competență teritorială. Transferul se poate realiza doar cu acordul expres al procurorului sau la cerea acestuia. În acest din urmă caz, decizia de transfer trebuie coordonată cu autoritățile cărora urmează să li se subordoneze procurorul la noul loc de muncă.

În condițiile în care transferul se face în interes de serviciu, este necesar a se verifica dacă starea de sănătate a procurorului permite exercitarea corespunzătoare a funcției, atunci când transferarea are loc într-o localitate cu condiții climaterice nefavorabile. Toate cheltuielile suportate în legătură cu schimbarea locului de trai de acuzatorul însuși și de membrii familiei lui se recuperează din contul mijloacelor bugetului federal.

CAPITOLUL 5. DISCIPLINA PROCURORILOR

5.1. Premise etice și juridice ale asigurării disciplinei procurorilor în Republica Moldova

Pentru subiecții ale căror îndatoriri se exprimă în garantarea ordinii de drept și apărarea intereselor generale ale societății, asigurarea unei conduite corespunzătoare funcției deținute este de importanță primordială. Standardele de conduită profesională, inclusiv cele etice, au menirea de a disciplina conduita procurorilor în calitatea lor de persoane care conduc/exercită urmărirea penală și reprezintă învinuirea în instanța de judecată. În același sens, potrivit pct. 7 al Recomandării Rec (2012) 11 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre *privind rolul procuraturii în afara sistemului de justiție penală*, exercitarea funcțiilor de membru al procuraturii trebuie să fie dirijată și de un „Cod de conduită”, Cod etic²¹. Nerespectarea exigențelor etice în activitatea profesională sau în viața privată poate duce la sancțiuni²². Modalitatea în care membrii procuraturii își îndeplinesc funcțiile trebuie să constituie, de altfel, obiectul unui control intern regulat²³.

Pentru 31,1% dintre procurori standardele de conduită profesională sunt esențiale pentru a asigura conduita acestora și doar 1,1% le apreciază drept neimportante (fig. 23).

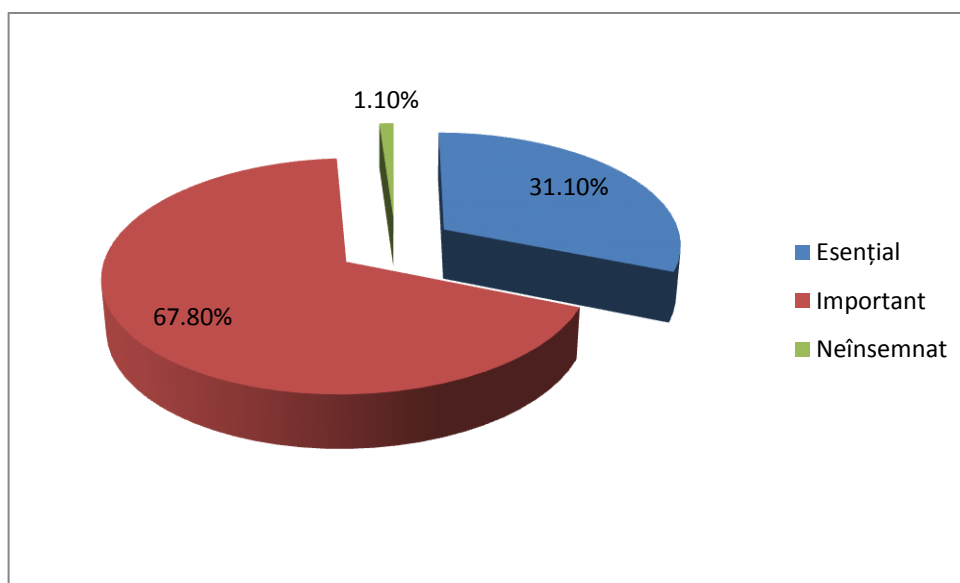

Figura 23. Rolul standardelor de conduită în asigurarea disciplinei procurorului

²¹ Pct. 7, Recomandarea Rec (2012) 11 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Afara Sistemului de Justiție Penală.

²² vezi: Ghidul european al eticii și conduitei procurorilor „Ghidul de la Budapesta”, adoptat la Conferința Procurorilor Generali din Europa, Strasbourg, 31 Mai 2005.

²³ Pct. 35, Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală.

În opinia celor 2,7% din cei chestionați, având un stagiul de muncă de 1-5 ani, standardele de conduită profesională a procurorului sunt lipsite de importanță. Esențiale în activitatea procurorului sunt considerate principiile de conduită profesională de către 38,1% din intervievații cu stagiul de 11-15 ani și 32,4% din cei cu o vechime în muncă de 6-10 ani, pe când 61,9% și 64,9%, respectiv, din respondenții aceleorași categorii le apreciază drept importante. În unanimitate, participanții la sondaj cu peste 16 ani de activitate profesională susțin că rigorile conduitei profesionale pentru procurori sunt cel puțin importante (vezi tab. 19).

		<i>Rolul standardelor de conduită profesională pentru asigurarea disciplinei procurorului este:</i>			<i>Total</i>
		<i>Esențial</i>	<i>Important</i>	<i>Neînsemnat</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	31.8%	68.2%		24.4%
	6-10 ani	32.4%	64.9%	2.7%	41.1%
	11-15 ani	38.1%	61.9%		23.3%
	16-20 ani		100.0%		4.4%
	21-25 ani	100.0%			1.1%
	26-30 ani		100.0%		3.3%
	31-35 ani		100.0%		2.2%
<i>Total</i>		31.1%	67.8%	1.1%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	35.5%	62.9%	1.6%	68.9%
	36-45 ani	18.8%	81.3%		17.8%

	46-55 ani	37.5%	62.5%		8.9%
	56-65 ani		100.0%		4.4%
<i>Total</i>		31.1%	67.8%	1.1%	100.0%

Tabelul 19

Pe de altă parte, rolul decisiv în asigurarea disciplinei procurorilor revine:

- Conștiinței morale – potrivit opiniei a 82,2% din respondenți;
 - Codului de etică al procurorului – precum consideră 14,4% din respondenți;
 - Efectului preventiv al sancțiunilor disciplinare – în viziunea celor 3,3% din intervievați
- (fig. 24)

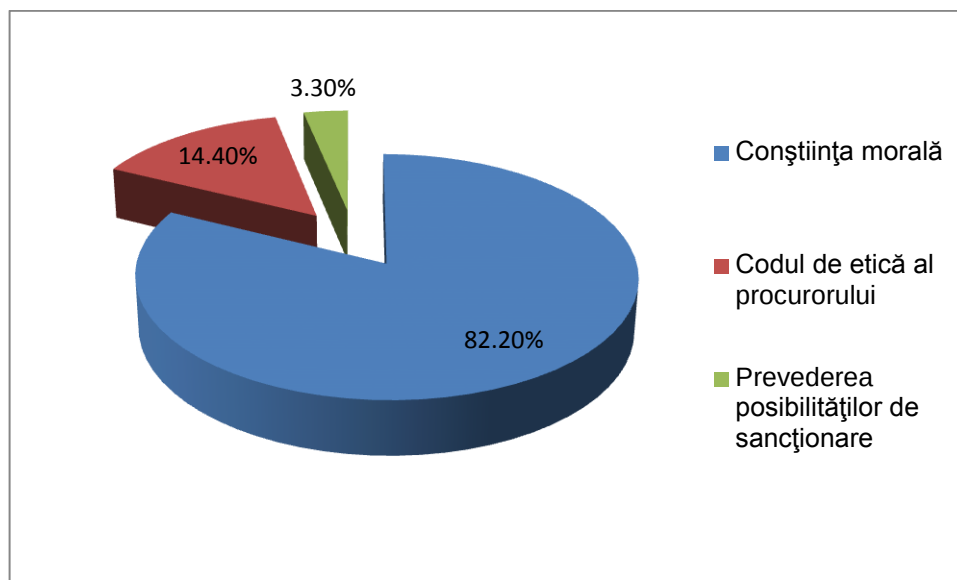

Figura 24. Factori care asigură disciplina procurorului în mod decisiv

Toți procurorii chestionați, având un stagiul de peste 16 ani de activitate, consideră că disciplina procurorului poate fi asigurată exclusiv prin conștiința morală a acestuia. Posibilitatea sancționării este o modalitate prin care se poate garanta, în primul rând, conduita corespunzătoare a procurorilor doar în viziunea a 4,5% din participanții la sondaj, cu 1-5 ani vechime în muncă, și 5,4% din cei cu un stagiul de 6-10 ani. Doar respondenții cu o durată îndelungată a activității profesionale de 1-15 ani apreciază drept decisiv un *Cod de etică* al procurorilor, în sensul stabilirii standardelor de conduită profesională a acestora (vezi tab. 20).

		<i>Rolul decisiv în asigurarea disciplinei procurorilor revine:</i>			<i>Total</i>
		<i>Conștiinței sale morale</i>	<i>Codului de etică al procurorului</i>	<i>Prevederii posibilităților de sancționare</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	72.7%	22.7%	4.5%	24.4%
	6-10 ani	81.1%	13.5%	5.4%	41.1%
	11-15 ani	85.7%	14.3%		23.3%
	16-20 ani	100.0%			4.4%
	21-25 ani	100.0%			1.1%
	26-30 ani	100.0%			3.3%
	31-35 ani	100.0%			2.2%
<i>Total</i>		82.2%	14.4%	3.3%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	80.6%	14.5%	4.8%	68.9%
	36-45 ani	81.3%	18.8%		17.8%
	46-55 ani	87.5%	12.5%		8.9%
	56-65 ani	100.0%			4.4%
<i>Total</i>		82.2%	14.4%	3.3%	100.0%

Tabelul 20

În virtutea atribuirii rolului decisiv în garantarea disciplinei procurorilor conștiinței morale a acestora, doar 11% dintre respondenți consideră ca fiind imperativă răspunderea disciplinară pentru nerespectarea normelor morale. Circa 60% - o apreciază drept necesară și doar 6,7% susțin lipsa de oportunitate a sancționării în acest caz (fig. 25).

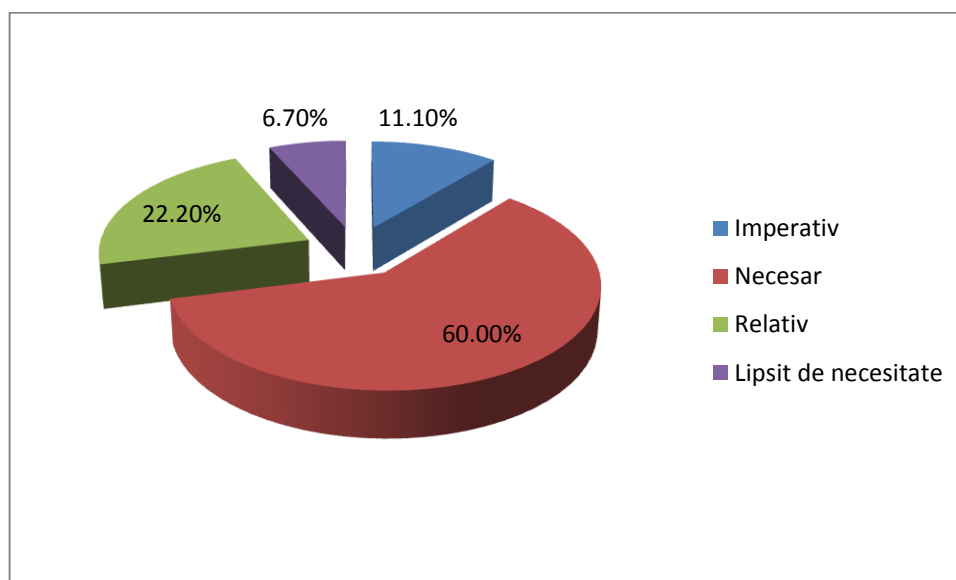

Figura 25. Caracterul răspunderii pentru nerespectarea normelor etice

Sondajul sociologic realizat permite constatarea unei aprecieri negative a responsabilității juridice pentru nerespectarea normelor morale în 9,5% din cazuri, pentru respondenții cu 11-15 ani vechime în muncă, și pentru 9,1% din cei cu un stagiul de 1-5 ani. 35,5% din cei chestionați care profesează jurisprudența timp de 11-16 ani susțin că necesitatea unei răspunderi disciplinare pentru o conduită contrară normelor etice este „relativă”, la fel ca și 33,3% din cei care activează de 26-30 ani. Majoritatea, însă, se pronunță pentru o sancționare disciplinară pentru acțiuni imorale, indicele maxim fiind stabilit pentru intervievații cu vârsta de 46-55 ani, acesta constituind 87,5% (vezi tab. 21).

		<i>Răspunderea disciplinară a procurorilor pentru nerespectarea normelor etice este:</i>				<i>Total</i>
		<i>Imperativă</i>	<i>Necesară</i>	<i>Relativă</i>	<i>Lipsită de necesitate</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	4.5%	68.2%	18.2%	9.1%	24.4%

	6-10 ani	10.8%	48.6%	35.1%	5.4%	41.1%
	11-15 ani	14.3%	66.7%	9.5%	9.5%	23.3%
	16-20 ani	25.0%	75.0%			4.4%
	21-25 ani	100.0%				1.1%
	26-30 ani		66.7%	33.3%		3.3%
	31-35 ani		100.0%			2.2%
<i>Total</i>		11.1%	60.0%	22.2%	6.7%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	9.7%	58.1%	27.4%	4.8%	68.9%
	36-45 ani	18.8%	50.0%	12.5%	18.8%	17.8%
	46-55 ani	12.5%	87.5%			8.9%
	56-65 ani		75.0%	25.0%		4.4%
<i>Total</i>		11.1%	60.0%	22.2%	6.7%	100.0%

Tabelul 21

Potrivit pct. 26 al *Regulamentului privind atestarea procurorilor*, Colegiul de Calificare poate recomanda Procurorului General aplicarea unor măsuri de sancționare precum: încurajarea, includerea în rezerva de cadre, conferirea unui grad de clasificare sau grad militar special, respectarea procedurii de atestare în termenele stabilite de Colegiul de Calificare, după lichidarea neajunsurilor constatate prin atestare. La moment, competența sancționării disciplinare îi revine, în baza art. 62 al Legii cu privire la procuratură, Colegiului Disciplinar. În viziunea a 46,7% din procurori, această atribuție trebuie să fie acordată Consiliului Superior al Procurorilor, iar 22,2% consideră atragerea la răspundere disciplinară drept atribuție a Procurorului General (fig. 26).

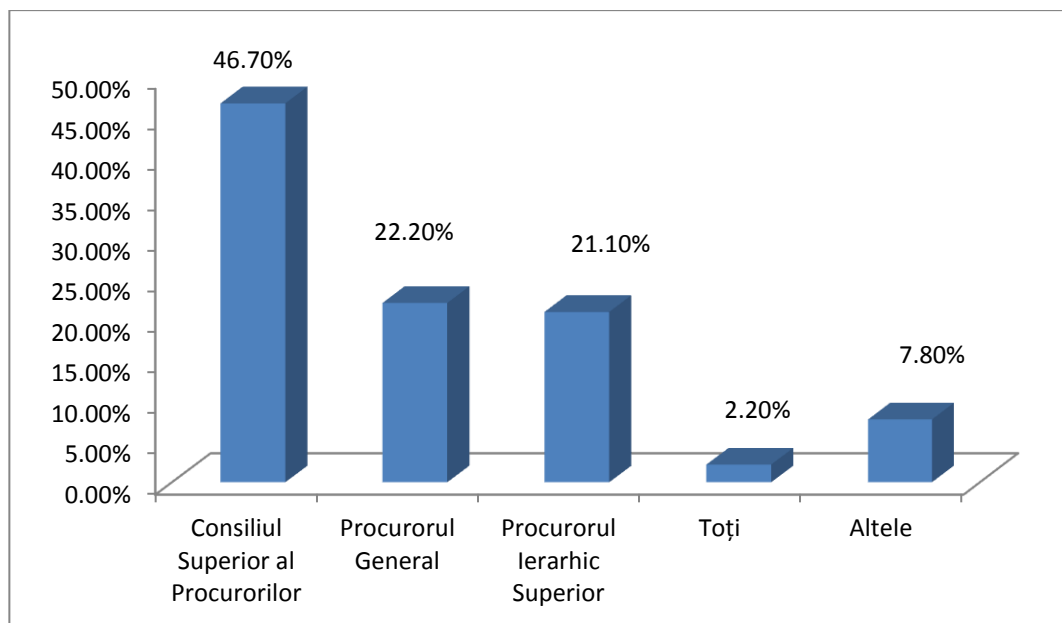

Figura 26. *Autoritatea în drept să sancționeze disciplinar procurorul*

O opinie unitară nu poate fi constatată nici pentru unul din grupurile de referință. Astfel, persoanele chestionate, având 16-20 de ani de activitate profesională, se pronunță asupra atribuirii competenței exclusive, în acest sens, Procurorului General – în 50% din cazuri, în 25% - pentru investirea cu asemenea prerogative a Consiliului Superior al Procurorilor și în alte 25% - pro atribuirii acestui drept procurorului ierarhic superior. 75% din respondenții cu o vârstă de 56-65 ani consideră că o astfel de funcție urmează să fie reglementată doar pentru Consiliul Superior al Procurorilor, apreciind drept inoportună orice investire în direcția enunțată a procurorului ierarhic superior (vezi tab. 22).

		<i>Autoritatea în drept să sancționeze disciplinar procurorul</i>					Total
		<i>Consiliul Superior al Procurorilor</i>	<i>Procurorul General</i>	<i>Procurorul Ierarhic Superior</i>	<i>Toți</i>	<i>Altele</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	27.3%	22.7%	22.7%		27.3%	24.4%
	6-10 ani	59.5%	24.3%	16.2%			41.1%
	11-15	42.9%	14.3%	33.3%	9.5%		23.3%

	ani						
	16-20 ani	25.0%	50.0%	25.0%			4.4%
	21-25 ani					100.0%	1.1%
	26-30 ani	100.0%					3.3%
	31-35 ani	50.0%	50.0%				2.2%
<i>Total</i>		46.7%	22.2%	21.1%	2.2%	7.8%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	53.2%	16.1%	19.4%	1.6%	9.7%	68.9%
	36-45 ani	25.0%	37.5%	37.5%			17.8%
	46-55 ani	25.0%	37.5%	12.5%	12.5%	12.5%	8.9%
	56-65 ani	75.0%	25.0%				4.4%
<i>Total</i>		46.7%	22.2%	21.1%	2.2%	7.8%	100.0%

Tabelul 22

Colegiul Disciplinar, instituit pe lângă Consiliul Superior al Procurorilor, reprezintă o autoritate care are drept scop examinarea cazurilor de răspundere disciplinară a procurorilor. *Colegiul Disciplinar* se compune din 9 membri: trei membri aleși de procurorii de la Procuratura Generală, din rândul lor, șase membri aleși de procurorii de la procuraturile teritoriale și de la cele specializate, din rândul lor. Dreptul de a înainta procedura disciplinară împotriva

procurorului îl are orice membru al Consiliului Superior al Procurorilor, procurorii-șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, procurorii teritoriali și procurorii specializați.

Procedura disciplinară în privința membrilor *Consiliului Superior al Procurorilor*, a membrilor Consiliului de Calificare și a membrilor Colegiului Disciplinar se intentează la inițiativa a cel puțin 4 membri ai Consiliului Superior al Procurorilor. Procedura disciplinară pentru membrii procuraturii trebuie să fie *prevăzută de lege* și trebuie să garanteze o evaluare și *decizii juste și obiective* supuse unui *control independent și imparțial*²⁴. Plângerile formulate împotriva unui procuror pentru încălcarea standardelor profesionale se vor examina cu celeritate și echitate după o procedură legală. Procurorul are dreptul la o audiere echitabilă. Decizia poate face obiectul unei revizuirii de către o autoritate independentă²⁵. Membrii procuraturii trebuie să aibă acces la o procedură de recurs satisfăcătoare, inclusiv dreptul de a sesiza un tribunal în cazul când este afectat statutul lor juridic²⁶.

Sancțiunea disciplinară se aplică în cel mult 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare, fără a se lua în calcul timpul în care procurorul a fost bolnav ori s-a aflat în concediu, dar nu mai târziu de un an de la data comiterii ei. La intentarea procedurii disciplinare, subdiviziunea *Securitate Internă a Procuraturii Generale* verifică în prealabil temeiul tragerii la răspundere a procurorului și îi cere acestuia explicații scrise.

Procedura disciplinară poate fi revocată de persoana care a intentat-o, înainte ca dosarul să fie examinat în *Colegiul Disciplinar*. Procurorul, în a cărei privință se revocă procedura disciplinară, este în drept să ceară examinarea cazului, iar *Colegiul Disciplinar* sau, după caz, *Consiliul Superior al Procurorilor*, este obligat să-l soluționeze în fond. Ședințele *Consiliului Superior al Procuraturilor* în care se decide aplicare măsurilor disciplinare nu sunt publice.

În privința calității actelor normative care reglementează procedura prin care procurorul poate fi atras la răspundere disciplinară, participanții la sondaj s-au pronunțat în 32,2% din cazuri asupra clarității acesteia, în 15,6% - pentru obiectivitatea acesteia și 1,1% - în privința ineficienței reglementărilor legale în materie.

²⁴ Pct. 5, Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală.

²⁵ Pct. 21, Liniile Directoare privind Rolul Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, 1990.

²⁶ Pct. 5, Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală.

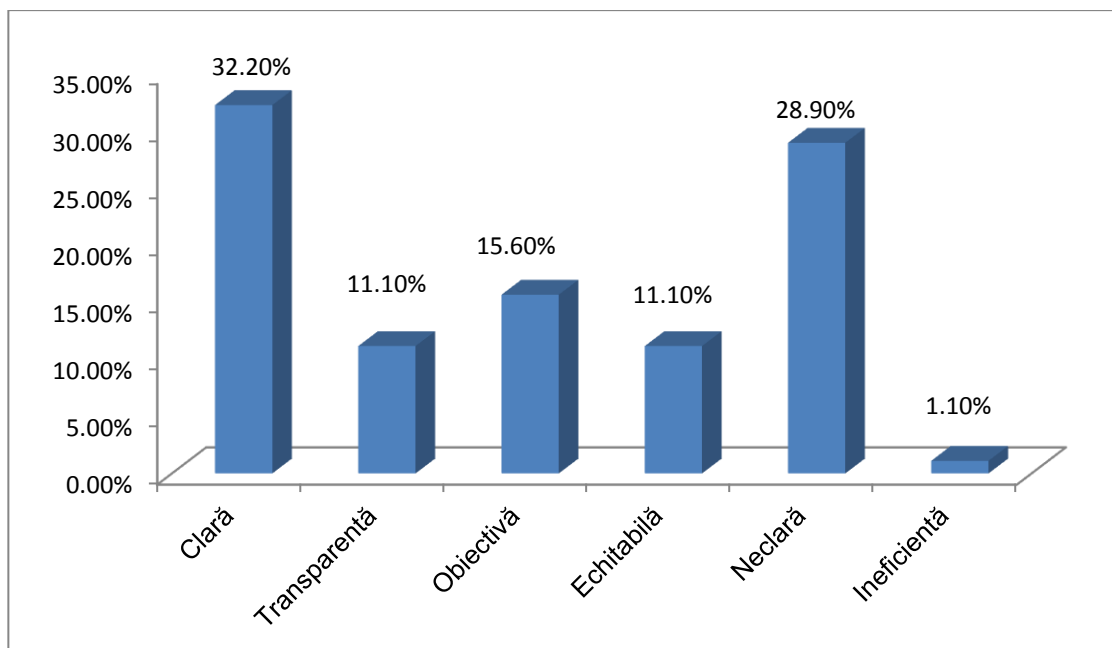

Figura 27. Calitatea procedurii de sancționare disciplinară

Totodată, 28,9% dintre respondenți consideră procedura de sancționare disciplinară a procurorilor neclară (fig. 27). Interviewații cu un stagiul de muncă de 21-25 ani estimează în unanimitate procedura atragerii la răspundere disciplinară a acuzatorilor de stat drept „obiectivă”, în egală măsură cu cei care activează și au 31-35 ani. Ineficientă procedura se consideră, în cea mai mare parte, de către respondenții cu 1-5 ani vechime în activitatea juridică, în proporție de 4,5% din totalul chestionaților. Echitabilă este considerată procedura de atragere la răspundere disciplinară de circa 16,2% din participanții la sondaj cu un stagiul de 6-10 ani, acesta constituind indicele maxim al respectivului criteriu de apreciere a calității procedurii pentru toate categoriile de subiecți interviuați (vezi tab. 23).

		Procedura sancționării disciplinare a procurorilor este:						Total
		Clară	Transparentă	Obiectivă	Echitabilă	Neclară	Ineficientă	Col %
		Row %	Row %	Row %	Row %	Row %	Row %	
Stagiu de muncă	1-5 ani	36.4%	13.6%	13.6%	13.6%	18.2%	4.5%	24.4%
	6-10 ani	32.4%	13.5%	13.5%	16.2%	24.3%		41.1%
	11-15 ani	42.9%	4.8%	19.0%	4.8%	28.6%		23.3%

	16-20 ani			25.0%		75.0%		4.4%
	21-25 ani			100.0%				1.1%
	26-30 ani		33.3%			66.7%		3.3%
	31-35 ani					100.0%		2.2%
<i>Total</i>		32.2%	11.1%	15.6%	11.1%	28.9%	1.1%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	38.7%	11.3%	11.3%	14.5%	22.6%	1.6%	68.9%
	36-45 ani	25.0%	6.3%	25.0%	6.3%	37.5%		17.8%
	46-55 ani	12.5%	25.0%	37.5%		25.0%		8.9%
	56-65 ani					100.0%		4.4%
<i>Total</i>		32.2%	11.1%	15.6%	11.1%	28.9%	1.1%	100.0%

Tabelul 23

Pentru a-și putea realiza consecvent, obiectiv și eficient atribuțiile, independența procurorului și garanțiile acestuia nu trebuie să fie doar prevăzute prin lege, ci trebuie, de asemenea, să corespundă cerințelor de suficiență și proporționalitate. Totodată, imunitatea oferită prin lege procurorilor nu poate fi absolută, întrucât aceasta ar duce inevitabil la aplicarea literei legii în detrimentul spiritului acesteia. Cu respectarea unor condiții speciale, la etapa actuală limitarea inviolabilității procurorului este posibilă, poziție cu care sunt de acord 67,8% din participanții la sondaj (fig. 28).

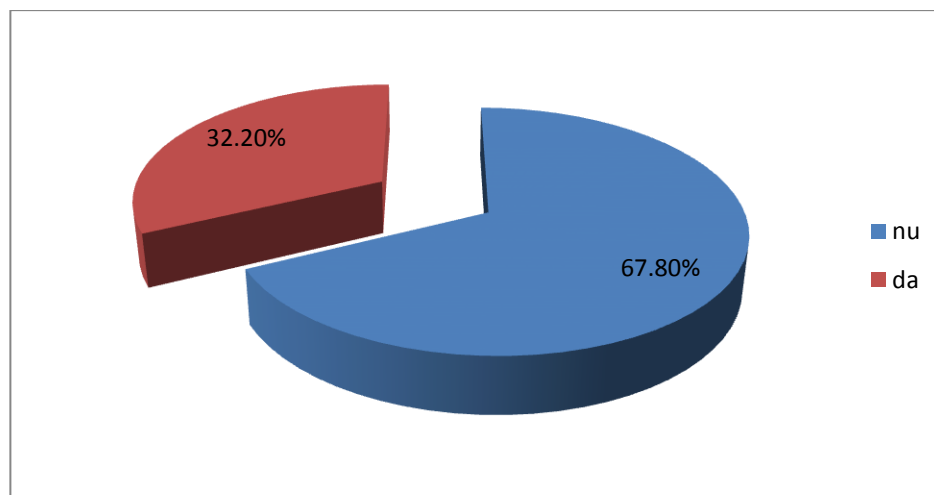

Figura 28. Contravine răspunderea disciplinară principiului inviolabilității procurorului?

Atât participanții la sondaj, cât și persoanele intervievate, s-au pronunțat, în mare parte, asupra suficienței actualelor sancțiuni pentru abaterile disciplinare ale procurorilor. În acest sens, 95,5% din chestionații cu 1-5 ani de stagiul și 100% din cei cu 6-10 ani consideră inoportune orice alte modalități de atragere la răspundere disciplinară a acuzatorilor de stat. În favoarea modificării sistemului actual al sancțiunilor s-au pronunțat, în cea mai mare parte, respondenții cu o vechime în muncă de 26-30 ani, în proporție de 33,3% (vezi tab. 24).

		<i>Necesitatea altor sancțiuni decât cele prevăzute de lege pentru procurori (ex. privarea de salariu pe o perioadă)</i>		<i>Total</i>
		<i>Nu</i>	<i>Da</i>	<i>Col %</i>
		<i>Row %</i>	<i>Row %</i>	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani	95.5%	4.5%	24.4%
	6-10 ani	100.0%		41.1%
	11-15 ani	90.5%	9.5%	23.3%
	16-20 ani	100.0%		4.4%
	21-25 ani	100.0%		1.1%

	26-30 ani	66.7%	33.3%	3.3%
	31-35 ani	100.0%		2.2%
<i>Total</i>		95.6%	4.4%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	100.0%		68.9%
	36-45 ani	87.5%	12.5%	17.8%
	46-55 ani	87.5%	12.5%	8.9%
	56-65 ani	75.0%	25.0%	4.4%
<i>Total</i>		95.6%	4.4%	100.0%

Tabelul 24

Hotărârile *Colegiului Disciplinar* pot fi contestate la *Consiliul Superior al Procurorilor* de către procurorul căruia i s-a aplicat sancțiunea disciplinară, sau orice altă persoană care consideră că prin hotărârea în cauză este lezată în anumite drepturi. Hotărârea *Consiliului Superior al Procurorilor* poate fi contestată în contencios administrativ în modul stabilit de lege. Membri ai *Consiliului Superior al Procuraturilor*, ai *Colegiului de Calificare* și ai *Colegiului Disciplinar* sunt procurorii care au acumulat cel mai mare număr de voturi.

Procurorii participă cel puțin o dată în an la programe de formare profesională continuă, organizate de Institutul Național al Justiției, precum și la programe organizate de alte instituții de învățământ superior din țară sau din străinătate, ori la alte forme de perfecționare profesională. Formarea profesională continuă a procurorilor se realizează ținându-se cont de necesitatea specializării lor. Condițiile de eliberare din funcție a procurorului sunt expres prevăzute în lege, acesta poate avea loc în cazul: demisiei onorate, depunerii cererii de eliberare din propria inițiativă, demisiei în legătură cu atingerea plafonului de vârstă, expirării termenului de numire în funcție, comiterii sistematice de abateri disciplinare sau comiterii unei abateri disciplinare grave; necorespunderii funcției deținute din cauza calificării insuficiente, fapt constatat prin atestare; pronunțării unei sentințe definitive de condamnare; pierderii cetățeniei Republicii Moldova; refuzului de a fi transferat în alt organ al Procuraturii, dacă organul în care a lucrat se

lichidează ori se reorganizează; decesului sau declarării decesului procurorului prin hotărâre judecătorească definitivă.

În toate cazurile, cuvântul decisiv privind eliberarea din funcție este al *Procurorului General*, chiar dacă pentru anumite situații este necesară hotărârea *Consiliului Superior al Procurorilor*.

Sondajul de opinie realizat a indicat asupra câtorva autorități care sunt sau ar putea fi recunoscute drept competente să verifice legalitatea și temeinicia sancționării disciplinare a procurorului, majoritatea absolută pronunțându-se în favoarea atribuirii unei asemenea împuterniciri instanțelor judecătorești. Procurorii cu 1-5 ani stagiu de muncă nu consideră posibilitatea contestării deciziei de atragere la răspundere disciplinară la Procurorul General, aceștia pronunțându-se în proporție de 40,9% în favoarea Consiliului Superior al Procurorilor și în raport de 59,1% pentru adresarea unei astfel de plângeri instanței judecătorești. În unanimitate, respondenții cu 26-30 și 21-25 ani stagiu de muncă consideră oportun a ataca hotărârea de sancționare în judecată. Cele 37,5% (indice maxim) dintre chestionații cu vârsta de 36-45 ani insistă asupra atribuirii acestei împuterniciri Consiliului Superior al Procurorilor (vezi tab. 25).

		<i>Unde ar putea ataca procurorul hotărârea de sancționare disciplinară adoptată în privința sa</i>			<i>Total</i>
		<i>La Procurorul General</i>	<i>La Consiliul Superior al Procurorilor</i>	<i>În instanța de judecată</i>	Col %
		Row %	Row %	Row %	
<i>Stagiu de muncă</i>	1-5 ani		40.9%	59.1%	24.4%
	6-10 ani	5.4%	16.2%	78.4%	41.1%
	11-15 ani	4.8%	14.3%	81.0%	23.3%
	16-20 ani	25.0%	25.0%	50.0%	4.4%
	21-25 ani			100.0%	1.1%
	26-30 ani			100.0%	3.3%

	31-35 ani	50.0%		50.0%	2.2%
<i>Total</i>		5.6%	21.1%	73.3%	100.0%
<i>Ce vârstă aveți?</i>	24-35 ani	3.2%	17.7%	79.0%	68.9%
	36-45 ani	6.3%	37.5%	56.3%	17.8%
	46-55 ani	12.5%	25.0%	62.5%	8.9%
	56-65 ani	25.0%		75.0%	4.4%
<i>Total</i>		5.6%	21.1%	73.3%	100.0%

Tabelul 25

Per ansamblu, participanții la sondaj continuă să dea prioritate Consiliului Superior al Procurorilor în raport cu Procurorul General, în proporție de 21,1% la 5,6%, menținând poziția

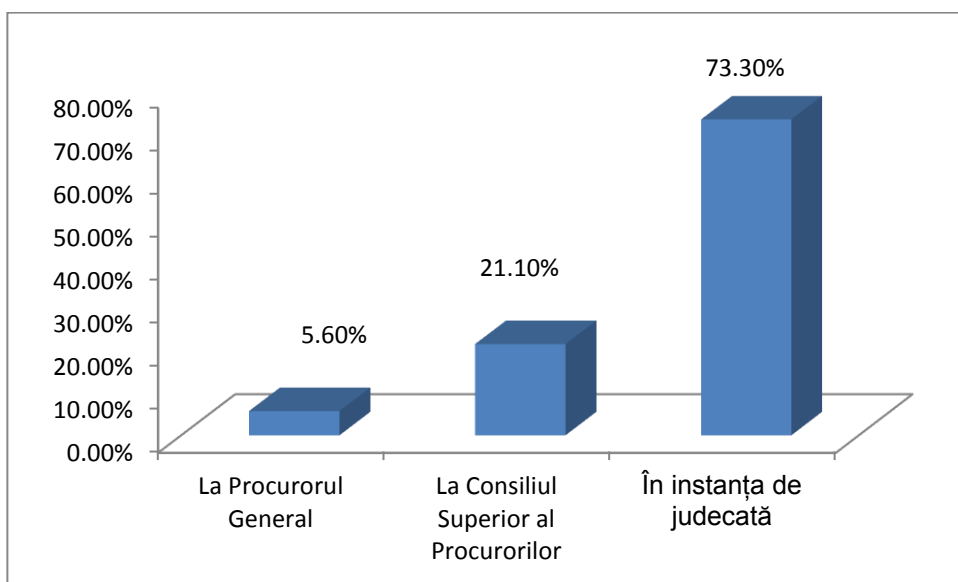

Figura 29. Autoritatea la care ar trebui să se conteste sancționarea disciplinară

potrivit căreia unica autoritate în drept să decidă asupra legalității și temeiniciei atragerii procurorului la răspundere disciplinară poate fi doar instanța de judecată (73,3%). Vezi fig. 29.

Având la bază criteriul stagiului profesional, analiza comparativă evidențiază un singur grup de respondenți, în viziunea căruia competențele Consiliului Superior al Procurorilor și cele

ale Procurorului General la capitolul verificării caracterului întemeiat al luării decizie de sancționare ar putea fi echivalate – cel al respondenților cu o vechime în muncă de 16-20 ani (fig. 30).

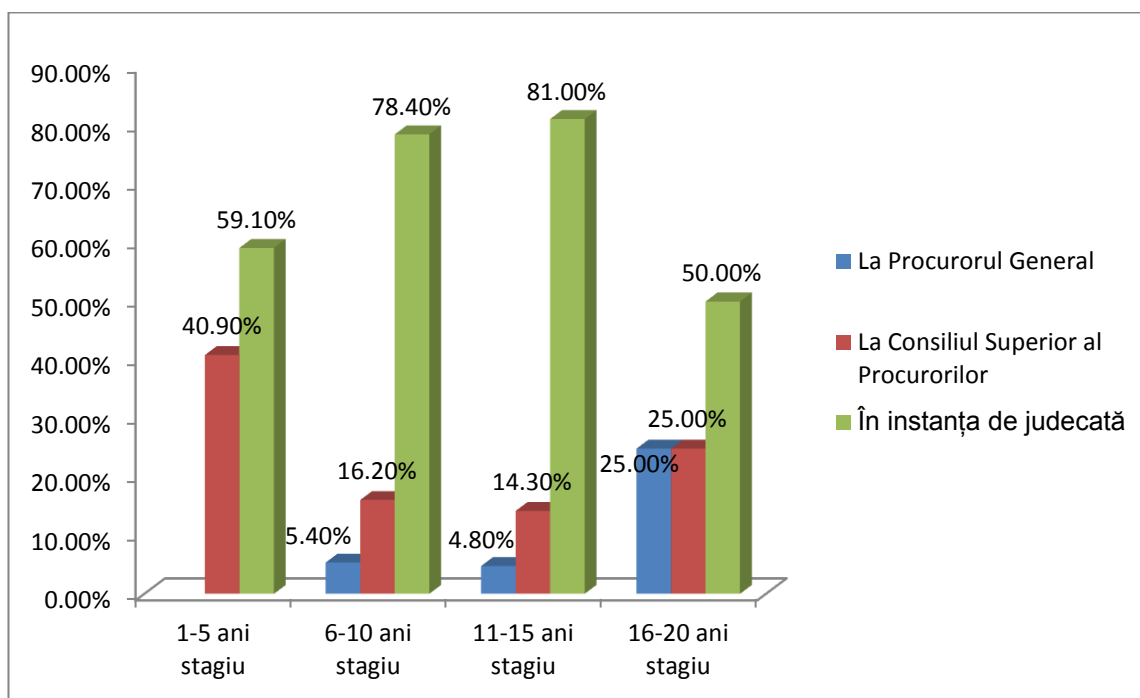

Figura 30. Autoritatea la care ar trebui să se conteste sancționarea disciplinară în viziunea procurorilor cu vechime în muncă de 1-20 ani

Activitatea Colegiului disciplinar este reglementată de Capitolul XV din *Legea cu privire la Procuratură*, precum și de *Regulamentul cu privire la activitatea Colegiului disciplinar și răspunderea disciplinară a procurorilor*, de *Codul de etică al procurorului*.

Potrivit actelor normative evocate, activitatea colegiului are drept scop asigurarea unui comportament ireproșabil al procurorilor, menit să contribuie la responsabilitatea acestora, să apere drepturile și libertățile fundamentale ale omului, interesele generale ale societății, ale statului, conformarea procurorilor la exigențele de conduită și etică, precum și promovarea imaginii Procuraturii în societate.

La 30 decembrie, 2009, ca urmare a alegerilor organizate în cadrul Adunării generale a procurorilor, au fost aleși 9 procurori membri ai Colegiului disciplinar, iar la 20 ianuarie, 2010, președintele Consiliului Superior al Procurorilor a convocat prima ședință a acestuia. Prin hotărârea CSP nr. 2-3 d-30/10 din 23.02.10 a fost aprobat Regulamentul cu privire la activitatea Colegiului disciplinar și răspunderea disciplinară a procurorilor.

Pe parcursul anului 2010 Colegiul disciplinar s-a convocat în 17 ședințe, în cadrul cărora au fost examinate 89 de proceduri disciplinare și au fost emise 103 hotărâri. Referindu-se

la aplicarea sancțiunilor față de procurorii care au comis abateri disciplinare, Colegiul a decis aplicarea următoarelor sancțiuni disciplinare: „mustrare aspră” - în privința a 6 procurori; „mustrare” - în privința a 11 procurori și „avertisment” - în privința a 27 procurori. Trei procurori au suportat „retrogradarea în gradul de clasificare”, iar alții trei - „retrogradarea în funcție”. De asemenea, ca rezultat al examinării procedurilor disciplinare, potrivit prevederilor Legii nr. 294-XVI din 25.12.2008 „Cu privire la Procuratură”, în 8 cazuri Colegiul disciplinar s-a pronunțat pentru respingerea propunerii de aplicare a sancțiunii disciplinare și încetarea procedurii disciplinare.

Totodată, în 23 de cazuri, Colegiul a dispus încheierea procedurii disciplinare pe motivul inoportunității aplicării sancțiunii disciplinare, limitându-se la examinarea în ședință a materialelor de procedură. Într-un caz, Colegiul a dispus încheierea procedurii disciplinare din lipsa temeiului de tragere la răspundere disciplinară. În 19 cazuri a fost dispusă încheierea procedurii disciplinare din motivul expirării termenului de tragere la răspundere disciplinară. În 3 cazuri Colegiul disciplinar a dispus retrogradarea de clasificare și tot în atâtea cazuri s-a dispus retrogradarea în funcție. Totodată, merită a fi subliniat faptul că într-un caz s-a dispus concedierea din organele procuraturii, pentru ca ulterior procurorul concediat să fie restabilit în funcție prin hotărâre judecătorească.

Pe parcursul perioadei menționate nu au fost înregistrate cazuri de revocare a procedurii disciplinare, înainte ca dosarul să fie examinat de membrii Colegiul disciplinar al procurorilor. Mai mult decât atât, pe parcursul anului 2010 Colegiul disciplinar a examinat 5 propuneri privind stingerea înainte de termen a sancțiunii disciplinare, dintre care 2 hotărâri au fost contestate, iar hotărârile cu privire la stingerea înainte de termen a sancțiunilor disciplinare - casate. Din numărul total al hotărârilor emise de Colegiul disciplinar 89 au fost validate de Consiliul Superior al Procurorilor.

În conformitate cu art. 127 al Legii nr. 294- XVI din 25.12.08 „Cu privire la Procuratură” au fost contestate 19 hotărâri, dintre care zece au fost respinse cu menținerea hotărârii Colegiului și, respectiv, 9 hotărâri au fost modificate. Analizând activitatea Colegiului disciplinar desfășurată pe parcursul anului 2011, se poate constata că în total au fost convocate 12 ședințe, în cadrul cărora s-au examinat 66 proceduri disciplinare, fiind emise 77 hotărâri.

În comparație cu perioada similară a anului 2010 se poate observa o descreștere a indicilor menționați (în 2010 au fost convocate 17 ședințe, în cadrul cărora au fost examinate 89 proceduri disciplinare, fiind emise 103 hotărâri).

Pe parcursul anului 2011 Colegiul a decis aplicarea următoarelor sancțiuni disciplinare: „Mustrare aspră” – în privința a 5 procurori; „Mustrare” – în privința a 12 procurori;

„Avertisment” - în privința a 18 procurori. Drept urmare a examinării unor abateri disciplinare grave, într-un singur caz Colegiul a dispus retrogradarea în funcție, în 3 cazuri - retrogradarea în grad de clasificare, iar în 2 cazuri - concedierea din organele procuraturii.

De asemenea, în 26 cazuri a fost dispusă încheierea procedurii disciplinare pe motivul inoportunității aplicării sancțiunii disciplinare, limitându-se la examinarea în ședință a materialelor de procedură, în 4 cazuri - încheierea procedurii disciplinare din lipsa temeiului de tragere la răspundere disciplinară și doar într-un singur caz a fost dispusă respingerea propunerii de aplicare a sancțiunii disciplinare cu încetarea procedurii disciplinare. În anul 2011 Colegiul a examinat, de asemenea, 4 propuneri privind stingerea înainte de termen a sancțiunii disciplinare, dintre care două au fost admise, o propunere – respinsă și într-un caz procedura a fost amânată.

Din numărul total al hotărârilor emise de Colegiul disciplinar 67 au fost validate de Consiliul Superior al Procurorilor; 17 hotărâri au fost contestate, dintre care 6 contestații au fost respinse cu menținerea hotărârii Colegiului, 10 hotărâri au fost modificate, fiind aplicate sancțiuni disciplinare.

Pe parcursul anului 2012 Colegiul disciplinar s-a întrunit în 9 ședințe, în cadrul cărora au fost examinate 51 de proceduri disciplinare, fiind emise 65 de hotărâri. Cu referință la aplicarea sancțiunilor disciplinare, pe parcursul anului 2012 Colegiul a decis aplicarea sancțiunilor disciplinare după cum urmează:

- „Muștrare aspră” – în privința a 3 procurori;
- „Muștrare” – în privința a 18 procurori;
- „Avertisment” - în privința a 11 procurori;
- „Concediere” – ca urmare a examinării unor abateri disciplinare grave, în 3 cazuri a fost dispusă concedierea din organele procuraturii, în comparație cu 4 aplicate în anul 2011.

Totodată, în 16 cazuri a fost dispusă încheierea procedurii disciplinare, pe motivul inoportunității aplicării sancțiunii disciplinare, colegiul limitându-se la examinarea în ședință a materialelor de procedură. Utilizarea acestei prerogative, similară aplicării principiului Curții Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, potrivit căreia „constatarea unei violări constituie în sine o satisfacție echitabilă suficientă”, are ca efect prevenția cazurilor de sancționare a procurorilor. Astfel, în 4 cazuri s-a dispus încheierea procedurii disciplinare, din lipsa temeiului de tragere la răspundere disciplinară, într-un singur caz a fost dispusă respingerea propunerii de aplicare a sancțiunii disciplinare cu încetarea procedurii.

În perioada de referință au fost examinate și 9 propuneri privind stingerea înainte de termen a sancțiunii disciplinare, 7 fiind admise. În acest sens, membrii colegiului au stabilit că

procurorul sancționat nu a comis o nouă abatere disciplinară, a dat dovadă de un comportament ireproșabil și de atitudine conștiincioasă față de îndeplinirea obligațiilor sale.

Astfel, în activitatea sa Colegiul disciplinar nu se limitează la sancționarea disciplinară a procurorilor în cazul nerespectării rigorilor legale, dar și la prevenția abaterilor disciplinare, încât rolul procuraturii să fie în strictă conformitate cu normele legale existente într-o societate democratică.

5.2. Conduita și disciplina procurorilor în reglementările și practica altor state

LITUANIA

Procurorul General va răspunde pentru activitățile sale în fața Președintelui Republicii și Seimului Republicii Lituania. El trebuie să furnizeze informații cu privire la procuratură Guvernului Republicii Lituania și publicului. Seimul Republicii Lituania stabilește prioritățile pentru activitățile biroului procurorului și exercită controlul parlamentar asupra activităților date (art. 4). Biroul procurorului este finanțat din bugetul de stat. Procuratura trebuie să gestioneze, utilizeze și dispune de bunurile de stat încredințate. Procurorul General este managerul de credite alocate la biroul procurorului (art.57). Alte activități ale Procuraturii ca instituție sunt reglementate de *Legea privind administrația publică*, care este comună pentru toate instituțiile de stat.

În scopul asigurării executării indicațiilor și ordonanțelor procurorului, după exemplul Estoniei, propunem modificarea cadrului legal (CPP, Codul Contravențional, Legea cu privire la Procuratură) prin includerea răspunderii persoanelor responsabile de executare indicațiilor, ordonanțelor procurorului, pentru neîndeplinirea acestor obligații prin aplicarea amenzii la cererea procurorului de către judecătorul de instrucție.

LETONIA

În conformitate cu art. 43 al Legii cu privire la procuratură a Letoniei, procurorul poate fi supus unor măsuri disciplinare, în conformitate cu legislația muncii, precum și pentru:

- încălcarea intenționată a legii în exercitarea atribuțiilor de serviciu;
- neîndeplinirea atribuțiilor de serviciu;
- conduită imorală incompatibilă cu funcția de procuror;
- o încălcare administrativă;
- nerespectarea *Codului de etică* al procurorilor.

Adoptarea unei sentințe de achitare sau restituirea dosarului penal din instanță pentru cercetări suplimentare sau anularea deciziilor procedurale adoptate de acesta nu constituie prin sine motive de sancționare disciplinară a procurorilor, cu excepția încălcării intenționate a legii sau a neglijenței care a avut urmări grave.

Pentru respectivele abateri disciplinare procurorului i se pot aplica următoarele sancțiuni disciplinare:

- observație;
- mustrare;
- reducerea salariului lunar al procurorului de la 20 la sută pentru un termen de maximum șase luni;
- retrogradare;
- concediere.

Pentru o abatere disciplinară poate fi aplicată doar o sancțiune. Competența aplicării ei revine Procurorului General, care are dreptul de a aplica orice măsuri disciplinare în privința oricărui procuror. Procurorii ierarhic superiori au dreptul de a aplica observația sau mustrarea, însă dacă abaterea este de natură gravă acesta va face propunerea de sancționare Procurorului General. Odată sesizat, subiectul cu drept de aplicare a sancțiunii disciplinare va solicita explicațiile procurorului, iar în caz de necesitate va asigura verificarea abaterii disciplinare. Termenul de prescripție pentru atragerea la răspundere este trei luni de la data descoperirii, dar nu mai mult de doi ani de la data comiterii. Dacă pe parcursul unui an de la supunerea sancțiunii disciplinare, cu excepția concedierii, procurorului nu i-a fost stabilită o nouă sancțiune disciplinară, se va considera că acesta nu a fost supus răspunderii disciplinare, dar restabilirea în grad este posibilă numai în urma atestării.

Decizia de aplicare a sancțiunii disciplinare poate fi, de asemenea, contestată, precum și subiectul care a adoptat-o este în drept să o anuleze înainte de expirarea termenului de un an.

ROMÂNIA

Revocarea din funcția de conducere a procurorilor se dispune de Consiliul Superior al Magistraturii, din oficiu sau la propunerea adunării generale ori a conducătorului parchetului, pentru motivele:

- a)** în cazul în care nu mai îndeplinesc una dintre condițiile necesare pentru numirea în funcția de conducere;
- b)** în cazul exercitării necorespunzătoare a atribuțiilor manageriale privind organizarea eficientă, comportamentul și comunicarea, asumarea responsabilităților și aptitudinile manageriale;
- c)** în cazul aplicării uneia dintre sancțiunile disciplinare.

La verificarea organizării eficiente a activității vor fi avute în vedere, în principal, următoarele criterii: folosirea adecvată a resurselor umane și materiale, evaluarea necesităților, gestionarea situațiilor de criză, raportul resurse investite - rezultate obținute, gestionarea informațiilor, organizarea pregătirii și perfecționării profesionale și repartizarea sarcinilor în cadrul instanțelor sau parchetelor.

În scopul verificării comportamentului și comunicării vor fi avute în vedere, în principal, comportamentul și comunicarea cu judecătorii, procurorii, personalul auxiliar, justițiabilii, persoanele implicate în actul de justiție, mass-media, alte instituții, asigurarea accesului la informațiile de interes public din cadrul instanței sau parchetului și transparența actului de conducere.

Pentru verificarea asumării responsabilității vor fi avute în vedere, în principal, îndeplinirea atribuțiilor prevăzute de lege și regulamente, implementarea strategiilor naționale și secvențiale în domeniul justiției și respectarea principiului distribuirii aleatorii sau, după caz, al repartizării pe criterii obiective a cauzelor. La verificarea aptitudinilor manageriale se va ține cont, în principal, de capacitatea de organizare, capacitatea rapidă de decizie, rezistența la stres, autoperfecționarea, capacitatea de analiză, sinteză, previziune, strategie și planificare pe termen scurt, mediu și lung, inițiativă și capacitatea de adaptare rapidă.

Procurorii sunt datori să se abțină de la orice acte sau fapte ce riscă să compromită demnitatea lor în profesie și în societate. Relațiile procurorilor la locul de muncă și în societate se bazează pe respect și bună-credință. Procurorii sunt obligați să rezolve lucrările în termenele stabilite și să soluționeze cauzele în termen rezonabil, în funcție de complexitatea acestora și să respecte secretul profesional. În timpul ședințelor de judecată procurorii sunt obligați să adopte ținuta vestimentară corespunzătoare instanței la care funcționează.

Potrivit art. 52⁴ al *Legii privind statutul judecătorilor și procurorilor* nr. 303/2004, în cadrul probei interviului, la numirea în funcție în calitate de procuror de pe lângă Înalta Curte de Casație, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii evaluează aspecte referitoare la conduita, deontologia și integritatea candidaților. La ședința Plenului Consiliului Superior al Magistraturii în care se susține interviul, va participa, cu rol consultativ, și un psiholog desemnat de plen, la propunerea Colegiului Psihologilor din România. Acesta va putea adresa întrebări candidaților, în scopul evaluării motivației și competențelor umane și sociale ale acestora. Orice persoană poate sesiza Consiliul Superior al Magistraturii, direct sau prin conducătorii parchetelor, în legătură cu activitatea sau conduita necorespunzătoare a procurorilor, încălcarea obligațiilor profesionale în raporturile cu justițiabilii ori săvârșirea de către aceștia a unor abateri disciplinare. Exercitarea dreptului dat nu poate pune în discuție soluțiile pronunțate prin hotărârile judecătorești, care sunt supuse căilor legale de atac.

BULGARIA

Procurorul va fi eliberat din funcție în legătură cu nerespectarea disciplinei de serviciu, manifestată prin:

- adoptarea unei hotărâri de condamnare la detențiune pentru comiterea unei infracțiuni intenționate;
- imposibilitatea efectivă permanentă de a-și îndeplini atribuțiile de serviciu mai mult de un an;
- încălcarea gravă sau neglijarea sistematică a îndatoririlor de serviciu, precum și acțiunile care aduc atingere prestigiului funcției judiciare;
- refuzul CSM privind obținerea inamovibilității (ocuparea permanentă a funcției);
- incompatibilitatea funcției;
- reangajarea în serviciu a celui concediat ilegal.

Funcția de procuror este incompatibilă cu:

- cea de membru al Parlamentului, de ministru, viceministru, conducător al unității administrativ-teritoriale;
- alte activități de natură juridică;
- ocuparea unei funcții alese sau numite în cadrul autorităților statale, municipale sau industriale;
- practicarea activității de întreprinzător individual, răspunderea nelimitată în societățile comerciale sau colaborarea non-profit cu persoanele juridice care desfășoară activitate de întreprinzător;
- prestarea de servicii în bază de contract statului, autorităților publice, societăților comerciale, corporațiilor, persoanelor fizice sau întreprinzătorilor individuali cu excepția activității didactice și științifice, participarea la elaborarea proiectelor de acte normative, precum și exercitarea dreptului de autor.

Atât timp cât dețin funcția, procurorii nu pot fi membri ai partidelor sau mișcărilor politice, precum și ai coalițiilor cu scop politic sau să fie activi din punct de vedere politic. Procurorii pot fi membri ai organizațiilor care le apără independența și interesele profesionale și ajută calificării lor profesionale. Organizațiile profesionale nu pot colabora cu sindicatele de ramură la nivel național sau regional. În exercitarea funcției procurorii sunt independenți și se supun numai legii. Acțiunile și actele procurorilor trebuie să se conformeze legii și probelor cauzei, în baza conștiinței și liberei lor convingeri. Procurorii sunt în drept să ceară cooperarea altor autorități statale, funcționari publici, organizații sau cetățeni pentru îndeplinirea funcției, iar aceștia sunt obligați să se subordoneze. Procurorul ierarhic superior poate atenționa procurorii din procuraturile regionale, districtuale și de apel pentru încălcările admise de aceștia vizând gestionarea și transmiterea cauzelor, notificând Consiliul Judiciar Suprem.

În exercitarea atribuțiilor sale procurorii nu pot fi supuși răspunderii penale sau civile, decât dacă au săvârșit o infracțiune intenționată nelegată de exercitarea funcției.

CONCLUZII

1. Prin definiție, instituția procuraturii se caracterizează nu doar prin finalitatea realizării sarcinilor justiției penale și asigurării politicii penale a statului, ci mai ales prin menirea protejării ordinii sociale generale în cadrul și în afara procesului penal. Considerentele enunțate determină interesul și dreptul societății de a pretinde un sistem al procuraturii apt a aduce la îndeplinire prevederile art. 1 al *Legii cu privire la procuratură*, atât prin măsuri organizațional-procedurale, cât mai ales printr-un **eficient mecanism de recrutare a cadrelor procuraturii**;

2. Reieșind din reglementările *Legii cu privire la procuratură*, cele mai largi atribuții vizând cariera procurorilor, de la recrutarea acestora și până la propunerea eliberării din funcție, revine anume Consiliului Superior al Procurorilor, realizând, astfel, finalitatea atribuirii competențelor sus-numite unei autorități care ar **include nu numai procurori, ci și reprezentanți ai altor domenii de activitate juridică, inclusiv profesori titulari**;

3. La capitolul **previzibilitatea legii**, Republica Moldova satisface, în mare parte, exigențele respective în ceea ce privește selecția, numirea și promovarea procurorilor, pentru fiecare din categoriile enunțate existând, afară de reglementările de principiu ale *Legii cu privire la procuratură*, și acte normative subordonate legii, aprobate de Consiliul Superior al Procurorilor, în calitatea ultimului de organ investit cu cele mai importante prerogative de decizie vizând cariera procurorilor;

4. **Condițiile** prevăzute la etapa actuală de lege pentru ocuparea funcției de procurori corespund, în cea mai mare parte, celor pretinse candidaților la funcția de procuror din alte state, fiind apreciate drept 75,6% din participanții la sondaj. Cu toate acestea, procurorii cu un stagiu de muncă cuprins între 6-10 ani și 11-15 ani, consideră, în proporție de 13,5% și, respectiv, 14,3%, că exigențele legale la acest capitol trebuie extinse, iar 8,1% și, corespunzător, 14,3% le apreciază drept inechitabile;

5. Din punctul de vedere al **procedurii de recrutare** a procurorilor, selecția se face din rândurile absolvenților Institutului Național al Justiției, ale candidaților care întrunesc condițiile prevăzute de lege în acest sens și promovează examenul de capacitate și ale celor care pot participa la concursul pentru suplinirea funcției vacante de procuror fără susținerea vreunui examen. Ponderea majoritară a participanților la sondaj, solicitați a se expune asupra oportunității examenului de capacitate, au opinat, în proporție de 62,2%, că acesta ar trebui să fie obligatoriu pentru toate categoriile de candidați, în vederea asigurării egalității acestora;

6. Sub aspectul **calității procedurii de selectare** a candidaților, 73,3% din persoanele participante la sondaj consideră ca aceasta este acceptabilă și doar 11,1% o estimează drept foarte bună. În mare parte, acestea reprezintă consecințele lipsei unei reglementări detaliate a

modului în care urmează a se proceda atunci când la concurs participă și candidații care, prin lege, nu sunt obligați să susțină vreun examen, criterii care vor fi determinate în selectarea unei anume persoane pentru suplinirea funcției. Altfel spus, **nu este reglementat suficient de clar cărei categorii de candidați sau cărui candidat urmează să i se ofere prioritate și în temeiul căror criterii;**

7. **Promovarea** procurorului are loc prin numirea acestuia în funcția de procuror al procuraturii teritoriale sau specializate, procuror-șef al subdiviziunilor Procuraturii Generale sau adjunct al acestora, prim-adjunct sau adjunct al Procurorului General și Procuror General;

8. **Procedura de promovare** corespunde cerinței de claritate, la nivel de reglementare, sub aspectul organizării și desfășurării concursului, confidențialității și asigurării obiectivității în procesul de apreciere a probei scrise;

9. Rigoarea este caracteristică **procedurii de selectare** a cadrelor de conducere ale procuraturii. Astfel, pentru a se putea garanta că persoana care candidează corespunde tuturor cerințelor de competență și celor adresate personalității, proba interviului va fi realizată indiferent dacă în rezultatul testului grilă inițial în concurs a rămas un singur candidat;

10. Criteriile care vor contribui la asigurarea transparenței și obiectivității procesului decizional derivă și din prevederile *Regulamentului privind evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor* din 11 decembrie 2012, precum și din rezultatele procesului de evaluare propriu-zisă. Eficiența și calitatea activității, integritatea și respectarea obligației de formare profesională continuă sunt **indicatori** nu numai ai **evaluării** performanței procurorilor, dar și **factori** luați în considerație de Consiliul Superior al Procurorilor la formarea listei candidaților care urmează a fi promovați;

11. Importanța cunoașterii actelor normative internaționale în materia **drepturilor omului** pentru aprecierea existenței unei calificări suficiente în scopul promovării este cerință subliniată în mod particular de *Regulamentul privind modul de promovare în serviciu a procurorilor*, cât și de *Regulamentul privind evaluarea performanțelor profesionale ale procurorilor*. Or, pentru realizarea sarcinilor procuraturii în societate, o plenitudine de împuterniciri este necesară, dar nu și suficientă *per se*, întrucât se prezintă drept imperativă și o interpretare a acestora corespunzătoare echității sociale, al cărei conținut este în mare parte relevat de CEDO și jurisprudența CEDO, precum și de alte instrumente internaționale cu același obiect de reglementare;

12. **Transferul** procurorilor, este, în viziunea celor chestionați (70%), o măsură necesară realizării sarcinilor procuraturii în societate, dar reglementări explicite vizând criteriile după care se decide transferarea unui anume procuror și procedura corespunzătoare nu există. În acest sens,

se aplică în exclusivitate art. 64 al *Legii cu privire la procuratură* și prevederile relevante ale legislație muncii;

13. Pentru toate deciziile care vizează **cariera** procurorilor, de la momentul recrutării acestora și până la eliberarea din funcție, există garanții minime ale obiectivității, transparenței și echității procesului decizional, precum și remedii procesuale în condițiile nerespectării respectivelor cerințe;

14. Pentru asigurarea calității actului de justiție este necesară nu doar o investire a procurorilor cu prerogative suficiente, dar și instituirea unui mecanism care ar permite **verificarea corespunderii folosirii competențelor legale destinației atribuite prin lege;**

15. Disciplina procurorilor este remediul etic și juridic prin care se poate asigura o activitate a procuraturii în general, și a procurorului în particular, potrivită așteptărilor rezonabile ale societății vizând caracterul echitabil al justiției;

16. Respectarea regulilor de conduită se impune atât prin forța convingerii și a conștiinței morale, cât și drept consecință a efectelor educative și preventive ale **sancțiunilor disciplinare** prevăzute de lege. Cu toate acestea, majoritatea participanților la sondajul sociologic realizat în proporție de 82,2% consideră conștiința morală, și nu sancțiunile, drept mijloc de garantare a unei conduite corespunzătoare a procurorilor în exercitarea funcțiilor și în afara acestora;

17. Investirea unei autorități constituite în cadrul sistemului procuraturii cu dreptul de a verifica corespunderea competențelor personale și profesionale nu doar a candidaților la funcțiile de procuror în procuratura teritorială și specializată, ci chiar și a Procurorului General. La etapa actuală, Procurorul General se numește în funcție de Parlamentul RM, la propunerea președintelui acestuia. Pentru cazul dat, ar fi necesar de prevăzut ca propunerea Președintelui Parlamentului să fie transmisă Consiliului Superior al Procurorilor, care, la rândul său, va da un aviz privind calificarea candidatului, după care candidatura ar putea fi supusă votului în Parlament.

18. Existența unui *Cod de etică* reprezintă o prealabilă condiție a unei corecte percepți și realizări a unui comportament corespunzător, după conținut și formă, funcției deținute.

RECOMANDĂRI

1. Procesul de recrutare a noilor procurori ar putea fi îmbunătățit, asigurându-se ca fiecare candidat să **urmeze un studiu la Institutul Național al Justiției (INJ)** și prin instituirea de către procuratură a criteriilor de selecție care testează un spectru mai larg de competențe și cunoștințe, încă de la etapa concursului pentru formare profesională inițială;
2. Reglementarea unei **proceduri unice** de selecție și numire a procurorilor în funcție în vederea asigurării egalității candidaților și asigurării transparenței decizionale. Aceasta se poate realiza inclusiv prin obligarea tuturor pretendenților de a susține proba de capacitate;
3. Pentru a răspunde mai bine evoluției criminalității, în special celei organizate, **specializarea trebuie să fie prioritară** atât la organizarea procuraturii, cât și *la instruirea sau dezvoltarea carierei*. În general, personalul trebuie să aibă posibilitatea de a dezvolta noi aptitudini în contextul planificării dezvoltării carierei, inclusiv prin specializare.
4. Urmează a fi considerată propunerea Comisiei de la Veneția relativă **autorității în drept să decidă numirea procurorului în funcție**. Astfel, contrar procedurii în vigoare, recomandarea pentru numire trebuie să vină de la Procurorul General, iar Consiliul Superior al Procurorilor să aibă dreptul de a refuza numirea în funcție a candidatului propus, pe motive întemeiate. Desigur, aceasta ar impune o modificare corespunzătoare a art. 125 (2) al Constituției;
5. Ar fi necesar de prevăzut ca propunerea Președintelui Parlamentului cu referință la numirea **Procurorului General** să fie transmisă Consiliului Superior al Procurorilor, care, la rândul său, va da un aviz privind calificarea candidatului, după care candidatura ar putea fi supusă votului în Parlament.
6. Ca alternativă, ar putea fi recunoscută mai reușită **procedura prin care funcția de Procuror General ar fi deschisă tuturor doritorilor de a candida**, care îndeplinesc condițiile de calificare, lăsând alegerea finală pe seama Parlamentului sau unui alt organ. Există un număr de opțiuni care pot include avizarea de către Consiliul Superior al Procurorilor a corespunderii tuturor candidaților criteriilor de numire, sau indicarea de către Consiliu a candidaților calificați în ordinea preferințelor sale.
7. Procedura și criteriile în baza cărora ar trebui să se decidă **transferarea** procurorilor necesită o reglementare mai detaliată decât un alineat în art. 64 al *Legii cu privire la procuratură*. În legislația muncii, locul de muncă se consideră o condiție esențială la angajare, de aceea schimbarea acestuia, chiar și luând în considerație specificul profesiei de procuror, trebuie să ofere garanții suficiente pentru cel în privința căruia se adoptă o asemenea decizie. În acest sens, se recomandă adoptarea unui regulament în care să fie specificate, pe măsura posibilităților

exhaustiv, criteriile după care este selectat procurorul pentru transfer, precum și procedura care ar trebui urmată;

8. Delimitarea certă a **temeiurilor de transfer și a celor stabilite pentru delegarea procurorilor**, precum și instituirea unui mecanism de asigurare a drepturilor procurorului transferat, începând cu cele salariale și terminând cu posibilitatea expresă a contestării actului de transfer;

9. Se prezintă drept necesară adoptarea unui **sistem de verificare continuă** a calificării procurorilor. Sistemul cere ca procurorii să fie atestați, pentru verificarea corespunderii funcției, odată la 5 ani. Această procedură pare a fi dubioasă. Atestarea trebuie să ia o formă continuă, de exemplu de 2 ori pe an se examinează rezultatele fiecărui procuror de către ofițerii superiori. Astfel, este posibil a identifica orice problemă la o etapă foarte timpurie în așa mod, încât toate deficiențele descoperite să fie soluționate imediat ce vor ieși la iveală, și nu se va aștepta o perioadă atât de îndelungată;

10. Pentru asigurarea transparenței și obiectivității procesului decizional în contextul promovării, se consideră necesar a recomanda introducerea unor criterii în temeiul cărora Consiliul Superior al Procurorilor decide **ordinea introducerii în listă a candidaților la funcția de procuror ierarhic superior cu note medii egale**;

11. Ar fi binevenită modificarea procedurii de evaluare a performanțelor profesionale prin **înlocuirea calificativelor** *foarte bine, bine, satisfăcător, nesatisfăcător* cu un punctaj maxim și o limită minimă după modelul stabilit pentru judecători. Faptul dat devine relevant, în plan particular, inclusiv în contextul deciziei de promovare, atunci când doi participanți obțin medii finale egale și Consiliul Superior al Procurorilor urmează să departajeze candidații, reieșind din materialele din dosarul de concurs;

12. Aprecierea performanțelor profesionale și personale ale procurorilor nu ar trebui lăsată **doar la discreția superiorului direct**, pentru a evita orice impact asupra independenței acestora;

13. Reieșind din reglementările internaționale în domeniu, obligația de formare profesională continuă ar presupune adoptarea tuturor măsurilor corespunzătoare pentru a asigura membrilor procuraturii o **instruire adecvată**. În special, acestea ar trebui să se refere la principiile și exigențele etice; protecția garantată de Constituție și de lege acuzaților, victimelor și martorilor; drepturile omului și libertățile care sunt definite de *Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale*, în special drepturile enunțate în articolele 5 și 6 ale acestei Convenții; teoria și practica organizării muncii, gestiunea și resursele umane într-un context judiciar; mecanismele și elementele care pot contribui la asigurarea coerenței activităților

procuraturii; alte probleme sau domenii specifice impuse de realitate, inclusiv pentru exercitarea atribuțiilor și responsabilităților din afara sistemului de justiție penală;

14. Un *Cod de etică* care să asigure corecta formare și interpretare a percepției datoriei morale și juridice este necesar. Deși un asemenea act normativ a fost deja adoptat, ar fi necesare unele amendamente, întrucât termenii prea largi și noțiunile rămase neexplicate oferă posibilități largi de interpretare cu eventuale repercusiuni negative;

15. Sancțiunile și codurile de conduită nu sunt suficiente pentru a asigura disciplina procurorilor, astfel încât este imperativă o echilibrare a schemelor de personal în raport cu volumul de activitate a respectivei procuraturi.

Recomandări suplimentare ale expertului internațional

1. Consolidarea statutului procurorilor semnifică uniformizarea practicii pentru judecători și procurori, inclusiv recunoașterea acestora drept magistrați și constituirea unui Consiliu Superior al Magistraturii unic, cu secții specializate pentru procurori și pentru judecători;
2. Drept urmare, procurorii beneficiază de stabilitate, iar judecătorii - de inamovibilitate;
3. Ca și pentru cazul judecătorilor, ar fi potrivit ca numirea procurorilor să se realizeze de către Presedintele Republicii Moldova;
4. Este susținută poziția Comisiei de la Veneția, potrivit căreia la funcția de Procuror General trebuie să participe toate persoanele care, în baza legii, pot și manifestă dorința de a ocupa acest post. Dar, ar fi potrivit ca funcția de Procuror General să fie ocupată, totuși, de un procuror și nu de o persoană din exterior. Cât despre evaluarea performanțelor, mecanismul Comisiei de la Veneția este bun, iar evaluarea performanțelor profesionale nu ar trebui să înlocuiască atestarea atâta timp, cât și în lege delimitările între aceste 2 modalități de verificare sunt clare;
5. Transparența trebuie interpretată, în primul rând, în raport cu cadrul decizional, și nu cu persoana concretă participantă la concursul pentru suplinirea funcției vacante de procuror;
6. Se afectează dreptul la acces la instanță, dacă verificarea sancționării se face în cadrul procuraturii, în special în cazul în care autoritatea unde se contestă nu va fi în drept sau nu va verifica fondul.

Recomandări pertinente expuse de către participanții la masa rotundă

1. Candidații de la INJ ar trebui doar să fie eligibili pentru concurs, care, la rândul lui, ar trebui să fie unic pentru toți;
2. Ar putea fi soluționată problema egalității participanților la concurs prin obligarea tuturor candidaților să realizeze instruirea în cadrul INJ (diferită după conținut pentru categoriile de candidați (de ex. absolvenții facultăților de drept și practicienii cu un stagiu de muncă suficient);
3. Dacă menținem sistemul actual al selectării procurorilor, incluzând absolvenții INJ, practicienii cu 10 și 5 ani stagiu, selectarea candidatului potrivit, ar putea fi realizată de CSP în dependență de funcțiile anunțate la concurs;
4. Ar trebui exclusă atestarea, pentru că este un mecanism depășit, și să rămână doar evaluarea performanțelor personale. Procurorii continuă să considere ca fiind necesară atestarea, dar nu atât de frecventă (de 2 ori pe an), precum recomandă *Comisia de la Veneția*;
5. Atestarea este necesară inclusiv pentru asigurarea competențelor de conducere ale procurorului ierarhic superior, care elaborează fișa de atestare, cunoscând cel mai bine procurorul atestat;
6. Trebuie să se indice clar când și pentru care cazuri procurorul se atestează și când urmează a fi supus evaluării performanțelor profesionale;
7. Transferul procurorului ar putea fi privit, în sens larg, ca măsură de sancționare, dacă se aplică legea cu privire la secretul de stat și care stabilește posibilitatea eliberării din funcție a persoanei, dacă aceasta refuză să-și asume obligația respectivă de nedivulgare/opinie unică, întrucât ceilalți consideră că legea cu privire la secretul de stat este una generală în raport cu legea cu privire la procuratură și nu ar trebui făcute interpretări în acest sens. Într-o altă viziune, chestiunea dată ar interveni doar în cazul în care transferul se face într-o anumite secție, obiectul principal de activitate a căreia ține de informația ce constituie secret de stat;
8. Ar fi oportun a indica ce abateri de la regimul de secretizare a datelor ar duce la transfer și care la eliberare din funcție.